
Ukiumoortumik nalunaarusiaq

2024

Juuni 2025

Foto: Lars Poort

Allorfik, Pinningsuisinnaajunnaarnermik Paasisimasaqarfik
Peqqissutsimut Pitsaaliuinernullu Aqutsisoqarfik

Ukioq saqqummiunneqarfia: 2025

Suliarinnittoq:

Amaile Wenshøj Gaur & Birgit Niclasen

Allorfik, Pinningsuisinnaajunnaarnermik Paasisimasaqarfik

Niels Hammekenip Aqqutaa 41

3900 Nuuk

Nittartagaq: <https://allorfik.gl/>

Nalunaarusiamut najoqqutassaq: Gaur, A. W. & Niclasen, B. Allorfik, Ukiumoortumik nalunaarussiaq 2024. Nuuk: Allorfik, Pinningsuisinnaajunnaarnermik Paasisimasaqarfik, 2025:1-51.

Nalunaarussiaq ugguuna aaneqarsinnaavoq: allorfik.gl

EQIKKAGAQ	4
Innersuussinernik katsorsaanernillu nakkutilliineq	4
2024-mi innersuussinerit pillugit paasisutissat	5
2024-mi katsorsartittut pillugit paasisutissat	5
Nuna tamakkerlugu aanngajaarniutit pillugit paasisutissiivik (KN-ASI) 2024	5
1. ALLORFIK INNUTTAASUNILLU AANNGAJAARNIUTINIK ANINGAASANOORNERMILLU	
AJORNARTORSIUTILINNIK KATSORSARTINNISSAMIK NEQEROORUT	7
Allorfik, Pinnngitsuuisinnaajunnaarnermik Paasisimasaqarfik	8
Katsorsartinnissamik neqeroorut	9
2. ALLORFIK, PINNGITSUUISINNAAJUNNAARNERMIK PAASISIMASAQARFIMMI 2024-MI SULIAT	11
Innersuussinernik katsorsaanermillu nakkutilliineq	11
Ilinniartitsineq	12
2024-mi aamma 2025-mi neqeroorutit	13
Nakorsaait atorlugit imigassamik ajornartorsiuteqartunut katsorsaaneq	13
Aanngajaarniutitik ajornartorsiuteqartunik katsorsaanermi kommuninik, ilisimatusarfinnik soqutigisaqaqatigiinnillu suleqateqarnissamat isumaqatigiissutit	13
3. 2024-IMI NALILIIVIGINEQAREERNERMI INNERSUUNNEQARTUT PILLUGIT PAASISSUTISSAT	15
Katsorsartinnissamat innersuunneqarnerminni ukiumikkut agguataarsimanagerat	15
Suaaassutsikkut agguataarsimanagerat	16
Kommuninut agguataarineq	17
Innersuunneqarnermi imigassamik ajornartorsiutit	18
Innersuunneqarnermi hashimik ajornartorsiuteqarneq	19
Innersuunneqarnermi aningaasanoornermik ajornartorsiuteqarneq	23
Aanngajaarniutitik arlalinnik ajornartorsiuteqarneq	25
Tarnikkut peqqissuseq nalerisimaarnerlu	26
Nalerisimaarnerlu	26
4. 2024-MI KATSORSAANERMUT TUNNGATILLUGU PAASISSUTISSAT	28
2017-imit 2024-mut katsorsaanerit	28
Katsorsaanermi killiffik	30
Katsorsaanermi killiffiup suaassutsinut agguataarneqarnera	31
5. NUNA TAMAKKERLUGU AANNGAJAARNIUTIT PILLUGIT PAASISSUTISSIIVIK (KN-ASI) 2024	33
Imigassamik hashimillu ajornartorsiuteqarnerit sivilissusaat katsorsarteqqinissamullu pisariaqartitsineq	33
Atuarsimaneq, inuussutissarsiummik ilinniagaqarsimaneq suliffeqarnerlu	35
Peqqissutsimut tunngasut	36
Katsorsartittut 18-it inorlugit ukiulinnik meerallit	36
Meeraanermi angerlarsimaffimmi pissutsit	37
6. UKIOQ MANNA SAMMISAQ: 2020-IMIIT 2024-IMUT NAARTUSUT KATSORSARTITTUT	41
7. 2024-MI ALLORFIMMI ILIUUSISSATUT PILERSAARUTIT	51

Eqikkagaq

Allorfik aqqissuusaanikkut Peqqissutsimut Naalackersuisoqarfiup ataani immikkoortortaajunnaarluni peqqinnissaqarfimmut januaarip aallaqqaataanit atalrpoq, taamaalilluni Peqqissutsimut Pitsaaliuiner Mullu Aqutsisoqarfiup ataaniilerluni. Allorfiup nuna tamakkerlugu akeqanngitsumik aanngajaarniutinik pinngitsuuisinnaajunnaarnermut aningaasanoorajuttuunermullu katsorsartinneq isumagaa. Allorfiup pilersinneqarneranut tunuliaqutaasoq tassaavoq ” *Siunissami atornerluisunik katsorsaansissamut nuna tamakkerlugu pilersaarutissatut siunnersuut*”¹ 2015-imeersoq, nuna tamakkerlugu innuttaasut aanngajaarniutinik aningasanoornermillu ajornartorsiuteqartut akeqanngitsumik katsorsartissinnaanissaannut nassuiaat. Allorfik 2016-imi januaarip aallaqqaataani pilersinneqarmat, akisussaaffik Peqqinnissaqarfimmit Allorfimmut nuunneqarpoq. Allorfiup aqqissuusaanikkut qitiusumik qullersaqarfeqarfigaa Pinngitsuuisinnaajunnaarnermik Paasisimasaqarfik, tassannga 2016-imiit 2018-imut kommunini tallimani tamani katsorsaaviit pilersinneqarput. 2019-imi aanngajaarniutinut tunngatillugu katsorsaaneq immikkut inatsiseqalerpoq ”*pinngitsuuisinnaajunnaarnermik katsorsaasarneq pillugu Inatsisartut inatsisaat nr. 10, 12. Juni*”².

Katsorsaasarneq ataatsimut isigalugu, najukkami Allorfimmit, namminersorlunilu neqeroortumit ingerlanneqartarpoq.

Innuttaasut 62%-ii illoqarfimmi Allorfilimmi najugaqartut, najukkamut sapinngisamik qaninnerpaami katsorsartittarnissaat Pinngitsuuisinnaajunnaarnermik katsorsaasarneq pillugu inatsit naapertorlugu ingerlanneqartarpoq. Allorfinni katsorsaariaatsit tassaapput oqaloqatigiinneq kajumilersitsisoq inuullu nammineq imminut ajornartorsiutiminullu qanoq isumaqarfiginera qitiutillugit, katsorsaariaaseq. Katsorsaaneq maanna angerlarsimaffimmiit sap. ak. ataasiarluni tallimariarluniluunniit 20-it missaarluni takkuttarnikkut ingerlanneqarajuppoq. Katsorsaariaatsit allat ass. ataatsimoortunik, appariinnik ilaqutariinnillu katsorsaaneq aamma ingerlanneqarput.

Innuttaasut 38 %-ii illoqarfiit Allorfillit avataanni najugaqartut, namminersorluni ingerlasumit, maannamuungallartoq Katsorsaavik Nuuk suleqatigalugu katsorsartinnissamik neqeroorfigineqartarput, taakkua ukiut marloriarlutik illoqarfinni tamani katsorsaasarpup, kisianni Qaanaaq, Ittoqqortoormiit aamma Kangaatsiaq ukiumut ataasiaannarluni katsorsaavigneqartarput. Katsorsaavik Nuummi katsorsaariaaseq Minnesota/CENAPS tunngavigalugu, sap. ak. arfinillit arfineq pingasullu akornanni, ullormut nal. ak. tallimani katsorsaasoqartarpoq.

Taakkua saniatigut Allorfiup katsorsaaviit oqarasuaatikkut imalt. videokkut sianerfigeqatigiilluni katsorsaanermik neqeroortoqartarpoq.

Katsorsartereernermi ikorfartorneqarnissaq/ikorfartoqatiginnissaq, katsorsartinnissamut neqeroorutini tamani atuuttoq neqeroorutaasarpup. Qanigisaasunik katsorsaaneq aamma neqeroorutaavoq. Najugaq qimannagu katsorsartittup qanigisai marluk qanigisaasutut katsorsarneqarsinnaapput. Allorfinni katsorsartittumik qanigisaqanngikkaluartunut qanigisaasunik katsorsaaneq aamma neqeroorutaavoq.

Innersuussinernik katsorsaanernillu nakkutilliineq

Neqeroort pitsaanerusoq innersuussutit, katsorsartinneq innuttaasullu ataasiakkaat tunuliaqutaat pillugit paasissutissanik pitsaanerusunik piunasaqaatitaqarpoq. Nuna tamakkerlugu nakkutilliinerup pitsaanerulersinnissaa, Paasisimasaqarfiup suliaasa pingaarnertut paasissutissiiviit pingasut ataatsimut nuna tamakkerlugu

¹ http://naalackersuisut.gl/~media/Nanoq/Files/Publications/Departement%20for%20Sundhed%20og%20Infrastruktur/Sundhed/Fremtidens_misbrugsbehandling_2015/DK_PDF_DOK%201_Forslag_til%20Fremtidens_misbrugsbehandling_DK%20DOK1945242.pdf

² <http://lovgivning.gl/lov?rid={EF1F3690-77F8-4FA9-A585-51A44FB97041}>

aanngajaarniutinin ajornartorsiutitinnik katsorsartinneq pillugu paasissutissiivimmik taaguuteqartut uku aqqutigalugit ingerlanneqarpoq:

- Innersuussanut paasissutissiivik
- Katsorsartittut pillugit paasissutissiivik
- Nuna tamakkerlugu aanngajaarniutit pillugu paasissutissiivik, KN-ASI

2024-mi innersuussinerit pillugit paasissutissat

2024-mi innuttaasut 806-it katsorsartinnissamut Allorfimmit innersuunneqarput. Innersuunneqartuni 25-it 44-illu akornanni ukiullit amerlanerupput, arnallu (60 %) angutinit (40%) amerlanerullutik (Takussutissiaq 3.1 aamma 3.3). Innersuunneqarnermi imigassamik ajornartorsiuteqarneq nalileeriaaseq AUDIT atorlugu naliliivigineqartarpoq. 2024-mi innersuunneqartut 21%-ii imigassamik atuisuunngillat, sinneruttut 12%-ii annertuumik atuisuunngikkunik, 8%-ii ajoqusiinnaasumik atueriaaseqarput, kiisalu 42 %-ii pinngitsuuisinnaanngivillutik (Takussutissiaq 3.8). Hashimik ikiaroorartunillu allanik ajornartorsiuteqarnermik naliliineq DUDIT atorlugu apeqqutinik akiortuititsinikkut ingerlanneqarpoq. 2024-mi 42%-it hashimik pujortartannginnerarput, taakkulu 2021-miit 2023-mut ikileriarsimapput. (Takussutissiaq 3.10). Hashimik pujortartartuni angutit 45 %-ii aamma arnat 29 %-ii DUDIT atorlugu uuttueriaaseq malillugu pinngitsuuisinnaajunnaarsimapput. (Takussutissiat 3.11 - 3.14). Aningaasanoormik ajornartorsiuteqarneq: 74 %-it aningaasanoortanngillat. Naliliivigineqareerlutik innersuussat aningaasanoortarnerartut akornanni 38%-ii aningaasanoorajuttuupput, 20 %-ii aningaasanoormik ajornartorsiuteqartut allat 43 %-ii aningaasanoormik ajornartorsiuteqanngillat (Takussutissiaq 3.17). Katsorsartissimasut amerlasuut imigassamut, hashimut aningaasanoormullu tunngatillugu arlalinnik ajornartorsiuteqartut, takussutissiami 3.18-imi takuneqarsinnaavoq:

- Aanngajaarniutini imigassaq aningaasanoornerlu katsorsartinniartuni suli akulikinnerpaajupput
- Imigassamik ajornartorsiuteqartut 36 %-it hashimik aamma ajornartorsiuteqarput
- Hashimik ajornartorsiuteqartut 64 %-ii imigassamik aamma ajornartorsiuteqarput
- Aningaasanoormik ajornartorsiuteqartut 35 %-ii hashimik aamma ajornartorsiuteqarput
- Aningaasanoormik ajornartorsiuteqartut 37 %-ii imigassamik aamma ajornartorsiuteqarput.

2024-mi katsorsartittut pillugit paasissutissat

Naliliivigineqareerluni innersuunneqarnerup katsorsartillunilu naammassinerup akornat pisoqarfiuvoq. 2024-mi katsorsaanerit 681-it naammassineqarput (Takussutissiaq 4.1). Katsorsartinnerit naammassineqartut taamaatinneqartullu kisitsimmi ilaapput. Allorfiit suullit atulerneranniit katsorsartinnerit naammassineqartut 2022-p tungaanut amerliartorput, 2022-milu ikilillutik. 2023-mi aamma 2024-mi amerleqqillutik (Takussutissiaq 4.2). Katsorsaanerup sapinngisamik najukkami ingerlanneqarmissaa kommuninit annertuumik kissaataavoq. Ataatsimut isigalugu 89 %-it 2024-mi najukkaminni katsorsartippat (Takussutissiaq 4.3). Katillugit 56 %-it katsorsartinnertik naammassivaat, 31 %-it taamaatippaat 13 %-illu katsorsartinnertik suli ingerlallugu (Takussutissiaq 4.4). 2024-mi katsorsartinnerminnik naammassinnittut amerlassusaat ukiut siuliinut sanilliullugu allaanerulaartumik naatsorsorneqarpoq. Taamaattumik naatsorsuutigineqarsinnaavoq 2023-mi kisitsisinut sanilliullugu naammassinnittartut amerlanerusut. Kisiannili naammassinnittarneq 2022-mit 5 procentpointinik appasinneruvoq, naatsorsueriaaseq taamani atorneqartoq maanna atorneqaqqimmat.

Nuna tamakkerlugu aanngajaarniutit pillugit paasissutissiivik (KN-ASI) 2024

Imigassamik atuvillaat 49 %-iinnaat hashimillu ajornartorsiuteqartut 55 %-ii ajornartorsiutip pilerneraniit ukiut tallimat iluanni katsorsartippat, aanngajaarniutinilu taakkunani marlunni 16 %-it 17 %-illu akornanniittuni ukiuni 20-ni siviunermilluunniit ajornartorsiutaasimalluni (Takussutissiat 5.1 - 5.2). Katsorsartittuni katillugit 54 %-it siornatigut katsorsartereersimasuupput (Takussutissiaq 5.3). Katsorsartittut amerlasuut sivikitsumik atuarsimapput, amerlanerillu (55 %) meeqqat atuarfiannit anigamik ilinniagaqarsimanatik (Takussutissiat 5.4 -5.5). Katillugit 81 %-it sulinermik inuussutissarsiutillit (74 %), imlt. namminersortutut (7 %) suliffeqarput (Takussutissiaq 5.6). Innutaasut katsorsartittut

amerlasuut 18-it inorlugit ukiulinnik meeraqarput. Innuttaasuni katsorsartittuni apeqquummut akissuteqartuni 43 %-ii angerlarsimasunik 18-it inorlugit ukiulinnik meeraqarput, 32 %-ii ataatsip marlullu akornanni angerlarsimaffimmiittunik 18-it inorlugit ukiulinnik meeraqarput, 11 %-ii 18-it inorlugit ukiulinnik angerlarsimaffimmiittunik pingasunik amerlanerusunilluunniit meeraqarput, 2 %-illu ilisimatissisutaanatik (Takussutissiaq 5.9). Katsorsartittut amerlaqisut meeraanermi angerlarsimaffimmi toqqissinangitsumi peroriartortuupput (Takussutissiaq 5.10), taamatuttaaq amerlaneroqisut aangajaarniutinik ajornartorsiuteqartunik angajoqqaarput, qatannguteqarput aamma/imlt. aanakkoqarput (Takussutissiat 5.11-17). Taakkua saniatigut katsorsartissimasut allat amerlasuut timikkut, tarnikkut aamma kinguaassiuutitigut meeraanermi atornerlunneqartarsimapput. 19 %-iinnaammi siuliini taaneqartunik misigisaqarsimanngillat, taamaattorli allat 21 %-it siuliini taaneqartut arlaannik ataatsimik atornerlunneqarsimapput, 26 %-ii siuliini taaneqartuni marluk atornerlunneqarfigisimallugit kiisalu 33 %-ii siuliini taaneqartut tamaasa atornerlunneqarfigisimallugit.

Ukioq manna sammisaq: Naartusut 2020 – 2024-mi katsorsaannermi naapinneqartut

Naartuneq aamma meeqqap ukioq siulleq inuuffia piffissaavoq pingaaruteqarluinnartoq, matumanilu siusissukkut iliuuseqarneq meeqqap aamma naartusup atugarissaarneranut nukittorsaataasinnaavoq. Kapitali 6-imi misissorneqassaaq arnat naartusut Allorfimmi katsorsartittut arnanit naartunngitsunit allaanerunersut. Misissueqqissaarnej paasisutissanik 2020-mit 2024-mut najoqqaqarluni suliarineqarpoq, tassa arnat naartusut 31-t tunuliaqutaapput, taakkualu arnanut naartunngitsunut 824-nut ukioqatigiiaqataasunut sanillersuunneqarput.

Misissuinerup inernerisa takutippaat arnat naartusut amerlanertigut sivikinnerusumik atuarsimasuullutillu ilinniagaqarsimasuusartut, kisianni taakkuunerusarput inooqateqartut aamma suliffeqartut. Amerlasuut peroriatornermini sakkortuumik misigisaqartarsimapput aamma meeraanermi atornerlunneqarsimasarput atornerlueriaaseq ataaseq imaluunniit atornerlueriaatsit assigiinngitsut marluk misigisimasinnaasarsimallugit. Akerlianik tarnikkut napparsimaneq aamma atornerlueriaatsit assigiinngitsut pingasut arnani naartunngitsuni nalaanneqarsimasarneri akulikinnerusumik takuneqarsinnaapput.

Ataatsimut isigalugu kapitalip tikkuarpaa arnat naartusut katsorsartittut immikkut ilisarnaateqartut, aamma immikkut iliuuseqarfigineqarnissaat pisariaqartoq, iliuuseq inuttut inissisimaffiannut pisariaqartitaannullu naapertuuttoq.

2025-mi iliuuserisassatut pilersaarutit

Taakku kapitalit arfineq-aappaanni takussutissiissutaapput.

1. Allorfik innuttaasunillu aangajaarniutitik aningaasanoornermillu ajornartorsiutilinnik katsorsartinnissamik neqeroorut

Ilaqutariinnermut Peqqissutsimullu Ataatsimiititaliap isumaqatigiissutigalugu innersuussutaa naapertorlugu, 2014-imi upernaakkut ataatsimiinnermi saqqummiussassamik, akeqanngitsumik katsorsartittalernissamik neqerooruteqalernikkut, atornerluinnermut katsorsartinnissamik pisariaqartitsineramik inuiaqatigiinnullu iluaqutitassaanik misissueqqissaartoqarnissaanik Naalakkersuisut peqquneqarnissaat, Inatsisartut ukiakkut ataatsimiinnerminni aalajangerpaat (UKA) 2013 (UKA2013/61). 2015-imi upernaakkut ataatsimiinnermi piviusunngortinneqarsinnaangorlugit 2014-imi ukiakkut ataatsimiinnermi saqqummiussassamik, siunissami atornerluinnermut katsorsartinnissamat neqerooruteqalernissamat pilersaarusiornissaannik, Naalakkersuisut piumaffigineqarnissaat Inatsisartut aalajange rpaattaaq.

Misissueqqissaarneq *"Atornerluisunik katsorsaaneq, pisariaqartitsineq inuiaqatigiinnullu iluaqutitariumaagai"*³ Naalakkersuisunit 2014-imi upernaakkut ataatsimiinnermi saqqummiunneqartumi, atornerlunneqartut, sulilu atornerlunneqartut pingaernerit, imigassaq, hashi aningaasanoornerlu ukkanneqarput. Kikkut aangajaarniutitik ajornartorsiuteqarnerisut, ajornartorsiutip kingunerisai, katsorsartinnissamik pisariaqartitsineq atornerluinnerlu pinngitsuisinnaanginnerullu inuiaqatigiinnut kingunerisai nassuiarneqarput. Siunnerfeqarluni iliuuseqarnerup, nunatsinni aangajaarniutit ajornartorsiutaanerannik annikillisisinnaanikkut annertuumik angusaqarfiusinnaanera misissueqqissaarnerup ataatsimut eqikkarneqarnerata takutipppaa. Ukiut inuuffiusinnaasut amerlinerisigut, peqqinnerulernikkut inuunerullu naleqarnerulerneragut, kiisalu inuttut atukkat kingornutakkat pitsaanngitsut unitsinneqarnerisigut, peqqissutsikkullu naligiinginnerup annikillisinneqarneragut, inuiaqatigiinni inunnilu ataasiakkaani annertuunik angusaqartoqarsinnaavoq.

"Nuna tamakkerlugu siunissami atornerluisunik katsorsaasarnissamat pilersaarutissatut siunnersuummi" 2015-imi upernaakkut a-taatsimiinnermi saqqummiunneqartumi, imigassamik, hashimik aningaasanoornermillu ajornartorsiuteqarnermi katsorsartinnissamat neqeroorut ataatsimoortoq ilisimatusarnermillu tunngaveqartoq nassuiarneqarpoq. Ajornartorsiutit sapinngisamik piaartumik suussusersinissaat, innuttaasut qanigisaasullu pilertortumik ikiorserneqarnissaat anguniagaapput. Pilersaarummi aangajaarniutitik aningaasanoornermillu ajornartorsiuteqarnermik pitsaaliuinnermi katsorsaaneramilu taamani iliuuserineqartut nassuiarneqarput. Pilersaarummi pinngitsuisinnaajunnaarnermut tunngatillugu inatsisiliornissaq kajumissaarutaanikuvoq. Pilersaarut naapertorlugu katsorsaanerami inuiaqatigiinni kissaataavoq:

- Inuttut atukkat pitsaanngitsut kingornunneqartarnerisa unitsinneqarnissaa
- Katsorsartinnerup sunniutaata attanneqaannarnissaa
- Aangajaarniutitik atuisuusimasut inuiaqatigiinni sulinnikkut aningaasatigullu inerisaaqataasinnaangorlutik sulif-feqalernissaat aamma/imlt. ilinniagaqarnissaat.

2016-imi januaarip ulluisa aallaqqaataanni aangajaarniutitik ajornartorsiutilinnik katsorsaaneq Peqqinnissaqarfimmiit Allorfimmut nuunneqarpoq, Allorfik Peqqissutsimut Naalakkersuisoqarfimmut ilaaterneqarnerarluni pilersinneqarmat. Allorfik nuna tamakkerlugu aangajaarniutitik pinngitsuisinnaanginnermut aningaasanoorajunnermullu katsorsartinnissamat neqeroorutitik isumagisaqarpoq. Allorfimmi neqeroorut *"Nuna tamakkerlugu siunissami atornerluisunik katsorsaasarnissamat pilersaarutissatut siunnersuummik"* tunngaveqarpoq. Nuna tamakkerlugu neqeroorummik katsorsaaneramik assigiingitsunik amerlaneramik pilersitsinissaq, innuttaasullu najugaannut sapinngisamik qaninnerpaami neqeroorutaanissaa pilersaarummi

³ http://naalakkersuisut.gl/~media/Nanoq/Files/Publications/Departement%20for%20Sundhed%20og%20Infrastruktur/Sundhed/Misbrugsbehandling/Redegoerelse_Misbrugsbehandling.PDF

kissaataavoq. Tamatuma saniatigut katsorsaaneq katsorsartittunilu ataasiakkaani isumaginninnermut peqqinnermullu tunngatillugu iliuuserisat iluaqutaasussat pisariaqartinneqarsinnaasut ataqatigiissapput. Tamanna Allorfiup, kommunit Peqqinnissaqarfiullu akornanni, innuttaasunut tunngatillugu iliuuserisat, pisortaqaqfinni assigiinngitsuni, attuumassuteqaqfinni pingaarutilinni suleqatigiinnermut tunngatillugu isumaqatigiissuteqarnikkut qulakkeerreqassaaq. Tamatumunnga atatillugu innuttaasut katsorsartittut tamarmik, katsorsaaneq inuunermut nutaamut aannagaarniutinik atuiffiunngitsumut ikaarsaar-fissinnissaat, ass. ilinniartitaanissaq suliffeqarnissarlut qulakkeerniarlugit, katsorsartereernermit pisussanut pilersaarusiun-neqassapput.

"Siunissami nuna tamakkerlugu ajornartorsiuteqartunik katsorsaasarnissamut pilersaarutissatut siunnersuut" Allorfinni katsorsaaneq ilisimatusarnermik tunngaveqarpoq, aannagaarniutinullu aningaasanoornermullu tunngatillugu ineriartorneq nutaanerpaq Pinngitsuuisinnaajunnaarnermut Paasisimasaqarfimmi malittarineqarluni. Tunngaviusumik periutsinik Allorfinni atornerluisarnermik allannguinissamut tunngavissaqarsimangilaq, kisiannili maanna inuunermut akuersaarneq, tamatumunngalu atatillugu utersaarnissamik pitsaaliuineq pilersinneqariaraluarput, taamatuttaaq 2018-imi 2022-imi ilu katsorsaasutut ilinniartitaaneq, aappariinnik ilaqutariinnillu katsorsaaneq ingerlariaqqiffissinneqarpoq, 2023-imi illu aannagaarniutinik ajornartorsiutitinnik katsorsaasutut ilinniartitaaneq aalajangersimasumik ilaalerluni. Katsorsaasut tamarmik sakkortuumik nalaataqarsimasunut katsorsaaneq 2024-mi ilinniartinneqarput.

Nuna tamakkerlugu pilersaarut naapertorlugu katsorsaaneq, peqqissutsimut tunngatillugu nakorsaanertut allatuulli "stepped care model" (alloriarnerit tulleriaarlugit) katsorsaaneq neqeroorutaasumi akuliunnerup tamatigut sapinngisamik innuttaasullu najugaanut sapinngisamik qaninnerpaami ingerlanneqarsinnaanissaa aallaavigalugit aqqissuussaavoq. Alloriar-nermik tulleriaarnermik makkunanga tunngaveqarpoq:

1. katsorsartinnissamik neqeroorutit ajornartorsiut, naatsorsuutigisat, nukissat katsorsartinnissamullu periarfissat aallaavigalugit, inunnut ataasiakkaanut naleqqussarnissaat kiisalu
2. katsorsartinnissamut neqeroorutit, tamatumunnga tunngatillugu, ilisimatusarnikkut ilisimasanut naapertuuttuunissaa

2019-imi aannagaarniutinik ajornartorsiutitinnik katsorsaaneq inatsisiliuunneqarpoq "Pinngitsuuisinnaajunnaarnermik katsorsaasarneq pillugu Inatsisartut inatsisaat nr. 10, 12. juni 2019-imeersoq".

Allorfik, Pinngitsuuisinnaajunnaarnermik Paasisimasaqarfik

Siunissami atornerluisarnermik katsorsaaneq nuna tamakkerlugu pilersaarummi neqeroorutit ataatsimoortunut akisussaaf-fik maanna Allorfinni Pinngitsuuisinnaajunnaarnermik Paasisimasaqarfimmiilerpoq. Paasisimasaqarfiup Allorfinnut tunngatillugu suliaasat aalajangersimasut katsorsaaneq tamakkiisoq isumagisarai, tamatumalu peqatigiisaanik ataqatigiisaaninik pitsaassutsimillu qulakkeerisut isumagisaralugit. Suliat qiterisaat tassaapput:

- Aannagaarniutinik ajornartorsiuteqarnermut aningaasanoorajunnermullu nuna tamakkerlugu iliuuseqarnermik ata-qatigiisaarnermik
- Nuna tamakkerlugu aannagaarniutit pillugit paasisutissiivik (KN-ASI) (paasisutissiivinnillu allanik) isumaginnin-neq
- Iliuserisamik nakkutilliineq naliliinerlu
- Allorfinni katsorsartinnerup paasisarnermik nutaanerpaanik, periutsitut pitsaanerpaatut nalilikkanik tunngaveqarnis-saanik qulakkeerineq
- Aannagaarniutinik aningaasanoornermullu tunngatillugu ilinniartitaaneq inerisaaneq pilersaarusiunerlu, tama-tumunngalu atatillugu katsorsaaneq ass. oqaloqatigiinnermik kajumilersitsisumik inuullu nammineq ajornartorsi-utiminnillu qanoq isumaqarfiginninnera qitiutillugit katsorsaariaatsimik piginnaasat, Allorfinni pigineqarnissaanik qulakkeerineq

- Naliliivigeriikkanik katsorsartinnissamut innersuussinermi innersuussinermullu maleruagassiornermi pingaarnertut akisussaaneq
- Aangajaarniutinut aningaasanoornermullu tunngatillugu ajornartorsiutinik suliaqarnermi paasissutissiinissamut ingerlatitseqqiinissamullu pingaarnertut akisussaaneq
- Namminersortut katsorsaaneermik neqeroorutaannik akuersisarneq nakkutilliinerlu (immikkulli inatsisiliunneqar-nissaa piunasaqaataalluni)
- Allorfinni aangajaarniutinik ajornartorsiutilinnik katsorsaasunik ajornartorsiutilillu pingaarnertut attaviinik ikor-fartuinissamut/supervision pingaarnertut akisussaasuuneq
- Ullumikkut katsorsartinnissamik neqeroorfigineqarsinnaangitsunut katsorsaaneermi neqeroorutininerisaanissaq
- Pisortaqarfiit akimorlugit ataqatigiissaarinermi suleqatigiinnermilu pingaarnertut inissisimaneq
- Aangajaarniutinut tunngatillugu pisortani, namminersortuni assigimmik anguniagaqartuni peqataaneq
- Aangajaarniutinik ajornartorsiutilinnik katsorsaaneermut tunngatillugu kommuninut, ilisimatusarfinnut so-qutigisaqaqatigiinnullu suleqatigiinnissamik isumaqatigiissusiorneq

Ullumikkut kommunini tamani Allorfeqarpoq. 2016-imi 2017-imilu Qaqortumi, Nuummi Sisimiunilu katsorsaaviit pilersin-neqarput. 2018-imi Aasiaani Ilulissanilu pilersinneqarput.

Nittartakkani www.sullissivik.gl aamma www.allorfik.gl-imi qanoq ililluni katsorsartittoqarsinnaaneranut paasissutissat pis-sarsiassaapput. Innersuussinerit tamarmik qarasaasiaq atorlugu ingerlanneqarput. Innuttaasut tamarmik, sumiluunniit najuga-qaraluarunik, nammineq Allorfimmut mailerlutik imaluunniit sianerlutik katsorsartinnissaminnik kissaateqarsinnaapput. Il-loqarfinni Alloqarfeqanngitsuni 2025-p qiteqqunnerata tungaanut nalinginnaasumik sulianik ingerlatsisut katsorsartinnissa-mut innersuussisassapput imaluunniit innuttaasooq nammineerluni Allorfimmut saaffiginnittassaaq, innuttaasulli Alloqarfi-usuni najugaqartut nammineq katsorsaavinnut saaffiginikkajunnerusarput. 2025-p qiterpaanerata nalaanit katsorsartinnissa-mut kissaateqartut tamarmik sullissik.gl aqqutigalugu saaffiginnittassapput imaluunniit Allorfik, Pinngitsuuisinnaajunnaar-nermik Paasisimasaqarfik imaluunniit kommunini Allorfiit arlaannut nammineq saaffiginnittoqartassalluni.

Katsorsartinnissamik neqeroorut

Nunaseriaatsip neqeroorutillu atituujunissaannik kissaateqarneq, katsorsaaneerup maanna periutsit assigiinngitsut arlallit tunngavigalugit ingerlanneqarneranik kinguneqarpoq, ulluuneranilu angerlarsimaffimmiillu katsorsartinnermik neqeroorummik imaqarluni.

Allorfinni katsorsaaneq, oqaloqatigiinneq kajumilersitsisoq inuullu nammineq imminut ajornartorsiutiminullu qanoq isiginninneranik qitiutitsineq aallaavigalugit, ingerlanneqarpoq. Katsorsaaneq maanna ulluunerani katsorsartinnermi 20-t missaliorlugit oqaloqatigiinnissatut ingerlanneqarpoq. Qanigisaasunik katsorsaaneerit aamma neqeroorutigineqartarput. Katsorsaariaatsit allat inerisarneqartuarmata, maanna Allorfinni amerlanerini aappariinnut ilaqutariinnullu, taamatullu angajoqqaanut, meeqqanut inuusuttunullu ataatsimoortunut aangajaarniutinik ajornartorsiutilinnut katsorsaaneerit neqeroorutaapput.

Innuttaasut najukkami Allorfilimmi najugaqanngitsut, Nuummi Katsorsaavimmit namminersortumit kiffartuunneqarput. Katsorsaavik Nuummi katsorsaaneq periutsimik Minnesota/CENAPS-imik, ulluunerani nal. ak. tallimani, sap. ak. arfinillit arfineq pingasullu akornanni katsorsartinnermik tunngaveqarpoq.

Allorfiit avataanni katsorsartinneq, Nuummi - nunaqarfimmi najugalinnuunerusoq - najukkanilu ukiumut neqeroorutit marluk, Qaanaami, Ittoqqortoormiini Kangaatsiamilu ukiumut ataasiarluni katsorsaajartorfigineqartut aqqutigalugit, holdimi ataatsimi innuttaasunut 11-inut pallittunut ingerlanneqarpoq. Tasiilami ukiumut marloriarluni innuttaasut 22-it pallillugit peqataaffigisnaasaannik neqeroortoqartarpoq. Najukkani katsorsaannissat illoqarfinni ataasiakkaani atorneqanngitsoortut, illoqarfinnut allanut nunaqarfinnuunniit annerusunut neqeroorutaapput. Innuttaasut najukkaminni

katsorsartissinnaangitsut Nuummi katsorsartinnissamik neqeroorfigineqartarput. Katsorsaavik Nuuk kingullermik 17-isunik suliariumannittussarsiuussisoqarmat ajugaavoq. 2025-mi aamma suliariumannittussarsiuussineq ingerlanneqarpoq, taanna 1. april 2026-mit atuutilissaaq.

Katsorsartereermermi sap. ak. 26-ini ataatsimoorluni ikorfartoqatigiinneq katsorsartinnissamik neqeroorutini tamani atuuttoq, imlt. Allorfinni qaammatit arfinillit ingerlaneranni arfineq-marloriarluni kisimiilluni oqaloqateqarsinnaaneq neqeroorutaapput. Allorfinni najukkanilu katsorsaarni qanigisaasunik katsorsaaneq neqeroorutaavoq. Qanigisaasunut neqeroorutaareersut saniatigut innuttaasunut aanngajaarniutunik ajornartorsiutilinnut katsorsartinningsut qanigisaasut aamma innersuunneqartarput.

Aningaasanoornermik ajornartorsiuteqarnermi katsorsartinnissamut neqeroorut, aanngajaarniutunik pinngitsuissinnaajunnaarnermi neqeroorummit immikkooruteqalaarpoq. Innuttaasunut aningaasanoornermik ajornartorsiuteqartunut najugaqarfigisami katsorsartinnissamik neqeroorut immikkut ittoq Allorfinni neqeroorutaavoq, najukkanili katsorsaarni imlt. Nuummi Katsorsaavimmi, innuttaasut aanngajaarniutunik ajornartorsiutillit peqatigalugit ingerlanneqartarluni. Tamatuma saniatigut Allorfik aningaasanoorajuttunik Odensimi qitiusumik sullissivimmik /Center for Ludomani innuttaasunik (qallunaatulli oqaasiliinnarnik) innersuussiviusinnaasumittaaq suleqateqarpoq. Taanna internetsikkut ingerlanneqartarpoq.

Allorfik 2021-mi Kalaallit Peqqissartut Illuannik isumaqatigiissuteqarpoq Skype atorlugu katsorsaasarnermik, peqqissartup angerlannerani illoqarfigisaani nanginneqarsinnaasumik.

2. Allorfik, Pinngitsuuisinnaajunnaarnermik Paasisimasaqarfimmi 2024-mi suliat

Allorfik, Pinngitsuuisinnaajunnaarnermik Paasisimasaqarfik assigiinngitsorpassuarnik suliassaqqarpoq, "Nuna tamakkerlugu pilersaarut siunissami atornerluinermit katsorsaasaneq pillugu siunnersuut" ataaniittunik siunertanullu aalajangersimasunut tunngasunik suliassaqqarpoq. Allorfik, Pinngitsuuisinnaajunnaarnermik Paasisimasaqarfiup suliai pingaarnerpaat ataani nassuiarneqarput.

Innersuussinernik katsorsaaneq millu nakkutillineq

Pitsaasumik katsorsaaneq kikkut innersuunneqarnerannut, katsorsaaneqarnerannut, katsorsartereermermi ikorfartorneqarnerannut katsorsartinnermilu angusap attatiinnarneqarsinnaaneranut pitsaasunik paasissutissaqarneranik piumasaqaatitaqqarpoq. Neqeroorutit suut kikkunnut iluaqutaanerannik, kikkullu immaqa allamik neqeroorfigineqarnissaat pillugu sukumiinerujussuarmik akissuteqarsinnaanissaq, tamakkuninnga nakkutilliinerup siunertaraa.

Taamaalilluni innersuussinernik katsorsaaneq millu nuna tamakkerlugu nakkutilliinermik pitsanngorsaanissaq Paasisimasaqarfiup suliassaasa pingaarnerpaat ilagaat.

Nuna tamakkerlugu nakkutillineq pingaarnertut paasissutissiiviit pingasut aqqutigalugit ingerlanneqqarpoq. Paasissutissiiviit taakku pingasut ataatsimut Nuna Tamakkerlugu Aanngajaarniutinik Ajornartorsiuutilinnik katsorsaasaneq pillugu Paasissutissiivik (Den Nationale Rusmidelbehandlingsdatabase) taaneqartartut tassaapput:

- Innersuussanut paasissutissiivik (innersuussutit)
- Katsorsartittut pillugit paasissutissiivik (katsorsaaneq)
- Nuna tamakkerlugu aanngajaarniutit pillugit paasissutissiivik, KN-ASI (inuttut killiffiit pillugit nalunaarsuinerit aamma killiffissueqqinnerit)

Innersuussanut paasissutissiivik 2016-imi pilersinneqqarpoq. Taanna katsorsartittussatut innersuussat pillugit paasissutissanik imaqqarpoq. Immersugassaq WHO-mit inerisarneqarsimasoq AUDIT (The Alcohol Use Disorders Identification Test), 2018-imiillu DUDIT (Drug Use Disorders Identification Test) kiisalu aningasanoorajunneq pillugu immersugassaq, 2018-illu qiteqqunneranit inuunerup naleqassusaanik naliliineq WHO-5. Taakku sisamat sakkugalugit innuttaasoq katsorsartinniarluni saaffiginninniarpat, aanngajaarniutinik aningaasanoornermilluunniit ajornartorsiuutit qanoq annertutiginerata naliliivigini-saa periarfissaavoq, pisariaqqarpallu nikallunganermik nappaateqarsinnaanermit imlt. ilungersualersimanermit/stress anner-tunerusumik misissortittoqartariaqqarnerisooq naliliivigineqarsinnaalluni.

Katsorsartittut pillugit paasissutissiivik 2016-imi aamma pilersinneqqarpoq. Taanna katsorsartissimasut, katsorsartinnerit naammassineqartut sumilu katsorsartissimaneq pillugit paasissutissanik imaqqarpoq.

Nuna tamakkerlugu aanngajaarniutit pillugit paasissutissiivik (KN-ASI), innuttaasup aanngajaarniummik atuinermut atatillugu ajornartorsiuutigisinnaasaasa arfineq-marlunnut ukununnga attuumassuteqarnerannik aqqissuussamik qulaajaaneruvoq: Ti-mikkut peqqinneq, suliffik aningaasaqarnerlu, pinerlunneq, imigassaq, aanngajaarniutit allat, nakorsaatit, ilaqutariinnermut inuttullu atukkanut tunngasut tarnikkullu peqqinneq.

Allorfup paasissutissiiviit paasissutissat ilisimatusarnermissaaq atornerqarnissaat Paasisimasaqarfiup kissaatigaa. 2019-imi ilisimatusarnermi allaaserisaaq Allorfup paasissutissiiviani paasissutissanik tunngaveqartoq siulleq saqqummersinneqqarpoq.

Ilisimatusarnermi paasissutissanik tunngaveqarluni allaaserisaq ataaseq ukioq 2020-mi saqqummiunneqarpoq. 2021-mi aamma ataaseq saqqummiunneqarluni. Allaaserisap siulliup AUDIT atorlugu misissueriaaseq imaraa. Aappaalu angerlarsimaffeqanngitsut katsorsartittarnerat pillugu pissutsinut immikkut ittunut tunngassuteqarluni. 2024-mi Allorfiup atuutilersinneqarneranik naliliineq pdf-nngorniut saqqummiunneqarpoq. Taanna Allorfiup 2023-mut ukiumoortumik nalunaarutaani kapitali 6-mi naatumik allaaserineqarpoq. Allorfimmi ilisimatuussutsikkut misissuisarnerit ingerlatsinermit avissaartinneqarput, Kalaallit Nunaanni peqqissusermik ilisimatusarfiup ataani, Kalaallit Nunaanni aangajaarniutit pillugit ilisimatusarfimmiilermata.

Ilinniartitsineq

Ilinniartitsineq katsorsaariaatsinut katsorsaanerullu immikkoortuinut tunngatillugu nunarsuaq tamakkerlugu innersuussutaasunik tunngaveqarpoq. Allorfiup ataani tunngaviusumik ilinniartitaanerit tassaapput:

1. Aangajaarniutinut aningaasanoormullu tunngatillugu ajornartorsiuteqartut pingaarnertut attaviattut ilinniartitaaneq
2. Aangajaarniutinik ajornartorsiutilinnik katsorsaasutut ilinniartitaaneq

Ilinniartitsineq Peqqissaanermik Ilinniarfik suleqatigalugu ingerlanneqarpoq. Aangajaarniutinik ajornartorsiutilinnik katsorsaasutut tunngaviusumik ilinniartitaanermi Danmarkimi Sundhedsstyrelseersumi, nunatsinni pissutsinut naleqqussakkami, hashimik aningaasanoormillu ajornartorsiutilinnik, aappariinnik, ilaqutariinnik inuusuttunillu katsorsaanermit tunngatilugit ilinniartitsinermit ilaneqartoq, tunngaveqarpoq.

Ilinniartitaaneq maanna modulunik katillugit arfinilinnik immikkoortortaqqarpoq. Moduli tamarmik ullunik eqikkakkanik tallimat arfinillillu akornannik siviussuseqarput. Aangajaarniutinik ajornartorsiutilit aningaasanoorajuttullu pingaarnertut attaviattut ilinniartitaaneq, aangajaarniutinut aningaasanoormullu tunngatillugu katsorsaaneq pillugu ilisimasalik katsorsaanermillu ilisimasalik, kiisalu oqaloqatigiinnermik kajumilersitsisumik ilinniartitsinermit imaqartunik, modulunik marlunnik immikkoortoqqarpoq. Aangajaarniutinik ajornartorsiutilinnik katsorsaasutut ilinniartitaaneq; ajornartorsiutilit pingaarnertut attaviattut ilinniartitaanermik inuullu nammineq imminut ajornartorsiutiminullu qanoq isumaqarfiginninnera qitiutillugit, katsorsaariaatsimut tunngasut nalinginnaasut moduli pingajuanniit arfernannut, aangajaarniutinik pinngitsuuisinnaajunnaanermut aningaasanoorajunnermullu ajornartorsiuteqartup ajornartosiutini pillugit eqqarsaatai tunngavigalugit oqaloqatigiinnikkut katsorsaanermik, aappariinnik ilaqutariinnillu kiisalu inuusuttunik katsorsaanermik immikkoortoqqarpoq.

Ilinniartitaaneq 2022-mi akademiuddannelsit akuerineqarpoq. Ilinniartitsinissamut pilersaarut Ilinniartitaanermut Naalakkersuisoqarfimmit akuerineqareerpoq, aningaasaliifigineqarnissaali pisariaqqaarsimavoq aallartinneqannginnermini.

Aangajaarniutinik ajornartorsiutilit pingaarnertut attaviattut ilinniartitaaneq 2016-imiit ukiuni amerlanerni upernaakkut ukiakkullu ingerlanneqartoq, 2022-mi ataasiaannarlugu ingerlanneqarpoq taamatullu ingerlaannarissaq pilersaarutaalluni. Ilinniartitaanermut tamatumunnga qinnuteqartut amerliartuinnarput, 2019-imilu kissaataasoq naapertorlugu Qaqortumi immikkut ilinniartitsisoqarluni. Katsorsaasutut ilinniartitaaneq 2020-p tunnaanuk ukiut tamaasa ingerlanneqarpoq, 2021-mi 2022-milu Covid 19-imit akornuserneqarluni. Ukioq 2024-mit katsorsaasutut ilinniartit ukiuni akunnaatsunik kisitsisitalinni kisimi ingerlanneqartarpoq.

Paasissutissiineq

Paasissutissiineq suli qitiuvoq. Inunnik sullissinissamik siunertaqarlutik ilinniagaqarsimasut, inuit pinngitsuuisinnaanngitsut qanigisaasullu, katsorsartinnissamut periarfissanik katsorsartinnerullu sunik imaqarnera pillugu ilisimasalik pisariitsumik pissarsisinnaassapput. Katsorsaanerup iluaqutitaqarnera ilisimavarput. Ilisimasarluni taanna inuiaqatigiinni ilisimaneqassaaq.

Allorfik, kommuninut susassaqtunullu allanut aangajaarniutitut aningaasanoormullu kiisalu katsorsartinnissamut innersuussinermut tunngasunik, ullut tamaasa ilitsersuivoq. Oqarasuaatikkuq siunnersuisarfik ulluinnarni nalunaaqutaq ullaakkut qulingiluat ualikkullu pingasut akornanni ammasarpoq. Nittartagaq www.allorfik.gl, ilaatigut imigassamik ikiaroornartumillu ajornartorsiuteqarneq paasiniarlugu apeqqutinik akisassanik aallerfiusinnaasoq, katsorsartinnissamut neqeroorut pillugu paasissutissanik najukkanilu katsorsaaviit pillugit paasissutissanik imaqartoq, Allorfimmit pilersinneqarpoq. Nittartakkap saniatigut aamma KNR-imi ussassaarutit ingerlanneqarput. Allorfiit ataasiakkaat Nuummilu Katsorsaavik Nuuk namminneq Facebookkimi qupperneqarput.

Sulianik ingerlatsisunut inuusuttunik hashimik ajornartorsiutilinnik oqaloqateqarneq pillugu pikkorissaaneq, aangajaarniutillu pillugit pikkorissaaneq ullunik pingasunik sivilissusilik, aangajaarniutit pillugit oqaloqatigiinneq aangajaarniummillu ajornartorsiuteqarnerup ilaqutariinnut qanoq sunniuteqarsinnaanera pillugu pikkorissaaneq, Allorfimmit neqeroorutaapput.

2024-mi aamma 2025-mi neqeroorutit

Aangajaarniutitik ajornartorsiuteqarnermut ulluunerani katsorsaasarnissaq 17-nik immikkoortortaqaqtoq 2023-mi suliarinnittussarsiuunneqarpoq. Ulluunerani katsorsaasarnissamullu neqerooruteqartut ikippallaaqimmata neqeroortitsineq 2024-mi ingerlateqqinneqarpoq, taamatullu aamma 2025-mi neqeroorutigineqaqqissalluni. Neqeroorutit nutaat 1. apriliimit atuutilernissaasa tungaanut najukkami katsorsaanssamut neqeroorutit maannatut ingerlaannarallassapput.

Nakorsaatit atorlugit imigassamik ajornartorsiuteqartunut katsorsaaneq

Allorfinni tamani nakorsaatit atorlugit imigassamik ajornartorsiuteqartunik katsorsaaneq Allorfimmit neqeroorutaavoq. Taama nakorsaanerup pinngitsuissinnaangitsutut misigineq annikillissittarmagu, imigassamik atuinermut utersaartoorsinnaanermullu annertuumik pingaaruteqarpoq.

Meeqqanik inuusuttunillu katsorsaanssamik neqeroorut

2018-imi Allorfik meeqqanut inuusuttunullu katsorsartinnissamut immikkut neqeroorummik pilersaarusioqqullugu, Peqqissutsimut Naalakkersuisoqarfimmit qinnuigineqarpoq. Pilersaarut 2019-imi upernaakkut ataatsimiinnermi Inatsisartuni ilaasortanut agguanneqarpoq. Inatsisartuni ilaasortat 2017-imi upernaakkut ataatsimiinnerminni imm. 185 oqaluserisaat: *"Kingusinnerpaamik 2018-imi ukiakkut ataatsimiinnermi meeqqanik inuusuttunillu 18-it inorlugit ukiulinnik hashimik atuisunik immikkut katsorsaasarnissamut neqeroorutitik pilersaarusiornissaannik Naalakkersuisut peqquneqarnissaasa, Inatsisartunit aalajangiivigineqarnissaanut siunnersuut"*, tamatumani tunuliaqutaavoq.

Pilersaarummi 15-iniit 24-nut ukiullit immikkut pineqarput, maannalu atuutilersinneqarluni.

Allorfik katsorsaasunik angalaqatigiinnik 2022-imi aamma 2023-mi Tasiilami inuusuttunik angerlarsimaffimmi imigassamik atuiiffiusumi peroriartortunik katsorsaatsivoq, taassumalu saniatigut aappariinnik ilaqutariinnillu Qaanaami katsorsaapput, meeqqallu atuarianni aangajaarniutitut tunngatillugu pitsaaliuinermik Qaanaami aamma ingerlatsillutik. Katsorsaasut angalaqatigiittartut 2023-mi Tasiilamiipput.

Aangajaarniutitik ajornartorsiuteqartunik katsorsaannermi kommuninik, ilisimatusarfinnik soqutigisaqatigiinnillu suleqateqarnissamut isumaqatigiissutit

Ilinniakkat akimorlugit suleqatigiinneq qulakkeerniarlugu kommunit ataasiakkaat Allorfiullu akornanni suleqatigiinnissamut isumaqatigiissusiortoqarpoq. Kommuninut tamanut isumaqatigiissuteqarpoq, amerlanerpaalli 2024-mi nutartertariaqarput. Innuttaasut tarnikkut nappaateqartut aangajaarniummillu ajornartorsiuteqartut immikkut ukkallugit Peqqinnissaqarfimmut 2023-mi nutaamik isumaqatigiissusiortoqarpoq. Allorfik 1. januar 2025-mit Peqqinnissaqarfiup ilaaniilermat, suleqateqarnissamut isumaqatigiissutit tamarmik nutarsarneqassapput.

Allorfik, aningaasanoorajuttunut qitiusumik sullissivimmik /Center for Ludomani Odense-miittumik, inunnik aningaasanoor-
nermik ajornartorsiutilinnik katsorsaannermut tunngatillugu qanimut suleqateqarpoq. Odensemi 2023-mi marloriarluni katsor-
saasoqarpoq, siulleq arfineq-marlunnik peqataaffigineqartoq, kingulleq arfinilinnit peqataaffigineqarpoq. Innuttaasut Allor-
fimmi katsorsaasunit marlunnit ingjallorneqarput, taamaalilluni katsorsaasut taakkua marluk aningaasanoorajunnermik
katsorsaasarnermut annertunerusumik ilikkagaqarnissaminnut periarfissinneqarput. Innuttaasut ataasiakkaat videokkut
katsorsarneqartarnissaat pillugu toqqaannartumik suleqatigiinneq 2025-mi aallartinneqassaaq.

Allorfik Københavnip Kommuniani meeqqanut inuusuttunullu aanngajaarniutinik ajornartorsiutilinnut katsorsartinnissamut
neqeroorummik U-turnimik qanimut suleqateqarportaaq. Tamatuma saniatigut Allorfik Syddansk Universitetimi imigassaq
pillugu ilisimatusarnermut immikkoortortamik, Danmarkimi Syddansk Universitetip ataani inissisimasumik naalagaaffiup in-
nuttaasut peqqissusaannut ilisimatusarfianik aamma Ilisimatusarfimmik suleqateqarpoq.

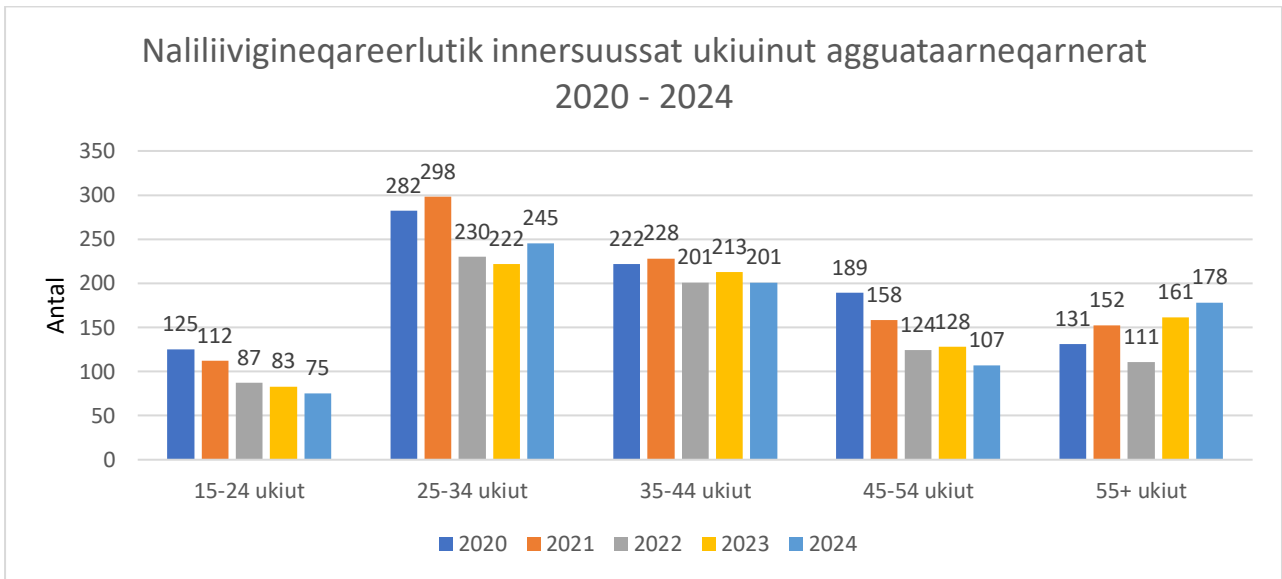
3. 2024-imi naliliivigineqareermermi innersuunneqartut pillugit paasissutissat

Katsorsarneqartut 2024-mi amerleriaqqipput, aamma 2023-mi amerleriaqqinnikuupput, taassuma siuliani 2022-mi ikileriar-simagaluarlutik. Katsorsartittartut amerleriaateqaraluartut 2019-imi aamma 2021-mi katsorsarneqarsimasut amerlassusaat suli angoqqinngilaat. Katsorsartilersunut sanilliullugit katsorsartinnissamut innersuussat ukiu tamaasa amerlanerusarput. Tamanna ilaatigut pissuteqartarpoq innersuussut naammassineqartangi mmat, innuttaasup taamaatiinnarmagu, innuttaasoq aangajaarniummik ajornartorsiuteqanngitsoq paasineqarmat imlt. innuttaasoq arlaleriarluni innersuunneqarsimammat. 2024-mi innuttaasut 26-it katsorsarneqarnissaminut innersuunneqarsimasut katsorsartillutik aallartinngisaannarsimapput.

2022-mi innersuussinerit assigalugit 2023-mi aamma 2024-mi ilaapputtaaq qanigisaasunut katsorsartinnissamik kissaateqartunut innersuussutit. Taakku misissueqqissaarnerni aangajaarniutinik ajornartorsiuteqarnerup aningaasanoorajunnerullu annertussusaannut tunngassuteqanngitsuni ilaangillat.

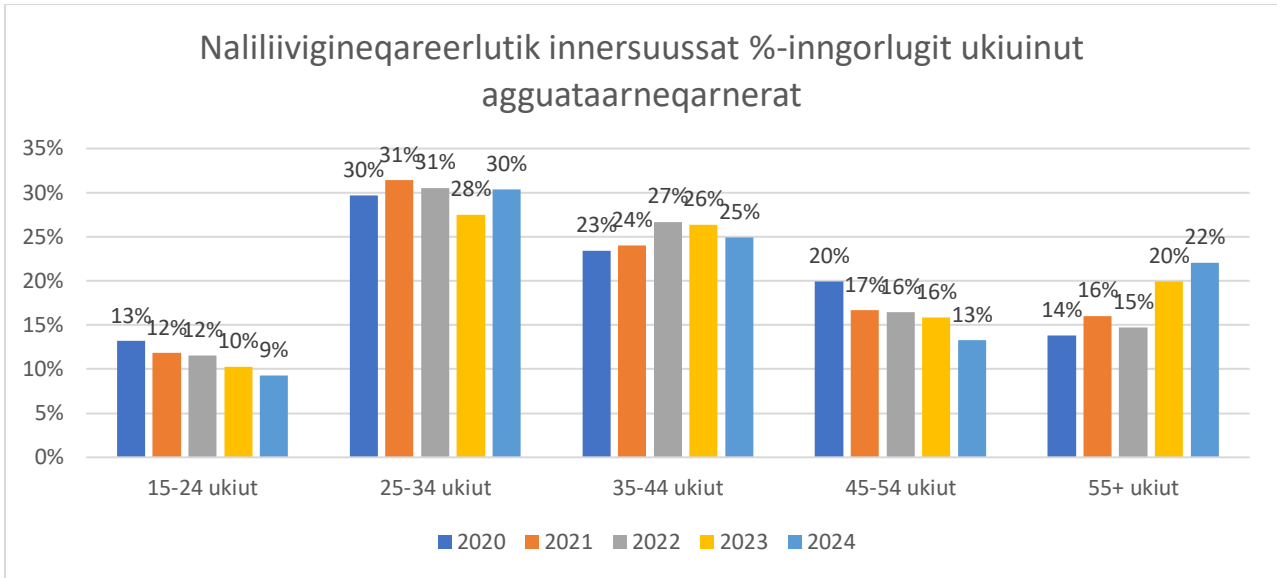
Katsorsartinnissamut innersuunneqarnerminni ukiumikkut agguataarsimanerat

Takussutissiaq 3.1-mi takuneqarsinnaavoq katsorsartinniarlutik innersuunneqarsimasut 2020-mi 2021-milu aalaakkaasimasut, kisianni 2022-mi ikileriasimasut. 2023-mi amerleriaqqipput, taamatuttaarlu 2024-mi ukiup siuliinitut amerlassuseqartut.

Takussutissiaq 3.1 Naliliivigineqareerlutik innersuussat ukiuinut agguataarneqarnerat 2020 - 2024
2020 (N = 949), 2021 (N = 948), 2022 (N = 753) 2023 (N=801) aamma 2024 (N = 806)

Katsorsarneqarniarlutik kissaateqartut ukiu agguataarlugit inissinneranni 2024-mi katsorsarneqartut 25-it, 44-it aamma 54-it ataallugit ukiullit ikinnerularput, taamaattorli 34-t ataallugit ukiullit ukiup siulianut sanilliullugu amerlanerullutik, taamattaq 55-it ataallugit ukiullit amerlanerusimallutik. Ukiut siuliinisut 25-niit 34-nut ukiullit katsorsartinniarlutik qinnuteqartuni amerlanerusimapput, tulliusimallutik 35-nit 44-nut ukiullit. Ukiukinnerilli, 25-it ataallugit ukiullit, ikinnerussuteqarsimapput.

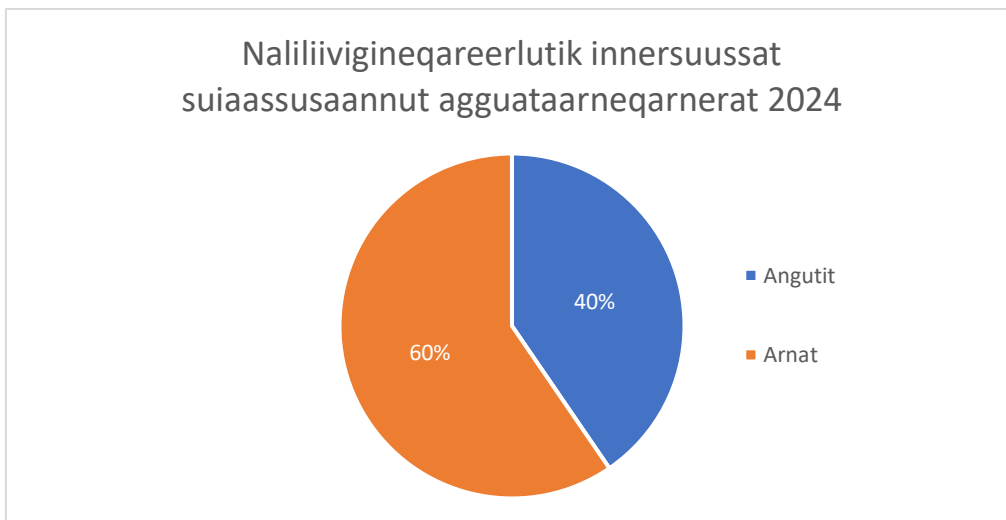

Takussutissiaq 3.2 Naliliivigineqareerlutik innersuussat ukiuinut procentinngorlugu agguataarneqarnerat 2019 - 2023
2020 (N = 949), 2021 (N = 948), 2022 (N = 753) 2023 (N=801) aamma 2024 (N = 806)

Piffissap ingerlanerani naliliivigineqareerlutik katsorsartinnissamut innersuussat procentinngorlugit allannguutaat takussutissiami 3.2-mi takutinneqarpoq. 2023-imut sanilliullugit 45-nit 55-inut ukiulinni procentpointinik pingasunik appariaateqarnik-kut procentinngorlugu allannguut annertunerpaq takuneqarsinnaavoq, matumani pineqartut 16%-imiit 13%-imut appariaateqarsimammata.

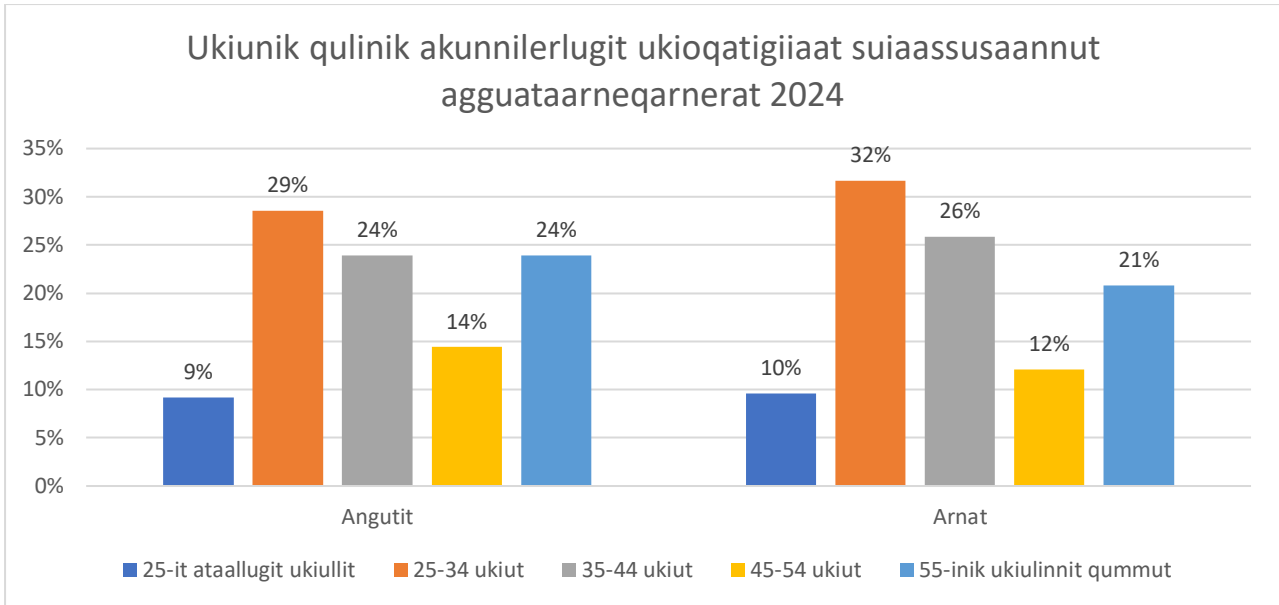
Suiaassutsikkut agguataarsimanerat

Suiaassutsinut agguataarneqarnerat takussutissiami 3.3-mi takutinneqartumi arnat (60 %) angutinik (40 %) amerlanerusut 2024-imi katsorsartinnissamut innersuunneqarsimapput. Ukiuni tamani arnat angutinit amerlanerusut innersuunneqartarnerat nalinginnaasuuvoq. Nunani amerlanerani katsorsartittuni angutit marlunnik pingajorarterutaasa missigisarmatigik, arnat katsorsartittut amerlanerunerat, nunat tamalaat akornannit isigalugu qaqutigoorpoq.

Takussutissiaq 3.3 Naliliivigineqareerlutik innersuussat suaassusaannut agguataarneqarnerat (N = 806)

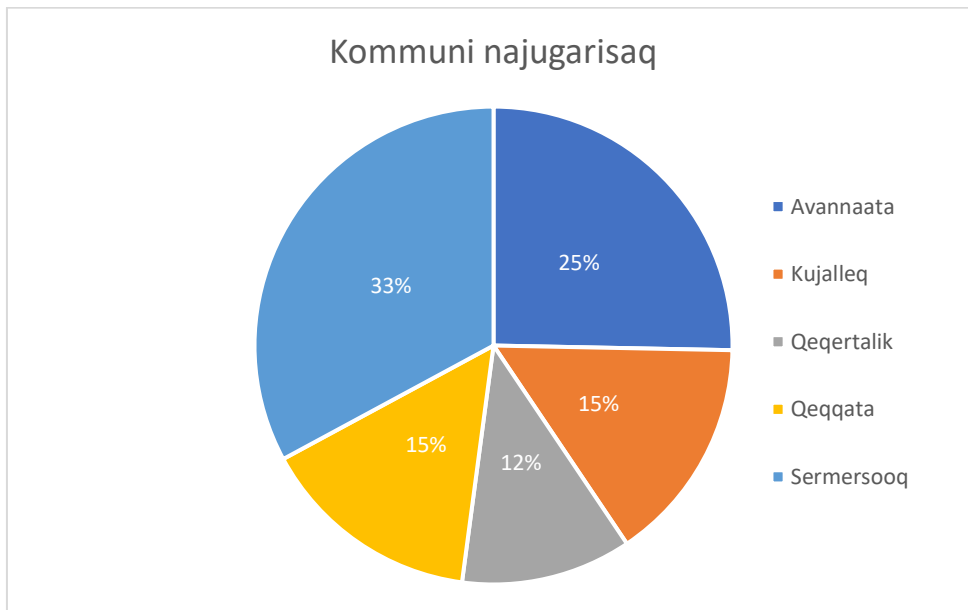
Suiaassutsinik ukiunik qulikkaarinnilluni ukiuinik agguataarinerup takutippaa assigiinngissutsit nikerarnerat annikitsuaaraasoq. Ukioqatigiaani nukarlerni arnat amerlanerulaartut, ukioqatigiaani angajullerni marlunni angutit taamatulli amerlanerupput.

Takussutissiaq 3.4 Suaiaassusaana ukioqatigiiaanun qulikkaanun agguataarneqarnerat (N = 806)

Kommuninut agguataarineq

Innuttaasut amerlanersaasa (33%) Kommuneqarfik Sermersuumi najugaqarnerat, ikinnerpaallu (12%) Kommune Qeqertalimmi najugaqarnerat takussutissiami 3.5-imi takuneqarsinnaavoq. Kommunit angissusaat inuttussusaallu eqqarsaatigineqanngillat.

Takussutissiaq 3.5

Naliliivigineqareerlutik innersuussat kommuninut najukkaminut agguataarneqarnerat (N = 806)

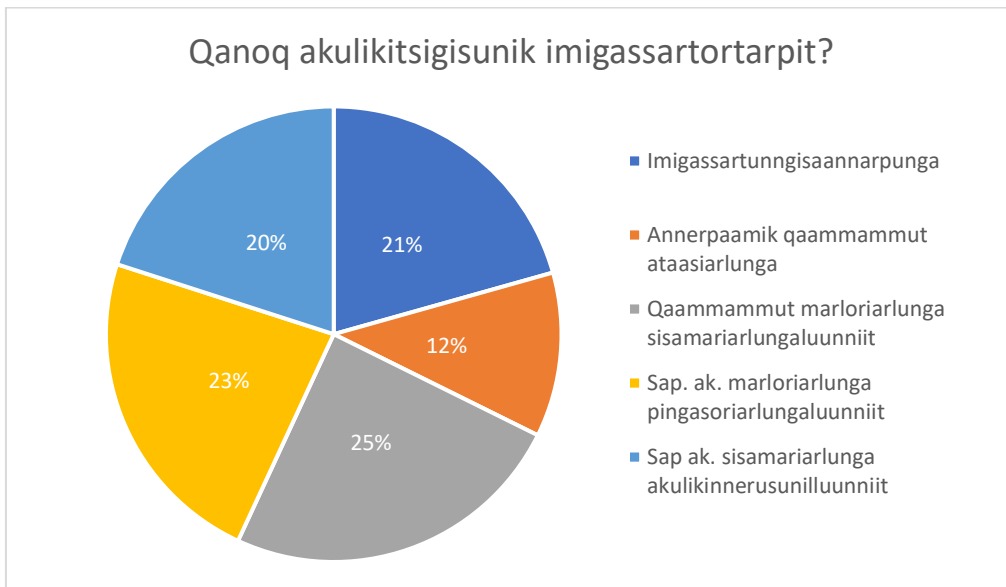
Kommunimi innuttaasunut inersimasunut sanilliullugit 15-ileereersimasut aanngajaarniutinik ajornartorsiuteqarnermut katsorsartinnissamat innersuunneqartartut procentinngorlugit amerlassusaat nalinginnaasumik isigissagaanni naligiinnangajapput. Kommunimi innuttaasut 1,1 % - 1,9 %-illu missingisa akornanniittut katsorsartinnissamat innersuunneqartartut. Ukiut ingerlanerani amerlassusaat nikeralaarput, ataatsimulli isigalugu Kommuneqarfik Sermersuumi innersuunneqartartut

ikinnerpaasarput. Taama agguataarsimanagerat kommunit innersuussisarnerannut nassuiaataannaavoq, innuttaasut aanngajaar-niutunik ajornartorsiuteqartut amerlassusaannut attuumassuteqartariaqarani.

Innersuunneqarnermi imigassamik ajornartorsiutit

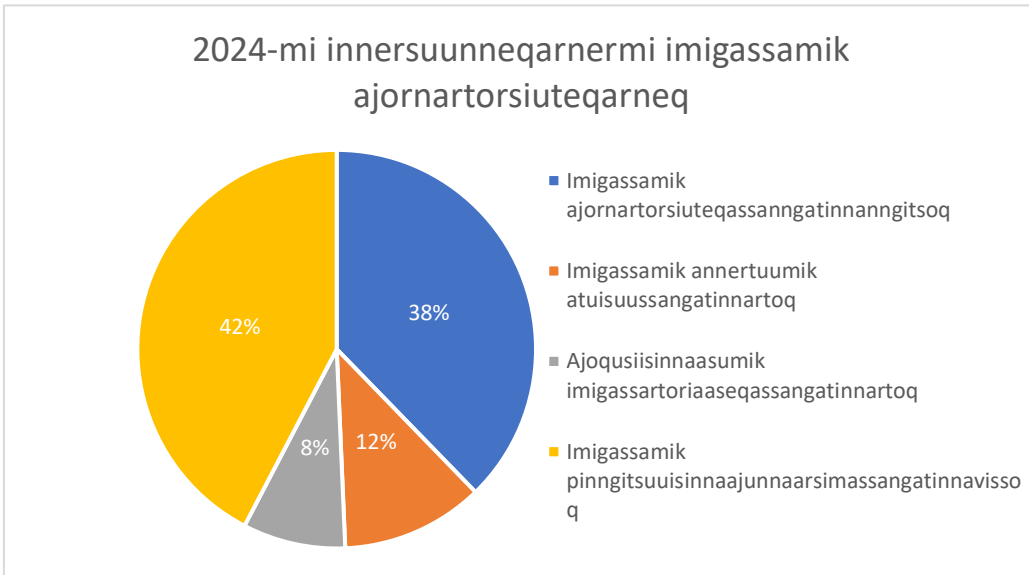
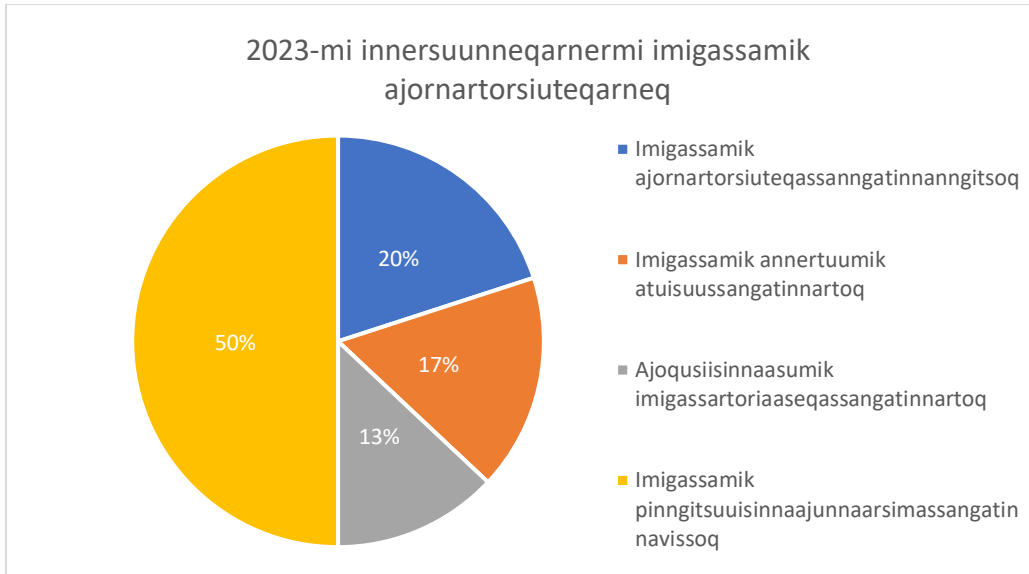
Innersuussinermi imigassamik ajornartorsiuteqarneq, misissueriaaseq AUDIT tunngavigalugu naliliivigineqartarpoq. AUDIT (The Alcohol Use Disorders Identification Test) apeqqutunik qulinik imaqarpoq, taannalu nunarsuaq tamakkerlugu peqqinnissaq pillugu kattuffissuarmit WHO-mit imigassamik atuinermik, aalakoorniutigalugu imigassartortarnermik imigassamullu attuumassuteqartunik inuiaqatigiinni ajornartorsiuteqarnermik naliliinermi atugassatut inerisagaavoq. Misissueriaaseq tamakkiisoq, "Imigassartorpallaarpit?" qulequtsiullugu imminut misiliutissaq Allorfiup nittartagaani, www.allorfik.gl-imi pissarsiassaavoq.

AUDIT-imi apeqqutini quliusuni siulleg tassavaoq *Qanoq akulikitsigisunik imigassartortarpit?* 20 %-it sap.ak. sisamariarlutik akulikinnerusunilluunniit imigassartortarnerat, 23 %-illu sap. ak. marloriannngikkunik pingasoriarlutik imigassartortarnerat takussutissiami 3.6-imi takutinneqarpoq. Amerlanerpaalli (25 %) sap.ak. minnerpaamik marloriarlutik sisamariarlutilluunniit imigassartortarput. Apersoneqartut 16 %-ii qaammammut annerpaamik ataasiarlutik imigassartortartut, allat 21 %-ii imigassartunngisaannarlutik ilisimatitsisimapput. Innuttaasut 147-t apeqquummut tassunga akissuteqarsimangillat.

Takussutissiaq 3.6
2024-mi innersuussinermi imigassamik ajornartorsiutillit amerlassusaat (N= 659)

Takussutissiat 3.7-ip aamma 3.8-p takutippaa 2024-mi innuttaasut innersuunneqartut 2023-mi innuttaasunut innersuunneqartunut sanilliullugit imigassamik ajornartorsiuteqarnerisa annertussusaat. 2024-mi innuttaasut innersuunneqartut 42%-ii sakkortuumik pinngitsuuisinnaannginnerannik ilimanarsitsisumik imigassamik atuisuupput. Kisitsisit 2023-mit ikinnerupput, taamani 50 %-iummata. 12 %-it annertuumik atuisuupput, allalli 8 %-it ajoqusiinnaasumik atuisuullutik. 38 %-it imigassamik ajornartorsiuteqanngillat, tamanna malunnartumik 18%-imik qaffariaataavoq. Innuttaasut 2025-mi *Imigassartunngisaannarpungamik* akisut 2022 aamma 2023 assingalugit eqimattamat imigassamik ajornartorsiuteqanngittunut ilanngunneqarput.

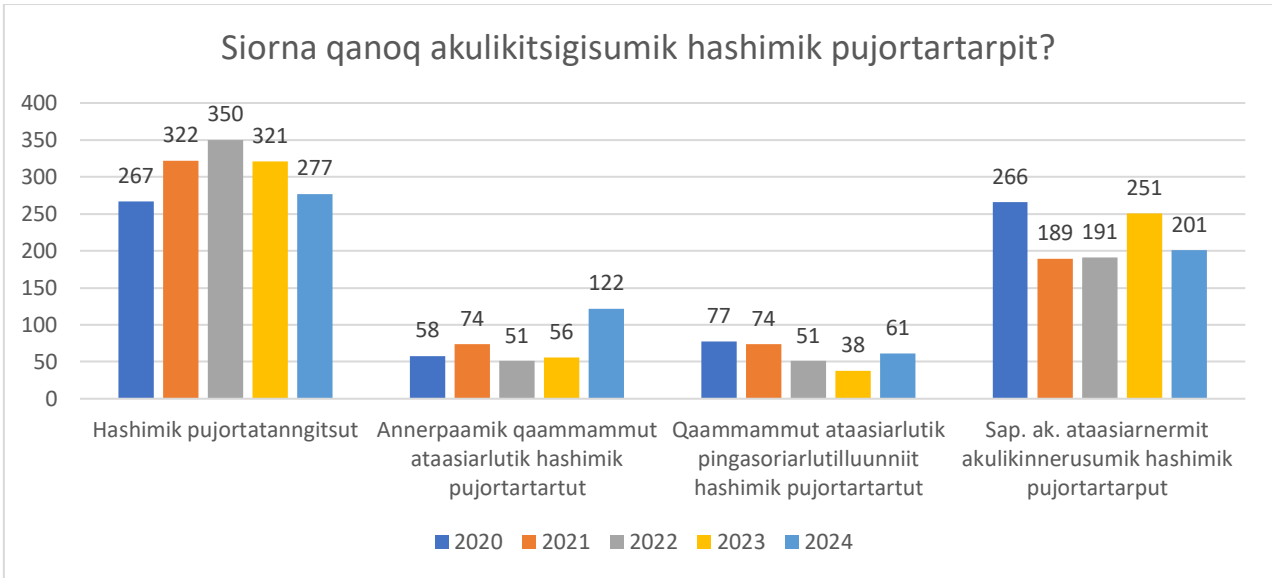
Takussutissiaq 3.7 aamma 3.8

2023-mi innersuussinermi imigassamik ajornartorsiuteqarneq (N = 677)

2024-mi innersuussinermi imigassamik ajornartorsiuteqarneq (N = 803)

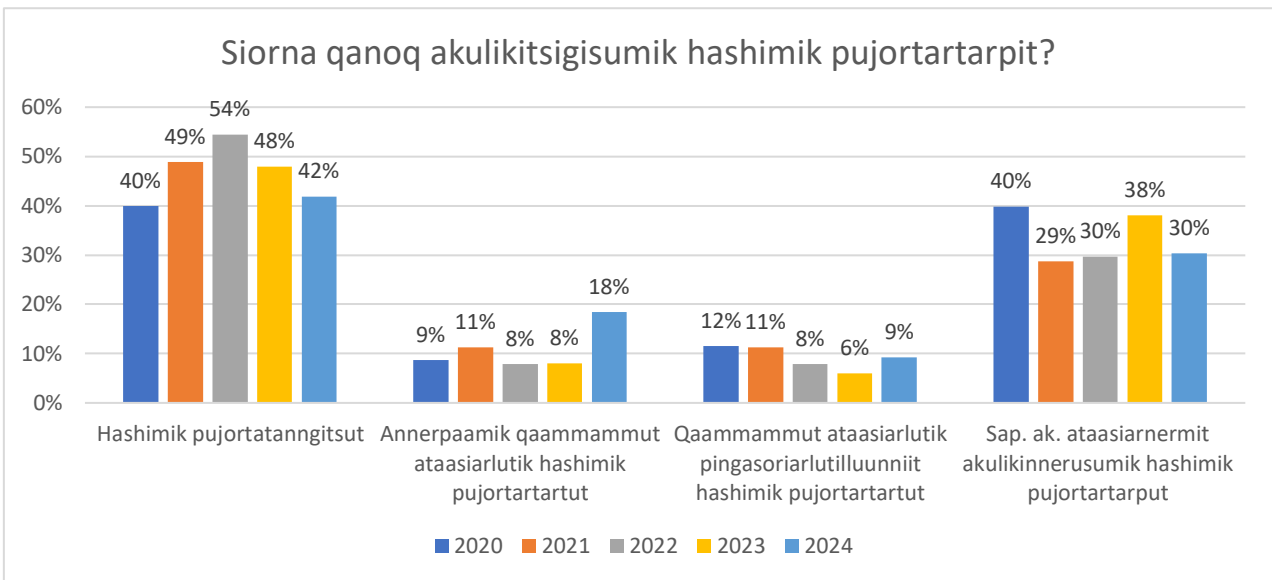
Innersuunneqarnermi hashimik ajornartorsiuteqarneq

2018-imiilli hashimik ajornartorsiuteqarnerup annertussusaa apeqqut "siorna qanoq akulikitsigisunik hashimik pujortartarpit?" tunngavigalugu naliliivigineqartarpoq. 2017-ip naalernerani DUDIT (Drug Use Disorders Identification Test) aamma atorneqalerpoq. DUDIT tassaavoq immersugassaq aqqanilinnik apeqqutitalik AUDIT-itulli hashimik ikiaroorartunillu allanik ajornartorsiuteqarnerup imalt. pinngitsuuisinnaannginnerup annertussusaanik naliliisoq. DUDIT imminut misiliutitut www.allorfik.gl-imi pissarsiassaavoq.

Takussutissiaq 3.9

Innuttaasut innersuunneqarsimasut apeqquummut "Siorna qanoq akulikitsigisumik hashimik pujortartarpit?" akissutaat. 2020 (N = 668), 2021 (N = 659), 2022 (N = 643), 2023 (N=667) aamma 2024 (N = 661)

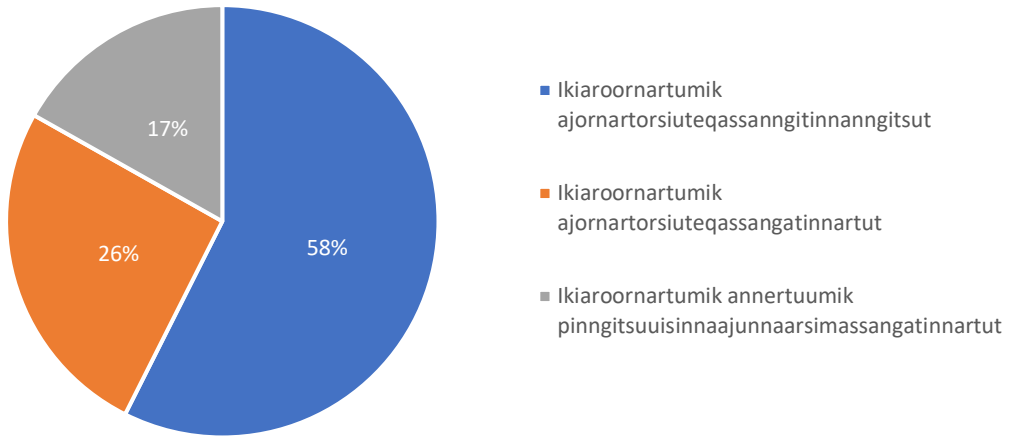

Takussutissiaq 3.10

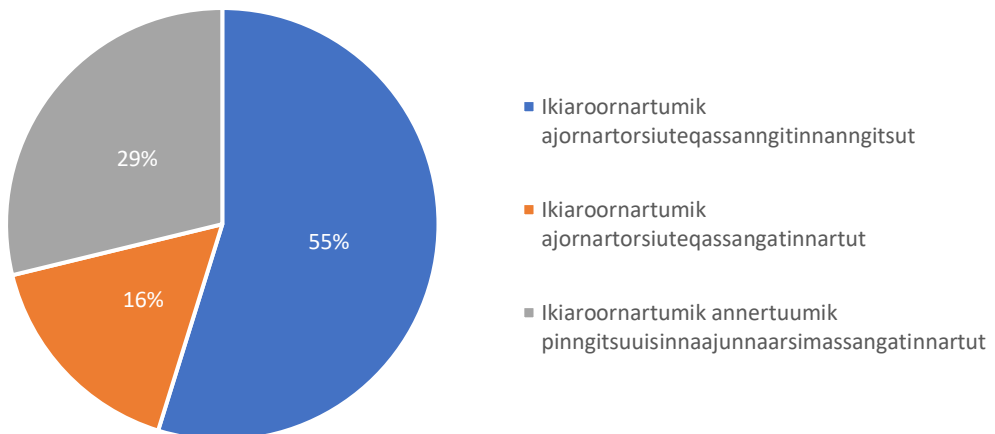
Innuttaasut innersuunneqarsimasut apeqquummut "Siorna qanoq akulikitsigisumik hashimik pujortartarpit?" akissutaat. 2020 (N = 668), 2021 (N = 659), 2022 (N = 643), 2023 (N=667) aamma 2024 (N = 661)

Innuttaasut hashimik siorna atuisimanertik pillugu akissuteqaataat kisitsisinnorlugit aamma procentinnorlugit agguataarneri 2020-mit 2024-mut ukiukkaartumik takussutissiarineri takussutissiani 3.9-mi 3.10-milu takutinneqarpoq. Innuttaasut hashimik sap. ak. ataasiarlutik imalt. akulikinnerusumik pujortartartut 2024-mi 38%-imiit 30%-imut ikileriartut takuneqarsinnaavoq. Maannalu kisitsisit 2021 aamma 2022-meersut annertoqatigiinnalerpaat, taamani 29% aamma 30%-imiimmata. Tamatuma saniatigut hashimik ukiumi kingullermi pujortarsimanngitsut 48%-miit 42%-imut appariarput, kisiannili qaammammut ataasiarluni hashimik pujortartartut 8%-imiit 18%-imut malunnaatilimmik amerleriartut. Innuttaasut 145 apeqquummut akissuteqarsimangillat. Ataatsimut isigalugu tamanna atuinnginnermit imaluunniit annertuumik atuinermi ilaannikkut atuinermut allannortoqarneranik takutitsivoq.

2023-mi innersuunneqarnermi hashimik ajornartorsiuteqartut (angutit)

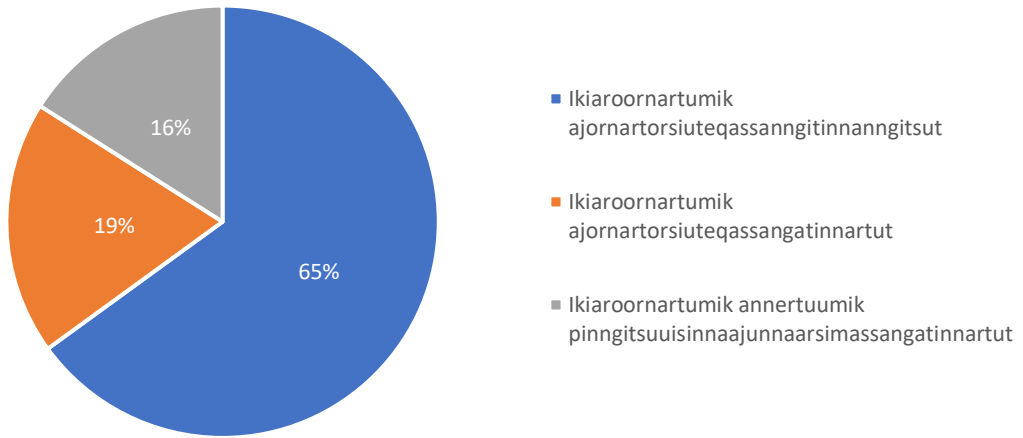
2024-mi innersuunneqarnermi hashimik ajornartorsiuteqartut (angutit)

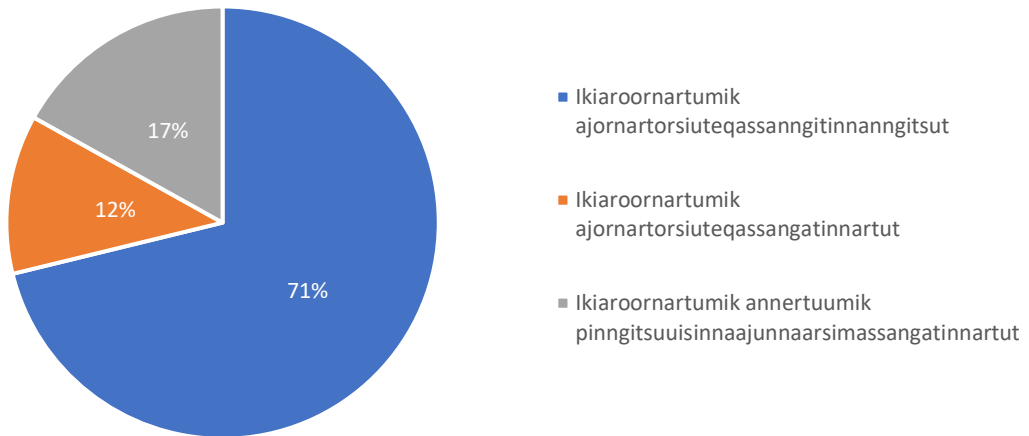
Takussutissiaq 3.11 aamma 3.12

Angutit hashimik ajornartorsiutillit nalilivigineqareerlutik katsorsartinnissamut innersuussat 2023 (N=319), 2024 (N=323)

2023-mi innersuunneqarnermi hashimik ajornartorsiuteqartut (arnat)

2024-mi innersuunneqarnermi hashimik ajornartorsiuteqartut (arnat)

Takussutissiaq 3.13 aamma 3.14

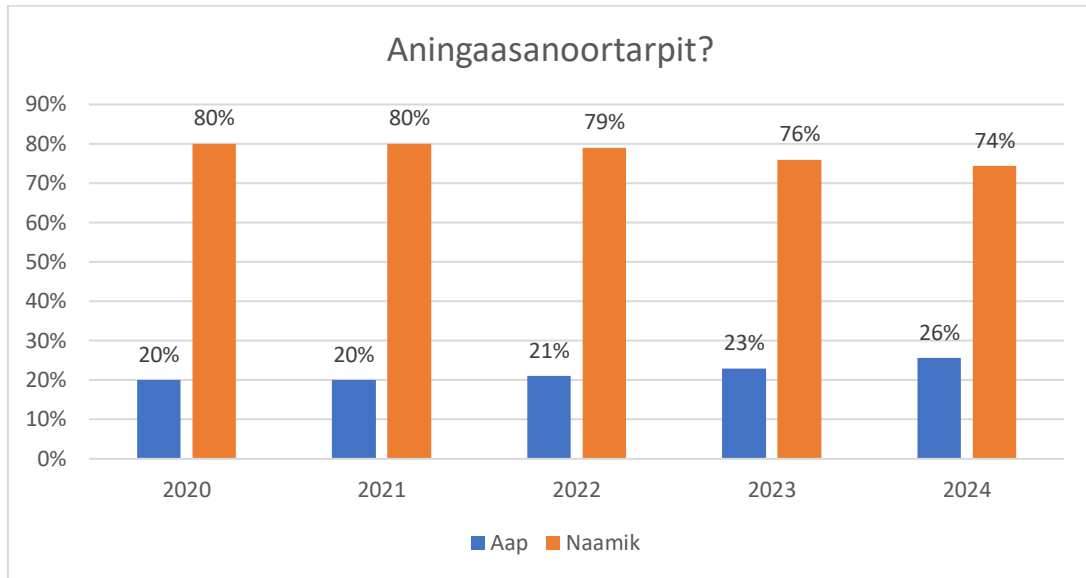
Arnat hashimik ajornartorsiutillit naliliivigineqareerlutik katsorsartinnissamat innersuussat 2023 (N=348), 2024 (N=479)

Takussutissiani 3.11 - 3.14 takutinneqarpoq DUDIT atorlugu 2023-mi aamma 2024-mi naliliinermi suaassusaannut agguataarneqarnerat. DUDIT atorlugu naliliineq suaassutsinut immikkoortitigaavoq. 2023-mi 2024-milu angutit arnanit amerlanerusut hashimik ajornartorsiuteqarnertik pillugu katsorsartippat. Innuttaasut peqqissusaat pillugu misissuisarnerni aamma takuneqarsinnaavoq angutit arlallit, ingasammik angutit inuusunnerusut, hashimik pujortartartut.

Angutit arnallu DUDIT-mik misissorneqarneranni 2024-mi ineriartortoqarnera ersarissumik takuneqarsinnaavoq. Arnat ikiaroorartumik ajornartorsiuteqanngitsut 2023-mi 65 %-imiit 71 %-imut amerleriarsimappat, tamannalu 'ikiaroorartumik ajornartorsiuteqassangatinnartut' appariarnerannut naapertuuppoq, tassani 19 %-imiit 12 %-imut appariartoqarmat. Angutit tunngatillugu 2023-miit 2024-mut allanngorneq takuneqarsinnaavoq, tassani ikiaroorartumik ajornartorsiuteqarnermik takutitsisut amerlassusaat 26 %-imit 16 %-imut appariarsimavoq, annertuumik ikiaroorartumik pinngitsuuisinnaajunnaarsimasut amerlassusaat 17 %-imit 29 %-imut appariarsimavoq.

Innersuunneqarnermi aningaasanoorermik ajornartorsiuteqarneq

Aningaasanoorneq tassaavoq pinngitsuuisinnaajunnaarnej innuttaasunik katsorsartinniartunik ikinnerpaanik innersuussiviusartoq. Aningaasanoorermik ajornartorsiuteqarneq apeqquimmik *“Aningaasanoortarpit?”* apeqquaqarnikkut aamma apeq-qutit allat qulit aningaasanoornermut tunngasut tunngavigalugit naliliivigineqartarpoq. Misissuineq nammineq imminut misilinnertut Allorfiup nittartagaani www.allorfik.gl-imi pissarsiassaavoq.

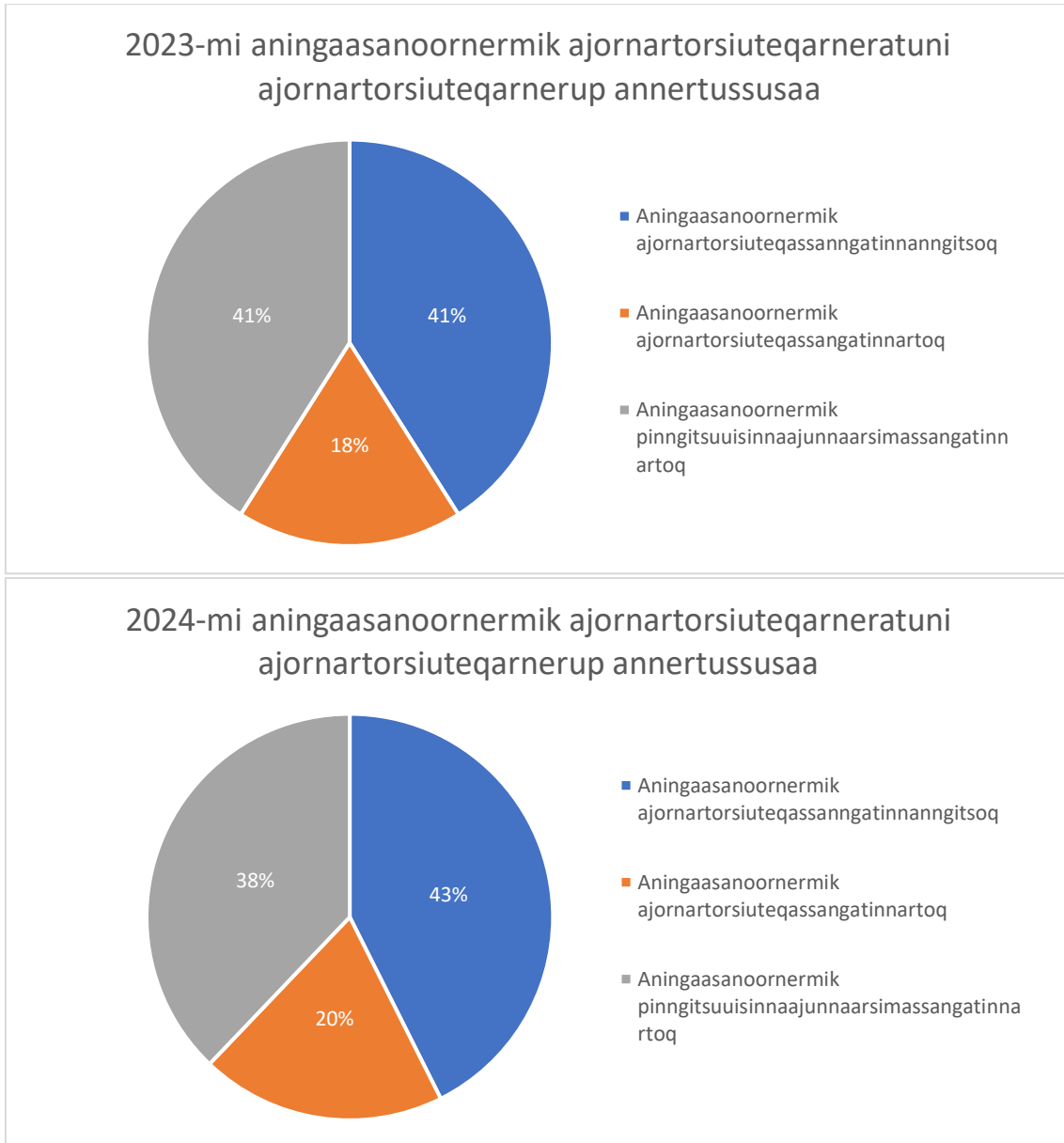

Takussutissiaq 3.15

Innuttaasut naliliivigineqareerlutik innersuussat aningaasanooriaasaasa ukiunut agguataarneqarnerat 2020 (N=785), 2021 (N=752), 2022 (N=643), 2023 (N=667) aamma 2024 (N=659)

Aningaasanooriaatsit ukiuni kingullerni tallimani ineriartornerat takussutissiami 3.15-imi takutinneqarpoq. Ukiut ingerlanerini aningaasanoorajunnermut katsorsartinniartut ukiuni kingullerni amerliartulaartut takuneqarsinnaavoq. 2020-mit 2021-mut 21 %-it, 2023-mi 23 %-it, taamatullu 2024-mi 26 %-it. Innuttaasut 147-t apeqquut 2024-mi akissuteqarfigisimanngilaat.

Naatsorsuutigineqarsinnaavoq amerliartornerat inuiaqatigiinni ajornartorsiutaaneranut ersiutaasoq, tamanna aamma soorlu Europami, pingaartumik inuusuttut akornanni, internettikkut aningaasanoortarnerup ajornartorsiutaajartornera takuneqarsinnaammat.

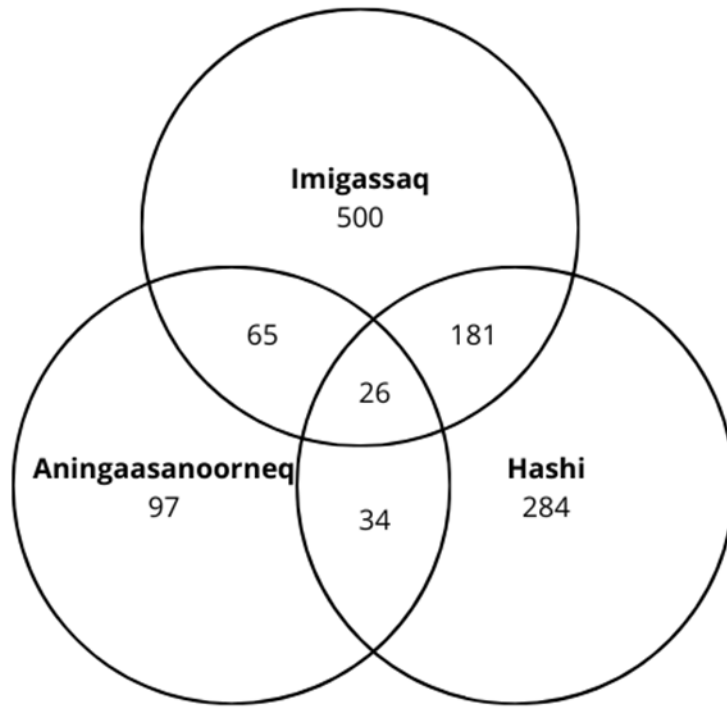

Takussutissiat 3.16 aamma 3.17

2023-mi aamma 2024-mi aningaasanoormik ajornartorsiuteqarneratuni ajornartorsiuteqarnerup annertussusaa
2023 (N =157), 2024 (N=169)

2023-mi 2024-milu nalileeriaaseq aallaavigalugu aningaasanoormik ajornartorsiuteqartut agguataarsimanerat procentinngorlugu, takussutissiani 3.16-imi 3.17-imilu takutinneqarpoq. Takussutissiani innuttaasut apeqquummut 'Aningaasanoortarpit' angertut aningaasanoortarnermut tunngasunik kisimik apeqquaqarfigineqarput. 2023-mi aningaasanoortartut 41 %-ii akissuteqarnerminni aningaasanoormik pinngitsuuisinnaajunnaarsimasutut naliliiffigineqarput, akерlianik 2024-mi taamatut naliliiffigineqartut 38 %-iusut. Ilutigitiillugu aningaasanoormik ajornartorsiuteqassangatinnartut 18%-mit 20%-imut 2024-mi amerleriarsimapput. Taamaattumik isumaqarnarpoq aningaasanoortarnermik annertuumik ajornartorsiuteqartut 2023-mit 2024-mut ikileriarsimasut. Tamanna pitsanngoriaataanersoq imaluunniit amerlanerit ajornartorsiuteqassangatinneqanngitsumiit pinngitsuuisinnaajunnarsimassangatinneqartut akunneraliilersimanerannik pissuteqarnerseq ilisimaneqanngilaq.

Aanngajaarniutininik arlalinnik ajornartorsiuteqarneq

Takussutissiaq 3.18

Aanngajaarniutininik arlalinnik ajornartorsiuteqarneq, AUDIT, DUDIT apeqqutit aningaasanoornermut tunngassut aallaavigalugit naliliivigisaq (Innuttaasut ilaat arlaleriarlutik ilaasarmata takussutissiami innersuussanit amerlanerupput)

Naliliivigineqareerlutik katsorsartinnissamut innersuussat aanngajaarniummik ataasiinnarmik imlt. aningaasanoornermik ajornartorsiuteqanngillat, ataatsikkulli assigiinngitsunik ajornartorsiuteqarneq misigalugu. Naliliivigineqareerlutik innersuussat hashimik, imigassamik aningaasanoornermillu, taakkulu arlaatigut akuleriissillugit assigiinngitsunik ajornartorsiuteqartut, takussutissiami 3.18-imi takuneqarsinnaapput.

Takussutissiami 3.18-imi makku takutinneqarput:

- 500-it (76 %) imigassamik annertuumik atuinermik, ajoqusiisinnaasumik atuinermik imlt. annertuumik pinngitsuuisinnaannginnermik ajornartorsiuteqarput.
- 284-it (43 %) hashimik ajornartorsiutinngorsinnaasumik imlt. annertuumik pinngitsuuisinnaajunnaarnermik ajornartorsiuteqarput.
- 97-it (15%) aningaasanoornermik ajornartorsiuteqarput aningaasanoornermilluunniit pinngitsuuisinnaanatik.
- Innuttaasut katillugit 181-it hashimik imigassamillu ajornartorsiuteqarput.
- Innuttaasut katillugit 65-it imigassamik aningaasanoornermillu ajornartorsiuteqarput.
- Innuttaasut katillugit 34-it aningaasanoornermik hashimillu ajornartorsiuteqarput.
- Innuttaasut 26-it, taakku pingasut ataatsikkut tamaasa ajornartorsiutiginerarpaat.

2024-imi katsorsartittunit makku takussutissiamit ima inerniliivigineqarsinnaapput:

- Imigassap aanngajaarniummik, aningaasanoornermillu ajornartorsiummut katsorsartinnissamut sulii noqqaassutaagajun-nerpaajunera.
- Imigassamik ajornartorsiuteqarnerup saniatigut hashimik ajornartorsiuteqartut 36 %-iusut
- Hashimik ajornartorsiuteqartut imigassamittaaq ajornartorsiuteqartut 64 %-iusut

- Aningaasanoormik ajornartorsiuteqartut hashimittaaq ajornartorsiuteqartut 34 %-iusut
- Aningaasanoormik ajornartorsiuteqartut imigassamittaaq ajornartorsiuteqartut 67 %-iusut

Ataatsimut isigalugu 2023-mit 2024-mut imigassamik ajornartorsiuteqarteqaatigalutik ikiaroonartumik ajornartorsiuteqartut allannguuteqarsimangillat. Ikiaroonartumik ajornartorsiuteqaatigalutik imigassamik ajornartorsiuteqartut 2023-mi 79%-imit 2024-mi 64%-imut appariaateqarput. Aningaasanoormik ajornartorsiuteqarteqaatigalutik imigassamik ajornartorsiuteqartut 78%-imit 67%-imut aamma appariaateqarput. Taamaattorli aningaasanoormik ajornartorsiuteqaatigalutik ikiaroonartumik ajornartorsiuteqartut 2023-mi 21%-imit 2024-mi 35%-imut qaffariaateqarput. 2023-mut takussutissiaq Al-lorfiup 2023-mi ukiumoortumik nalunaarusiaani pissarsiaaavoq.

Tarnikkut peqqissuseq nalerisimaarnerlu

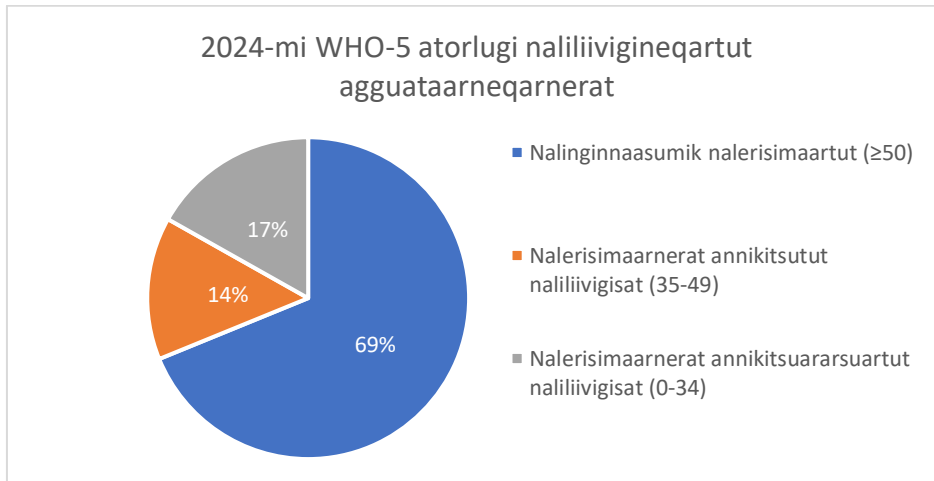
Nalerisimaarneq

WHO-5 tassaavoq immersugassaq nunani tamalaani atorqartartoq tallimanik apeqqutitalik innuttaasut inuunerisa naleqassusaannik nalerisimaarnerannillu naliliinissami ilisimatusarnermi atussallugu piukkunnartutut naliliivigisaq. Apeqqutit taakku tallimat 0-pointimii (inuunerup naleqassusaata/nalerisimaarnerup ajornerpaaffigisinaasaanut) 100-pointinut (inuunerup naleqassusaata/ nalerisimaarnerup pitsaanerpaaffigisinaasaanut) naliligaapput. Nunatsinni innuttaasut WHO-5 naapertorlugu inuunerup naleqassusaanik qanoq naliliinerat pillugu maannamut paasissutissaqanngilaq, Nunanili Avannarlerni naliliinerup inernera agguaqatigiissillugu 100-init 70-it missaanniippoq.

WHO-5-imit pointit makku aallaavigalugit immikkoortiterneqarput;

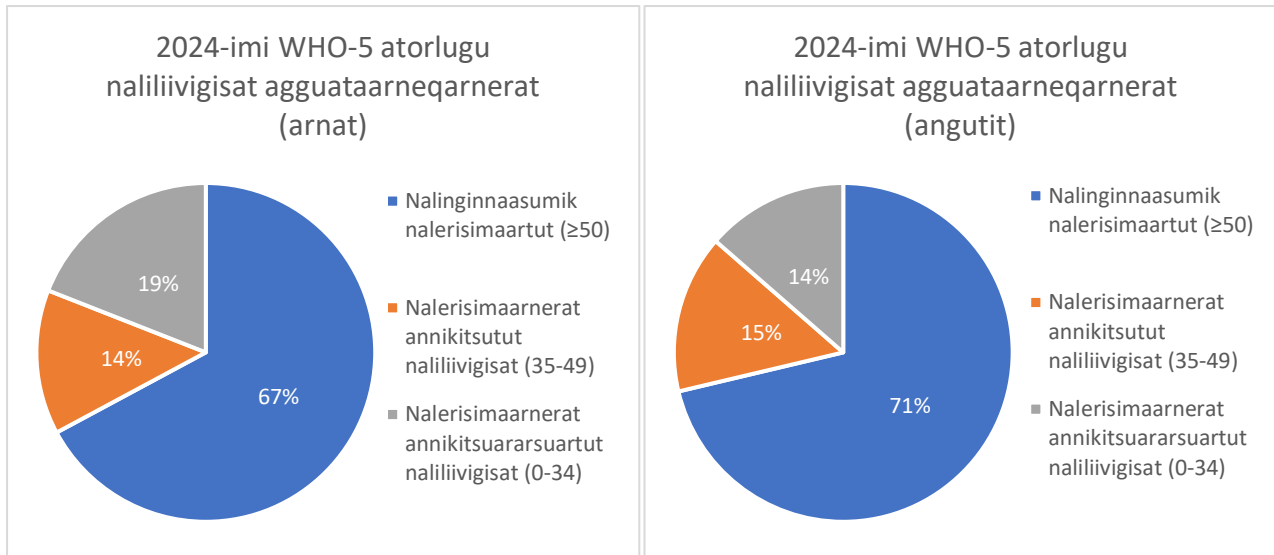
- 50 pointit sinneqartulluunniit inuup inuunerminik nalinginnaasumik naleqartitsineranik paasineqartarput.
- pointit 35-it 49-illu akornanniippata inuttaq ilungersualersimasinnaavoq/stress nikallungalaalersimasinnaalluniluunniit.
- pointit 0-ip 34-illu akornanniippata annertunerusumik ilungersualersimasinnaavoq nikallunganerulersimasinnaalluniluunniit, taamaammallu Peqqinnissaqarfimmit naliliivigisariaqarluni.

Innuttaasut aanngajaarniutinik ajornartorsiuteqarnermut katsorsartittut innersuunneqarnermut ilanngullugu WHO-5 -imik immersuisarput. Innuttaasut 2024-mi innersuunneqartut agguaqatigiissillugit WHO-5 atorlugu naliliinermi 60 pointinik naliliivigineqarput. Taanna 2022-p 2023-llu akornanni agguaqatigiissillugit 61 aamma 63pointinik naliliivigineqarnermit ap-pasinneruvoq, kisianni agguaqatigiisitsinermi piffissami 2019-imit 2021-mut qaffasinnerulluni. Taamaattoqarnera nassui-arsinnaanngilarput.

Takussutissiaq 3.19 2024-imi WHO-5 atorlugu naliliinerup agguataarneqarnera (N =802)

Innuttaasut 2024-mi innersuussat 69 %-ii, WHO-5 atorlugu naliliinermi *nalinginnaasumik nalerisimaartut* (≥ 50) naliliivigineqarnerat takussutissiami 3.19-imi takuneqarsinnaavoq. Innuttaasut katsorsartittussat innersuussat 14 %-ii WHO-5 atorlugu naliliinermi *nalerisimaarnerat annikitsutut naliliivigineqarpoq* (35-49), innuttaasulli innersuunneqartut 17 %-ii WHO-5 atorlugu naliliinermi *nalerisimaarnerat annikitsuararsuurtut* (0-34) *naliliivigineqarlutik*. Innersuunneqartut sisamat apeqqut akisimangilaat.

Takussutissiaq 3.20 aamma 3.21

WHO atorlugu angutit (N=324) aamma arnat (N=478) 2024-mi naliliivigineqarnerat

2024-mi ataatsimut isigalugit katsorsartinnissamat innersuunneqarnermi arnat WHO-5 atorlugu naliliivigineqarnerat angutinit appasinneruvoq (Takussutissiaq 3.20 aamma 3.21). Ukiuni siuliini aamma taamaappoq. Aggvaqatigiissillugit arnat WHO-5 atorlugu naliliivigineqarnerat 59 pointiuvoq, angutinilu 62 pointiulluni. Taamaalilluni angutit arnallu aggvaqatigiissillugit naliliivigineqarnerat 50 pointit sinnerpaat, tamannalu nalinginnaasumiit appasinneruvoq. Taamaalilluni angutini arnanilu aggvaqatigiissitsinermi 50 pointit sinnerpaat. Arnat angutinit pointikinnerunerat nunani allani aamma taamaappoq.

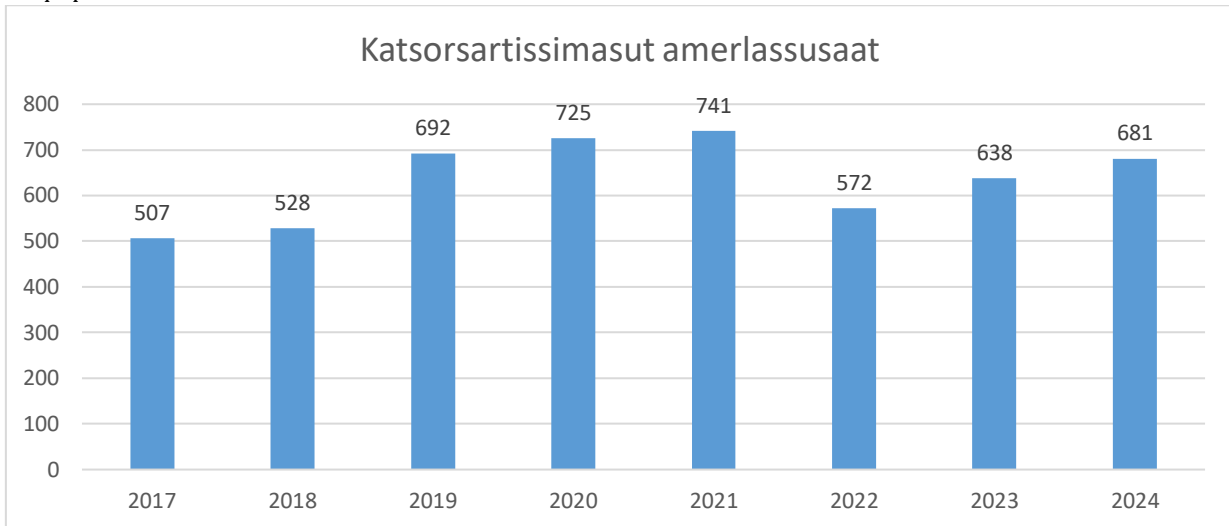
Arnani 67%, angutinilu 71% WHO-5 atorlugu naliliivigineqarnermi nalinginnaasutut isigineqartumiittut (50 qaangerluguluunniit), takussutissiami 3.20-imi aamma 3.21-imi takuneqarsinnaavoq. Ataatsimulli isigalugit arnat 33%-ii, angutillu 29%-ii nalinginnaasumit, tassalu 50-imit appasinnerusumik naliliivigineqarput. Takussutissiani marluusuni akineqanngitsut tamani marluupput.

4. 2024-mi katsorsaannerit tunngatillugu paasisutissat

Paasisutissiiviup 2017-imi pilersinneqarneranit imarisai arlaleriarlugit annikitsunik allannguuteqarfigalugit nalimmassar-neqarput.

2017-imit 2024-mut katsorsaannerit

2024-mi innuttaasuni 681-imi katsorsaannerit 630-t ingerlanneqarput. Katsorsaannerit naammassineqartut tassaapput tamakkii-sumik katsorsartinnerminnik naammassinnittut aamma taamatsitsinnartut. Taakkua saniatigut katsorsaannerit 99-it suli ingerlanneqarput.

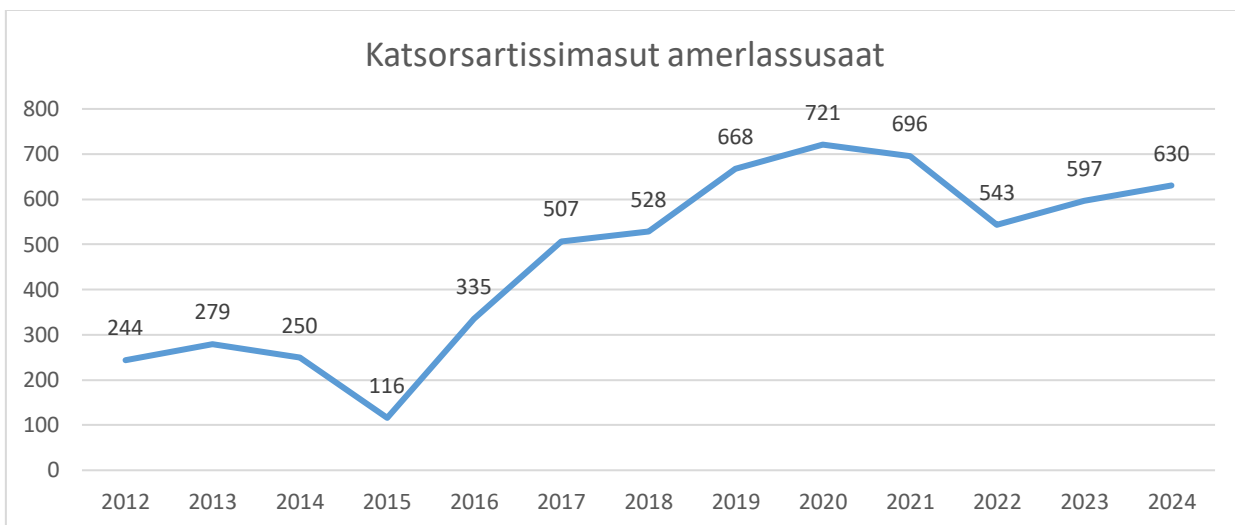

Takussutissiaq 4.1

2017-imi, 2018-imi 2019-imi, 2020-mi 2021-mi 2022-mi 2023-mi aamma 2024-mi (N = 5084) katsorsartissimasut

2017-imiilli katsorsartinnerit naammassiat, maanaannarlunniit unitsitat, amerlassusaasa ukiunut agguataarneqarnerat, takussutissiami 4.1-imi takutinneqarpoq. Katsorsartinnerminnik naammassinnissimasut katillugit 5084-t nalunaarsorneqarput. Takussutissiami takutinneqarpoq 2024-mi katsorsartittut 2023-mi katsorsartittunit amerlanerusut, taamaattorli 2019-imiit 2021-mut katsorsartittut amerlassusaat suli pallinnagit.

2012-imiit 2024-mut katsorsartittut

Takussutissiaq 4.2

2012-imiit 2024-mut (N = 4887) katsorsartissimasut amerlassusaat

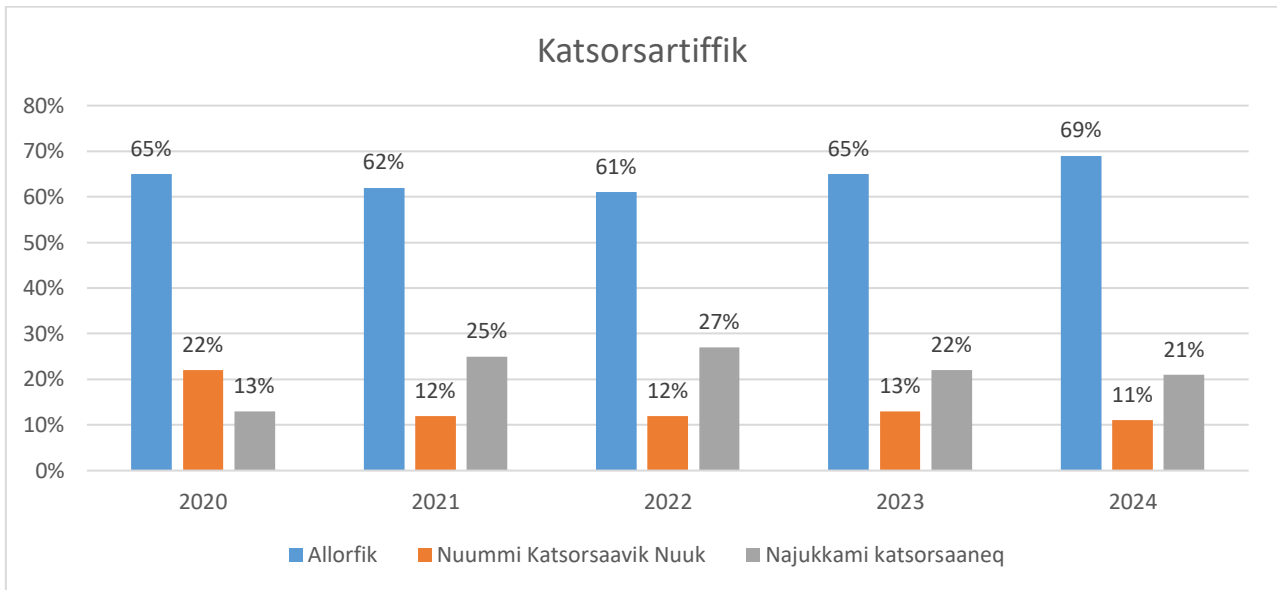
2012-imit 2024-mut katsorsartinnerminnik naammassinnissimasut amerlassusaat takussutissiami 4.2-mi takuneqarsinnaavoq. Piffissami tamatumani innuttaasut katillugit 6114-it katsorsartippit. 2012-imiit 2015-imut tamatuma nalaani Peqqinnissaqarfimmuut isumaqatigiissut naapertorlugu katsorsartittut namminerlu akiliillutik katsorsartittut ilaappu t. Katsorsaanerit katsorsartittullu amerlassusaat, innuttaasut marloriarlutik arlaleriarlutilluunniit katsorsartissimanerat pissutaalluni nikingapput.

2024-mi katsorsartiffiit

Kapitalimi siullermi allassimasutut katsorsaanerit najukkani neqeroorutaasinnaanissaat kommuninit kissaataavoq. Katsorsaanerit katsorsartiffinnut assigiingitsunut agguataarneqarnerat tamanna tunngavigalugu 2018-imit 2024-mut allanngorput (Takussutissiaq 4.3). 2024-mi arfineq-pingasut akissuteqanngillat.

Inooriaatsimik aanngajaarniutininik atuiffiunngitsumik aamma/imlt. aningaasanoorfiunngitsumik attassiinnarnissap ajornakusoornera katsorsartinnermiinnani ulluinnarmi inuunermit qimatamut uternermiippoq. Taamaammatt kommunit najukkani katsorsaasarnissamik kissaataat isumaqaqaaq. Katsorsaanerup innuttaasup najuganut sapinngisamik qaninnerpaami neqeroortiginissaa, pinngitsuuisinnaajunnaarnermik katsorsaasarneq pillugu inatsimmi innersuussinermi piunnaasaqatitut ilaavoq. Tamatumunnga patsisaasut arlaliupput:

- Innuttaasooq katsorsartinnermi nalaani ilisimalikkaminik inooriaaserilikkaminillu ulluinnarni inuunermini misilitaasinnaavoq.
- Tamatuma peqatigisaanik innuttaasumut tunngatillugu suliniutissanik nukittorsaanissaq periarfissaqassaaq.
- Qanigisaasunik katsorsaansamut pitsaanerusumik periarfissinneqarnissaq.

Takussutissiaq 4.3
 2020-2024 katsorsartissimasut katsorsartiffinnut agguataarneqarnerat
 2020 (N = 872), 2021 (N= 741), 2022 (N=545), 2023 (N=638) aamma 2024 (N=673)

Innuttaasut Nuummi qitiusumik katsorsartittut 2020-mi 22%-imit 2021-mi 12%-mut annertuumik ikileriarput, tamatumalu kingorna aalaakkaasumik amerlassuseqalersimallutik. 2024-mi taamaallaat 11%-it qitiusumik katsorsaavimmi katsorsartippit, 89%-it najugaq qimannagu katsorsartittut, Allorfiup katsorsaaviini imlt. nammineq illoqarfigisami imlt. nunaqarfigisami najugaq qimannagu katsorsaanerni. Najugaq qimannagu katsorsaanerni katsorsartittut aatsaat taama amerlatigippit. Najugaq qimannagu katsorsartittartut amerligaluartut Nuummi qitiusumik katsorsaarneqarnissamut periarfissaq suli piuvoq. Illoqarfinni Allorfeqanngitsuni 2021-mit najugaq qimannagu katsorsaansamut ukiumut marloriarluni neqeroortoqartarpoq, taamaallaat Qaanaaq, Ittoqqortoormiit aamma Kangaatsiaq ukiumut ataasiarluni neqeroorfigineqartarput. Tasiilaq immikkut aaqquussivigineqarnikkut, ukiumut marloriarluni immikkut innuttaasunut 22-it pallittunut katsorsaaviusarpoq. Innutaasut

arfinillit amerlanerilluunniit kissaatigippassuk, nunaqarfinni katsorsaasoqarsinnaanera kommuninut periarfissaavortaaq, najukkani katsorsaansat pilersaarutaasut, ingerlanneqanngitsulli, illoqarfinni nunaqarfinniluunniit allani atorniarneqartarput. Tamatuma saniatigut innuttaasunut taama kissaateqartunut oqarasuaatikkut internetsikkulluunniit katsorsartinneq Allorfinit neqe-roorutaavortaaq.

Katsorsaanermi killiffik

2024-mi katsorsaanerit naammassisat innuttaasup minnerpaamik sap. ak. arfinilinni katsorsartissimaneratut nassuiarneqarput. 2023-mili naammassisimasutut nalunaarsukkat allatut naatsorsorneqarput.

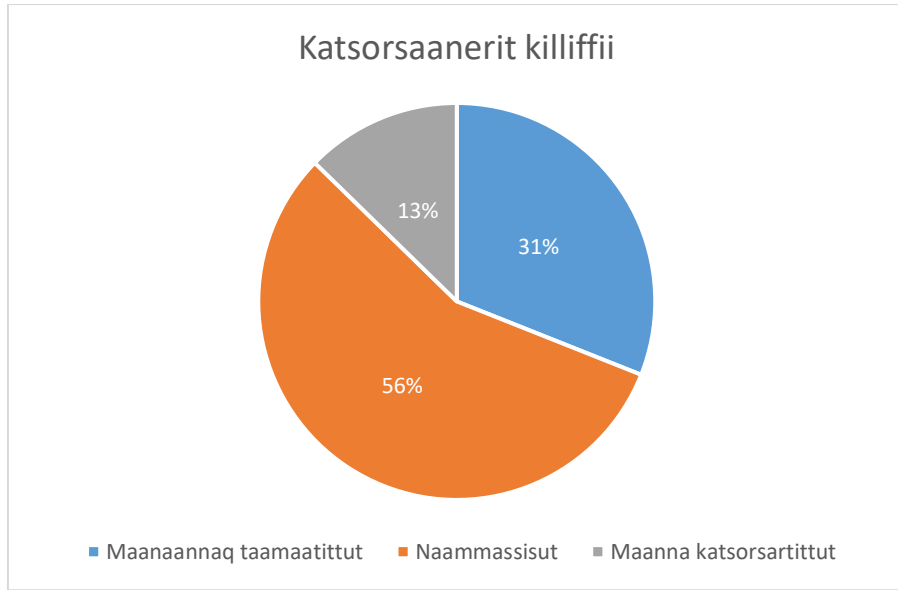
Katsorsartinnerminnik naammassinnittut 2024-mi 56%-it nalunaarsorneqarput, 31% taamaatitsitsiinnartut aamma 13%-it katsorsartinnerminnik suligerlatsisut (Takussutissiaq 4.4).

Katsorsartinnerminnik naammassinnittartut 2023-mut sanilliullugu taamaalillutik malunnaatilimmik amerleriarsimapput, taamani 43%-it kisimik katsorsarneqarnerminnik naammassinnimmata. Taama amerleriaateqarneq ilaatigut pissuteqarpoq naammassinnissimasunut siornatigut nassuiaataasarsimasoq, katsorsartinnermik minnerpaamik sap. ak. arfinilinni naammassinnittarneq atorineqarmat. Naammassinnittartut amerlinerat taamaattumik naatsorsuutaavoq.

2022-mut sanilliullugu, taamani naatsorsorsueriaaseq ukioq manna aamma atorineqarpoq, ukioq manna naammassinnittut ikinnerupput. Taamani katsorsartittut 61%-ii naammassinnipput. Naatsorsueriaatsimik allanngortitsisoqaraluartoq inerniliunneqartariaqarpoq innuttaasut katsorsartinnerminnik naammassinnittut ataatsimut isigalugu siornatigumut sanilliullugu 2024-mi ikinnerulaartut.

Tamatuma peqatigisaanik innuttaasut katsorsartittut ukiut ingerlanerini unammilligassaqarnerulersimanerat takuneqarsinnaavoq, tamannalu katsorsartinnerminnik naammassinnittoqartannginneranut pissutaasinnaavoq. Innuttaasup anngajaarniummik kisimi ajornartorsiuteqarnera imlt. allatigut aamma ajornartorsiuteqarnera, soorlu ineqarniarnikkut, aningaasaqarnikkut, suliffeqarnikkut imaluunniit inuttut ajornartorsiutit peroriartornermit sorlaqartut, innuttaasullu sulisorsuutigisai, katsorsartinnermik naammassinnittarnermut aalajangiisuusarput. Katsorsaanermi kisimi iluaqutaasinnaanngimmat.

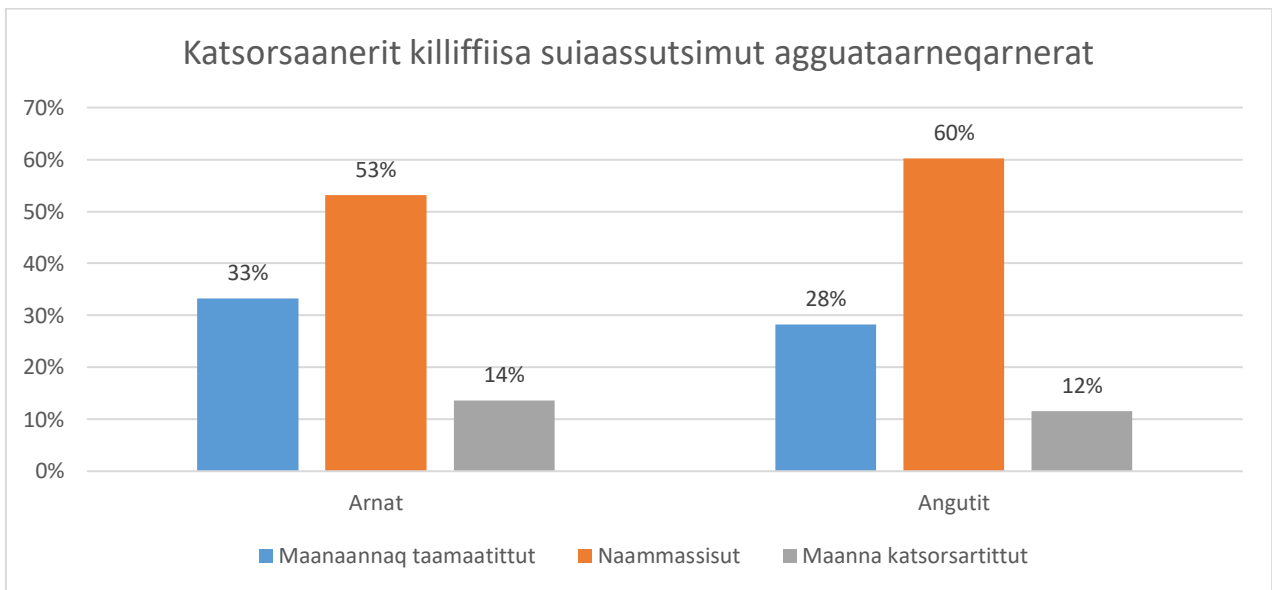
"Pinnigitsuuisinnaajunnaarnermik katsorsaasarneq pillugu Inatsisartut inatsisaat nr. 10, 12. juni 2019-imeersoq" katsorsaasup, kommunit Peqqinnissaqarfiullu akornanni suleqatigiinnissamik annertuumik piunarsaqaatitaqarpoq. Taamaalillutik katsorsartereerermi pisussanut isumaginninnikkut, suliffeqarnikkut allatigullu, katsorsartinnerup nalaani iliuusissanik pilersaaruso r-nissamut kommunit pisussaaffeqarput. Tamatumali ingerlanniarnera ajornakusoorpoq. Allorfiup 2022-mi ukiumoortumik nalunaarusiaani uppersarsineqartutut, innuttaasut ikittuinnaat inatsimmi piunarsaqaataasumik katsorsartereerermi pisussanut kommuninit pilersaarusiunneqartarput.

Takussutissiaq 4.4
Katsorsaanerit killiffik (N = 780)

Katsorsaanerit killiffiup suaassutsinut agguataarneqarnera

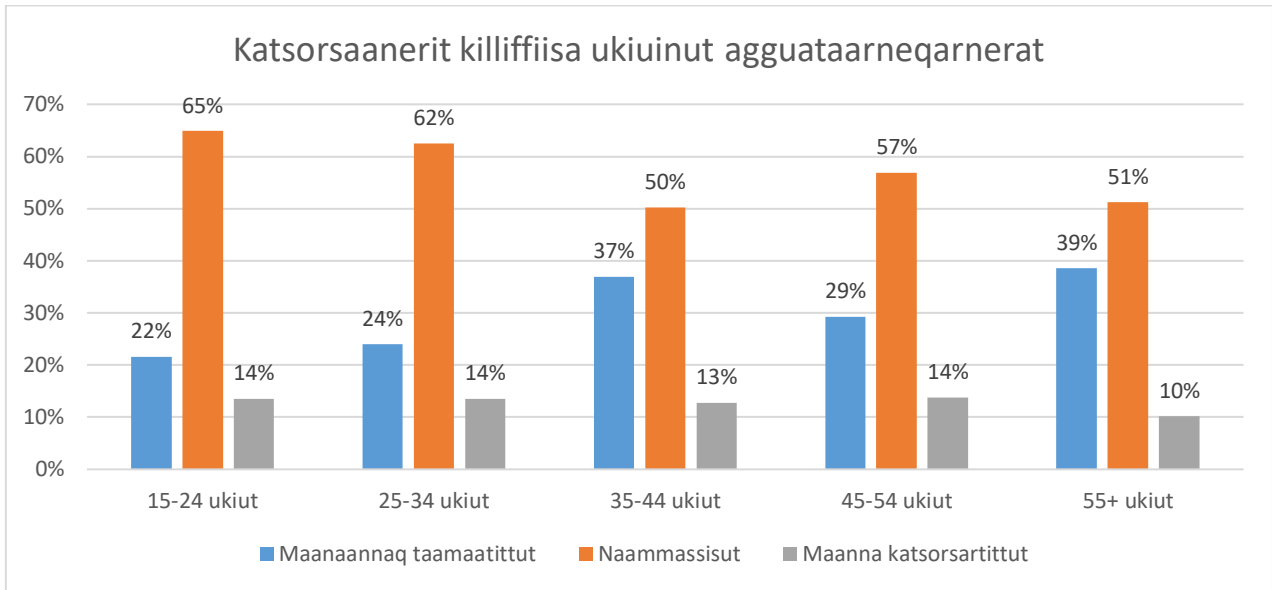
Katsorsartinnermi killiffiup angutini arnanilu 2024-mi agguataarsimanera takussutissiami 4.5-imi takutinneqarpoq. 2024-mi angutit (60%) arnanit (53%) amerlanerulaartut katsorsartinnerminnik naammassinnissimanerat takuneqarsinnaavoq. 2019-imi, 2020-mi 2022-mi, 2023-milu arnat angutinut amerlanerulaartut katsorsartinnerminnik naammassinnissimasut, 2021-mi aamma 2024-mi katsorsartinnerminnik naammassinnittuni angutit arnanit amerlanerusut paasineqarpoq. Taakkua saniatigut takuneqarsinnaavoq angutinut (12%) sanilliullugu arnat amerlanerulaartut (14%) suli katsorsartinnerminnik ingerlatsisutut nalunaarsorneqarsimasut. Arnat amerlanerulaartut aamma katsorsartinnerminnik unitsitsiinnartarput.

Takussutissiaq 4.5
Katsorsakkat suaassusaannut agguataarneqarnerat (arnat N = 433, angutit N = 347)

Katsorsaannermi killiffiup ukiunut agguataarneqarnera

Ukioqatigiiaani ataasiakkaani qassit katsorsartinnerminnik naammassinnittut, maanaannaq unitsitsisut imlt. sulii naammas-sinngitsut, takussutissiami 4.6-imi takutinneqarpoq.

Takussutissiaq 4.6

Katsorsaannermi killiffiup ukiunut agguataarneqarnera (N = 780)

2023-p akerlianik 2024-mi 15-it 24-illu akornanni ukiullit katsorsartinnerminnik naammassinninnerpaajupput (65%), taakku katsorsartinnerminnik aamma unitsitsinnginnerpaajupput (22%). Tamanna annertuumik allannguutaavoq, inuusuttummi katsorsartinniinnarnissaat siornatigut ajornakusaartarsimavoq.

35-nit 44-nut ukiullit katsorsartinnerminnik naammassinnittartuni ikinneraapput (50%) aamma innuttaasut 55-it sinnerlugit ukiullit (51%), taakkunani 37% aamma 39% katsorsartinnerminnik unitsitsisarmata. Katsorsartinnerminnik sulii ingerlatitsi-sut tamarmik ukioqatigiiaaneerput, 10%-imik aamma 14%-imik nikerarfeqarlutik.

5. Nuna tamakkerlugu aanngajaarniutit pillugit paasissutissiivik (KN-ASI) 2024

Allorfiup aallartinneranut atatillugu aanngajaarniutit ajornartorsiuteqarnermut katsorsartinnerit inernerinik nakkutilliisi naanngornissaq annertuumik kissaataavoq. Nuna Tamakkerlugu Aanngajaarniutit pillugit Paasissutissiivik innersuussanut paasissutissiivimmik, katsorsartittunut paasissutissiivimmik kiisalu nuna tamakkerlugu paasissutissiivimmik (KN-ASI) immikkoortortaqqarpog. Namminersorlutik Oqartussanut innuttaasunik aanngajaarniutit ajornartorsiutitinnik katsorsaasut tamarmik KN-ASI-mut nalunaaruteqartussaapput. Paasissutissiivimmik KN-ASI-mut immersugassaq Addiction Severity Index, nunatsinnut naleqqussagaq tunngaviuvoq. Katsorsartittut tamarmik nalunaarsorneqartariaqarput, qanigisaasutulli katsorsartittut allallu sivikinnerusumik oqaloqatiginertut nalunaarsorneqartariaqaratik.

2017-imit KN-ASI-mut nalunaaruteqarneq kalaallisut danskisullu ingerlanneqarsinnaanngorpoq paasissutissiivillu annertusi-neqarluni. 2017 sioqqullugu katsorsartinnerup aallartinnerani naammassineranilu nalunaarsuisoqartarpoq. Katsorsartiffimmi katsorsartinnerup naammassinerani katsorsartereernermilu qaammatit arfinillit qaangiunneranni killiffimmik nalunaarsuineq 2017-imit atuutilersinneqarpoq. Tamatuma saniatigut sap. ak. arfinilinni katsorsartereernerup kingorna killiffissuineq 2018-ip naalernerani atuutilersinneqarpoq. 2019-imi pinngitsuisinnaajunnaarneq pillugu Inatsisartut inatsisaat nr. 10, 12. juni 2019-imeersoq naapertorlugu, kommuunitaaq qaammatit pingasut aqqaneq-marlullu qaangiunneranni paasissutissiivimmik nalunaaruteqartarnissaat piumasaqaataalerpoq. Ataatsimut paasissutissat innuttaasup katsorsartereernermini, katsorsartinnermini angusami attatiinnarsinnaanissaannut periarfissinneqarsimaneranik naliliinissamut periarfissiissapput.

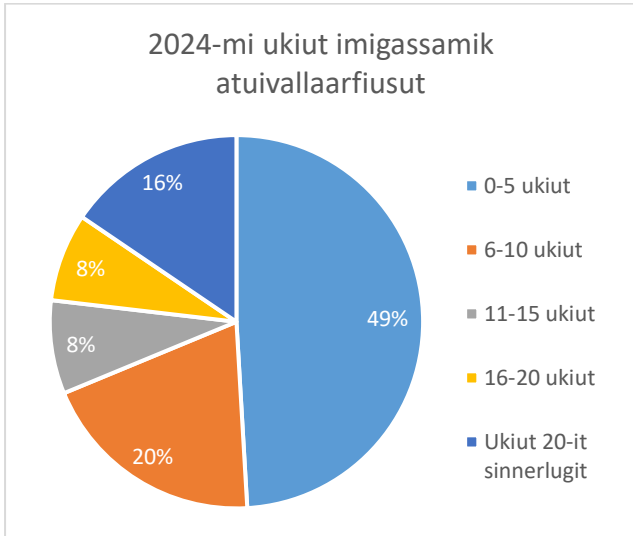
2018-imiilli innersuussivinnik, tassalu Allorfiup kommunimik imlt. suliffinnik innersuussisnaatitaasunik, Allorfimmut isumaqatigiissut aqqutigalugu, suleqateqarniarneq misilippaa. Taakku katsorsartinnerup naammassineraniit qaammatit pingasut aqqaneq-marlullu qaangiunneranni nalunaaruteqartarnissaat kissaataavoq. Tamanna 2019-imi inatsisitigut piumasaqaataalerualuq taama pisoqanngilaq, 2020-milu katsorsartereernermini qaammatit pingasut aqqaneq-marlullu qaangiunneranni paasissutissiivimmik nalunaaruteqartarnissamik qulakkeerisarnissaq Allorfimmit aallartinneqarpoq, katsorsartiffiullu nammineq pisarnertut qaammatit arfinillit qaangiunneranni nalunaarutiginnittarnissaq qulakkiigassarilerlugu.

2024-mi katsorsartissimasut 463-it (59%) aallartinnermini nuna tamakkerlugu paasissutissiivimmik atugassanik apersorneqarput. Sanillersuussissagaanni 2020-mi 422-t, 2021-mi 577-it, 2022-mi 448-it kiisalu 2023-mi 473-it. Innuttaasup katsorsaasullu imminnut atassuteqarluarnissaat piumasaqaataammat, Allorfinni katsorsartinneq aallartilaareersoq apersuineq ingerlanneqartarpoq. Paasissutissat tamakkiisuunissaannut piffissami eqqortumi apersuineq sapinngisamilu amerlanerpaanik apersuinissaq oqimaqatigiissaagassaapput.

Imigassamik hashimillu ajornartorsiuteqarnerit sivilissusaat katsorsarteqqinissamullu pisariaqartitsineq

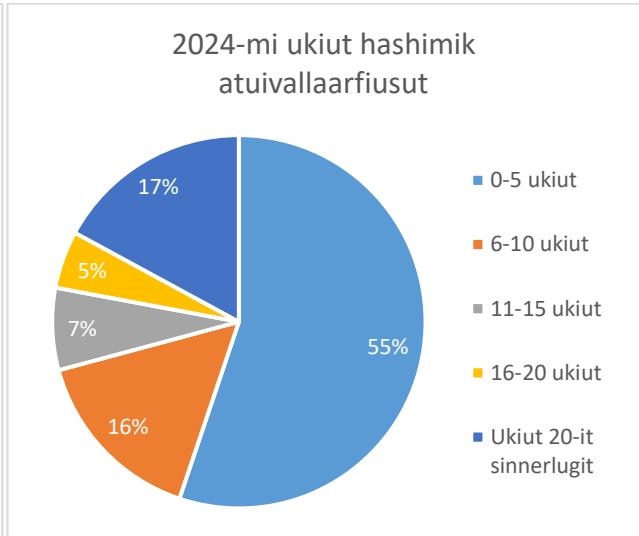
Innuttaasut aanngajaarniutit aningaasanoornermillu ajornartorsiuteqartut, ajornartorsiuteqalernermit piaarnerpaamik katsorsartinnissaat kissaataavoq. Innuttaasup aangajaarniutit ajornartorsiuteqarnerata sivitsoriartornera ilutigalugu ajornartorsiutit kingunerluutaasullu timimut, tarnimut inuttullu atukka nut sunniutaasa annertusiartortarnerat, tamatumani patsissaakkajuppoq.

2024-mi katsorsartittut amerlanersaasa ukiut 0 - 5 akornanni imigassamik imlt. hashimik atuvallaarsimanerat, takussutissiami 5.1-imi 5.2-milu takuneqarsinnaavoq. Imigassamik atuvallaarnermut katsorsartittuni 49 %-it, hashimillu atuvallaartuni 55 %-it ajornartorsiutinngorneraniit ukiut tallimat inortut qaangiunneranni katsorsartilerput. Katsorsartittut 20 %-ii ukiut arfinillit qulillu akornanni imigassamik, 16%-illu hashimik atuvallaarsimmamata, ukiuni amerlasuuni ajornartorsiuteqartut sulii amerlapput. 2024-mi katsorsartittuni 5-8 %-it ukiut 11-15-it imlt. 16-20-illu akornanni aanngajaarniummik ajornartorsiuteqarsimapput, katsorsartissimasut 16 %-it ukiut 20-it sinnerlugit imigassamik atuvallaarsimapput, % -illu ukiut 20-it sinnerlugit hashimik atuvallaarsimallutik.

Takussutissiaq 5.1

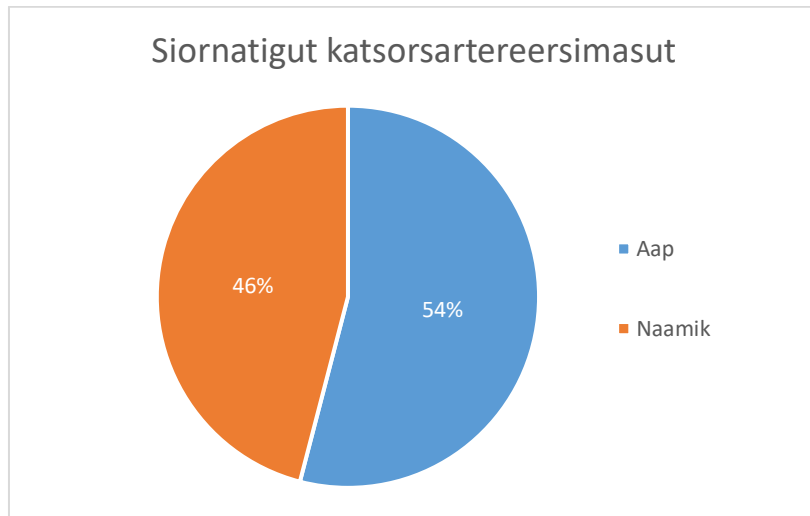
Ukiut imigassamik atuivallaarfiusut amerlassusaat (N = 432)

Takussutissiaq 5.2

Ukiut hashimik atuivallaarfiusut (N = 281)

Katsorsartinneq iluaqutaavoq innuttaasulli amerlassuut aanngajaarniutunik ajornartorsiuteqartut arlaleriarlutik katsorsartittariaqartarput. Katsorsartinnerup pinngitsuuisinnaajunnaarnermut sunniutaa, tunngaviusumik nappaatitut allatut inooriaatsimut attuumassuteqartutulli, ass. tupatornermut pualavallaarnermullu sunniutaatut annertutigisutut nalilivigineqarpoq. Innuttaasulli katsorsarteqqittartut amerliartorpasipput. 2023-mi siullerpaamik affaat sinneqartut katsorsartereersimapput. 2024-mi 54 %-it siornatigut katsorsartereersimapput 46 %-illu katsorsartereersimanatik. Tallimat akissuteqarsimangillat.

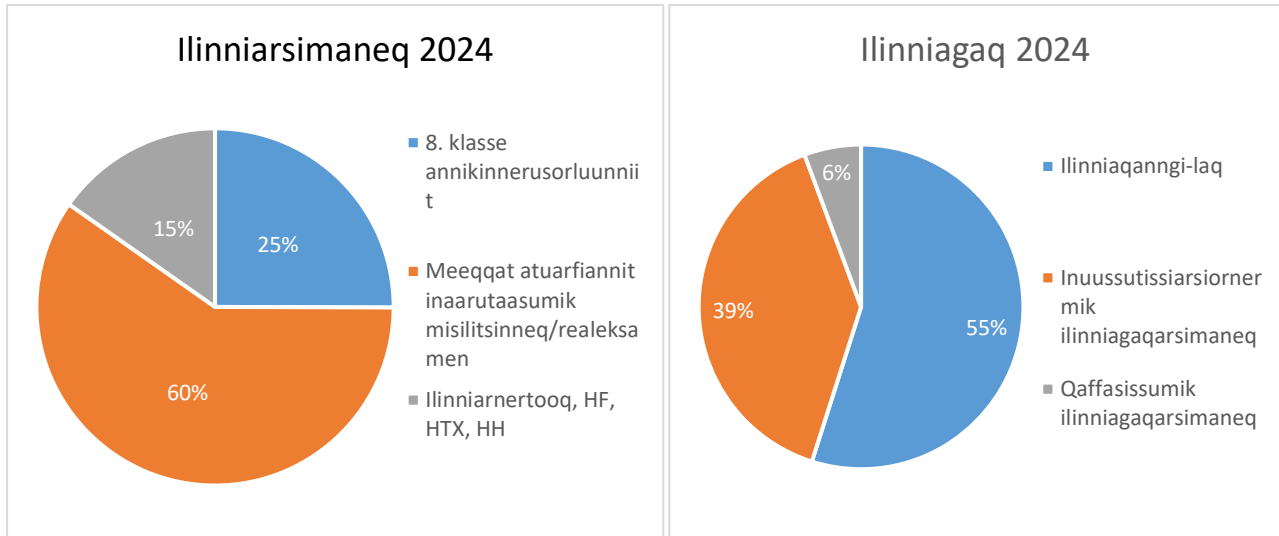

Takussutissiaq 5.3

Innuttaasut siornatigut aanngajaarniutunik ajornartorsiuteqarnerminnut katsorsartereersimasut amerlassusaat (N = 458)

Atuarsimaneq, inuussutissarsiummik ilinniagaqarsimaneq suliffeqarnerlu

Innuttaasut katsorsartittut amerlasuut sivikitsumik atuarsimapput.

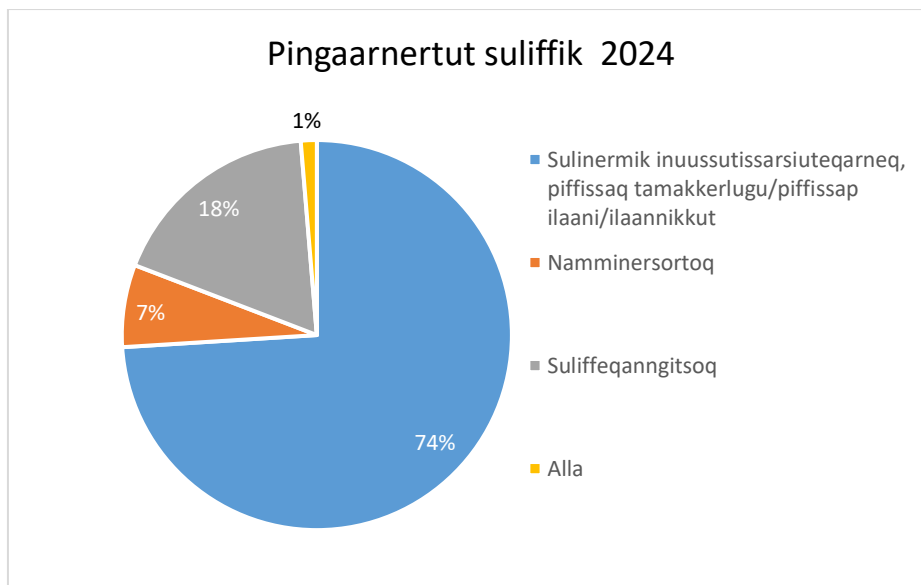
Takussutissiaq 5.4

Katsorsartittut akornanni ilinniakkat qaffasissusaat (N = 459)

Takussutissiaq 5.5

Katsorsartittut akornanni ingelariaqqiffiusumik ilinniagaqarneq (N = 459)
 (inuussutissariummut sammititamik ilinniakkanut ilaapput ikiortitut, assistentit imal. inuussutissarsitunut sammivilimmik sivilisuumik ilinniagaqarneq. Qaffasissumik ilinniakkanut ilaapput universitetimi bacheloritut kandidatitullu ilinniagaqarneq)

Katsorsartissimasuni 85 %-it meeqqat atuarfianni inaarutaasumik misilitsinnertut nalilertarialimmik annikinnerusumilluunniit atuarsimasut, 15 %-it ilinniarnertuunngorsimasut qaffasinnerusumilluunniit ilinniarsimasut, takussutissiami 5.4-mi takuneqarsinnaavoq. Takussutissiaq 5.5 naapertorlugu katsorsartissimasuni 55 %-it meeqqat atuarfiannit aninermiit ingerlariaqqissimangillat, 39 %-it inuussutissariummut sammititamik ilinniagaqarsimapput 6 %-illu qaffasissumik ilinniagaqarsimalutik.

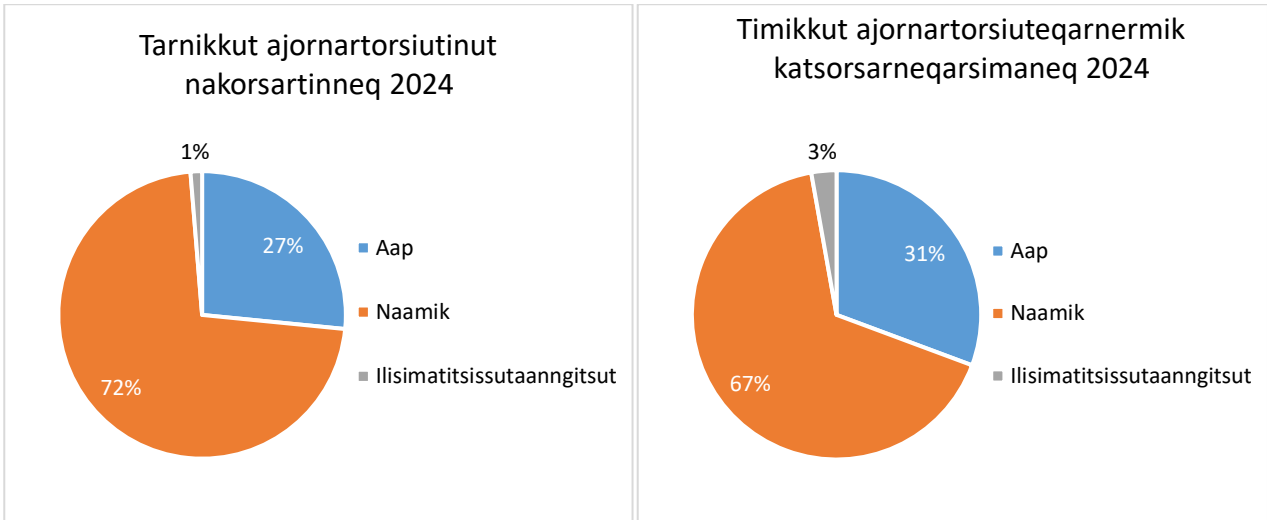
Takussutissiaq 5.6

Katsorsartittut akornanni ukiut kingullit pingasut iluanni suliffik pingarneq (N = 454)

Katsorsartittut arlallit suliffeqanngillat. Takussutissiaq 5.6 naapertorlugu katsorsartissimasut katillugit 81 %-it akissarsialittut suliffeqarput (74 %) imlt. namminersortutut (8 %). Katsorsartissimasuni suliffeqanngitsut 18 %-iupput. Innuttaasut taakku

angerlarsimaannartuupput, soraarnerupput, ilinniartuupput, suliffeqanngitsuullutik imlt. pisortanit ikiorsiissutisarlutik. Taakua saniatigut 1% "Allat" annerusumik nassuiaatitaqanngitsut toqqarsimavaat. Takussutissaq qulingiluanit akineqarsimannigilaq.

Peqqissutsimut tunngasut

Takussutissiaq 5.7 aamma 5.8

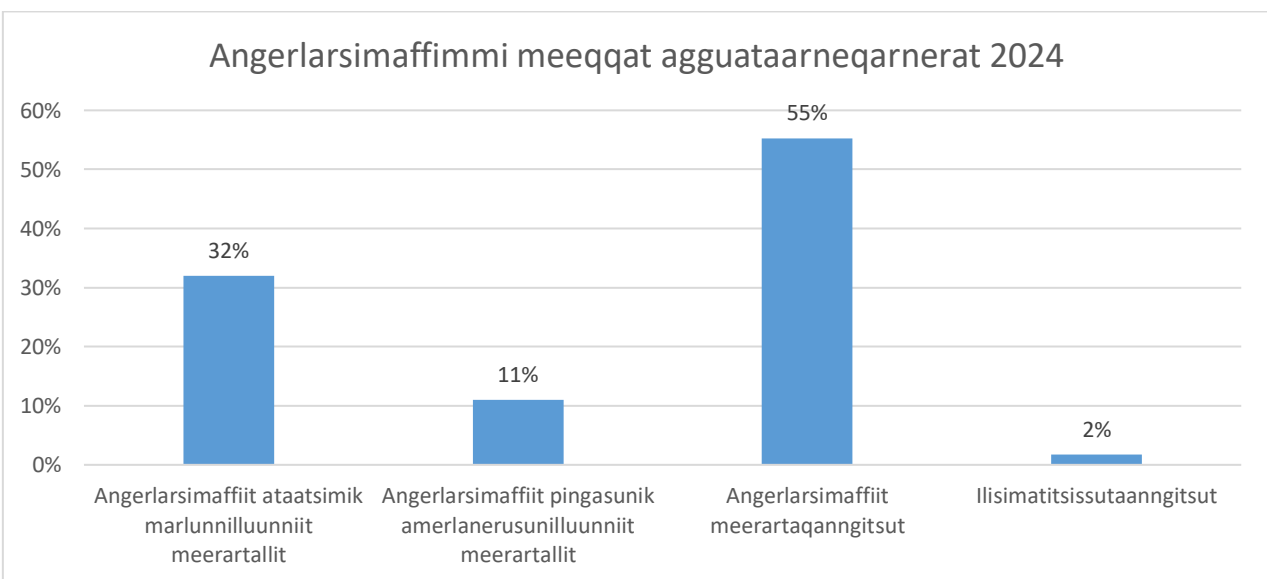
Innuttaasut timikkut tarnikkulluunniit peqqissutsimikkut ajornartorsiutillit katsorsartissimasut amerlassusaat (N = 463)

Aangajaarniutini ajornartorsiuteqartut peqqissutsimut tunngasunik allanik arlalinnullu ataatsikkut ajornartorsiuteqarajupput.

Katsorsartissimasuni 27%-it apeqqut una tunngavigalugu: "Inuuninnut sunniuteqartunik anigugassaanngitsunik timikkut ajoqusersimavit nappaateqarpilluunniit?" timikkut peqqissutsimikkut ajornartorsiuteqarlutik nakorsartissimaneraput (Takussutissiaq 5.7).

Takussutissiaq 5.8 naapertorlugu katsorsartissimasuni 31 %-it tarnikkut ajornartorsiuteqarneq pissutigalugu (napparsivimmi unitsitaanatik unitsitaallutilluunniit) katsorsartissimaneraput.

Katsorsartittut 18-it inorlugit ukiulinnik meerallit

Takussutissiaq 5.9

Katsorsartittut meerallit akornanni meeqqat angerlarsimasut agguataarneqarnerat (N =463)

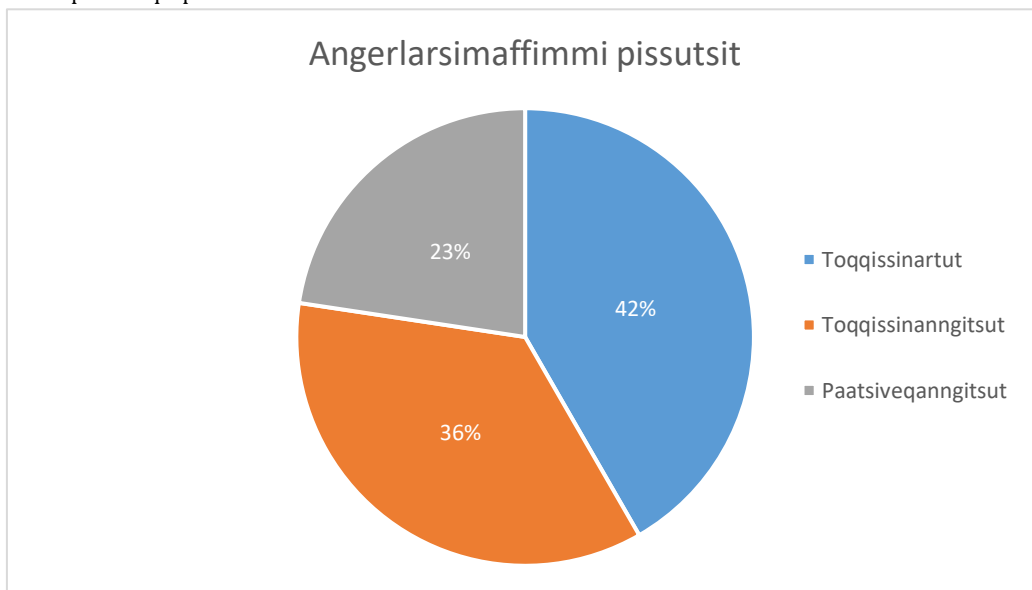
Katsorsartittut amerlasuut angerlarsimaffimmi 18-it inorlugit ukiulinnik meeraqarput. 2024-mi katsorsartittut akornanni 32 %-it angerlarsimaffimmiittunik meeraqarnerarput, 11 %-it pingasunik amerlanerusunilluunniit angerlarsimasunik meeraqarnerarput, kiisalu 55 %-it angerlarsimasunik meeraqannginnerarput, sinnerini 2 %-ini meeqqanut tunngatillugu paasisstissaqanngilaq.

Meeraanermi angerlarsimaffimmi pissutsit

Aanngajaarniutinut tunngatillugu "inuttut atukkatut kingornuttakkatut" oqaatigineqarajuppoq. Angajoqqaat pissusilersuutaat inuttut atukkanut ilinniarsimassutimullu tunngasut meeraasalu inuunermi qanoq ingerlanerisa imminnut ataqaatiginnerattut paasillugu. Inuttut atukkat kingornuttakkat assigiinngitsorpassuarnik, ilaatigut kingornuttakkanik, inunntut ataasiakkaanut inuiaqatigiinnilu pissutsinut tunngasunik patsiseqarpoq.

Meeraanermi misigisat nuanniitsut inersimalermermi nassatarineqartarput aanngajaarniummillu ajornartorsiuteqalernermit annertuumik attuumassuteqarnerat ilisimaarineqarluni. Meeraanermi misigisat nuanniitsut timikkut, tarnikkullu peqqissutsimut arlalippassuarnut allanut sunniuteqarput, soorlu allamik tarnikkut nappaateqalersinnaanermut, uummatikkut taqqatigullu nappaateqalersinnaanermut, soorlu aap taqqanut naqitsinerata qaffanneranut, taqqakkullu milittoornernut attuumassuteqarputtaaq.

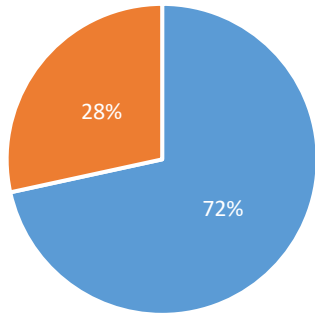
Meeraanermi nuanninngitsunik misigisaqartarpeq pillugu ilisimatusarneq annertuvoq, taakkulu ilaat inersimalermermi annertunerpaamik kingunerluuteqartut, angerlarsimaffimmi aanngajaarniutinik ajornartorsiuteqartuni, angajoqqaanit isumassuinngitsuni, tarnikkut napparsimasumik angajoqqaarlutik, timikkut, tarnikkut kinguaassiutitigullu innarlugaallutik peroriartortuusut paasineqarput.

Takussutissiaq 5.10
Peroriartornermi angerlarsimaffimmi pissutsit (N = 451)

Takussutissiami 5.10-mi takutinneqarpoq katsorsartittuni 42 %-it peroriartornermimi angerlarsimaffimmi pissutsit toqqissinarnareraat, 36 %-it toqqissinannginneraraat, kiisalu 23 %-it paatsiveqannginneraraat. Taamaallitut katsorsartissimasut amerlaqisut meeraanermi angerlarsimaffimmi toqqissinanngitsumi peroriartorsimapput. Takussutissiaq 12-nit akissuteqarfigineqarsimangilaq.

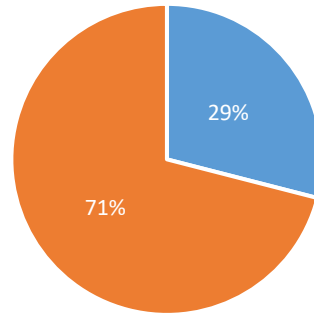
Angajoqqaavit arlaat, tamarmilluunniit,
imigassamik
ajornartorsiuteqarsimappat? 2024

■ Aap ■ Naamik

Takussutissiaq 5.11 (N = 426)

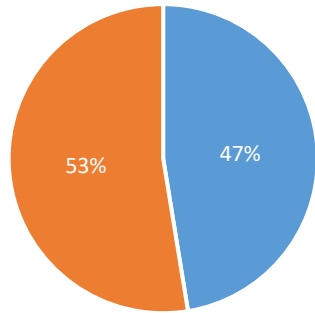
Angajoqqaavit arlaat, tamarmilluunniit,
ikiaroonartumik
ajornartorsiuteqarsimappat? 2024

■ Aap ■ Naamik

Takussutissiaq 5.12 (N = 400)

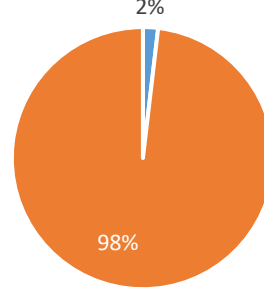
Aanakkuit arlaat, tamarmilluunniit,
imigassamik
ajornartorsiuteqarsimappat? 2024

■ Aap ■ Naamik

Takussutissiaq 5.13 (N = 331)

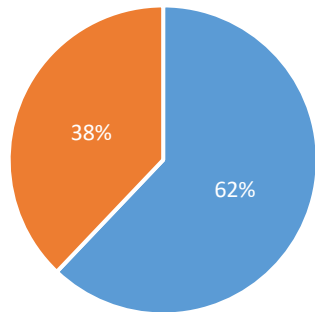
Aanakkuit arlaat, tamarmilluunniit,
ikiaroonartumik
ajornartorsiuteqarsimappat? 2024

■ Aap ■ Naamik

Takussutissiaq 5.14 (N = 322)

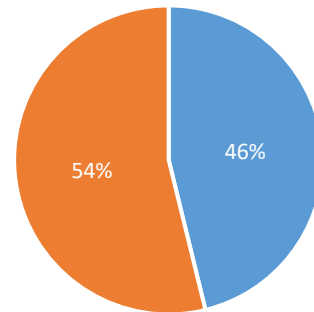
Qatanngutit ataaseq, arlallilluunniit,
imigassamik
ajornartorsiuteqarsimappat? 2024

■ Aap ■ Naamik

Takussutissiaq 5.15 (N = 409)

Qatanngutit ataaseq, arlallilluunniit,
ikiaroonartumik
ajornartorsiuteqarsimappat? 2024

■ Aap ■ Naamik

Takussutissiaq 5.16 (N = 392)

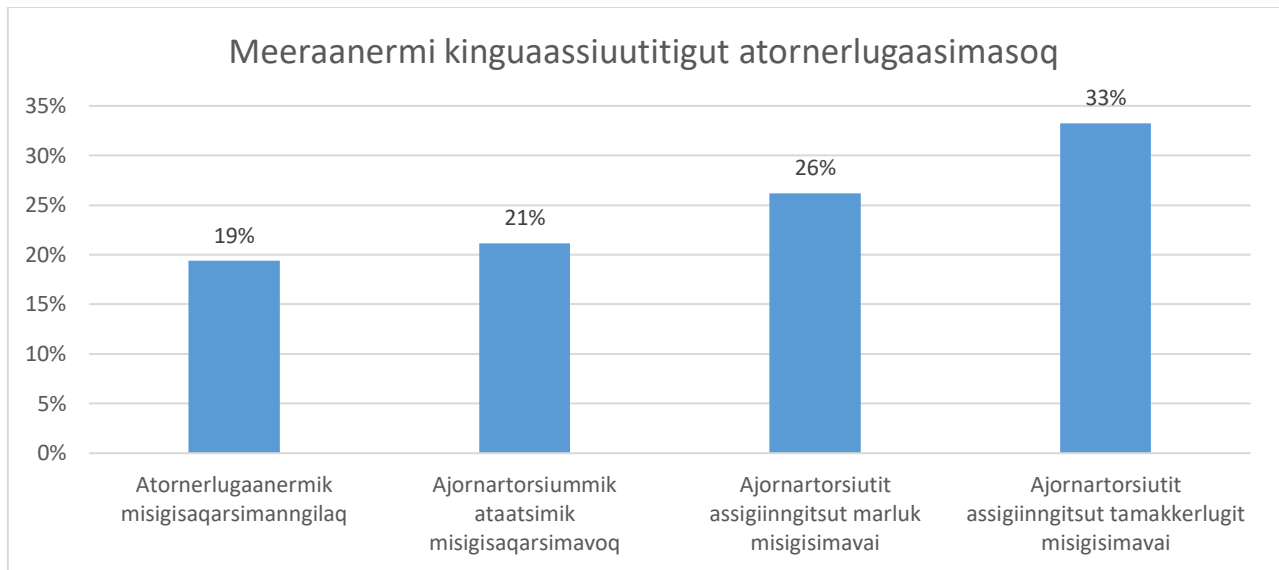
Katsorsartissimasut angajoqqaat, qatanngutit aanaakkullu akornanni aanngajaarniutininik ajornartorsiuteqarnermik naliliinerat, takussutissiani 5.11-miit 5.16-imut takuneqarsinnaavoq. Aanngajaarniutininik ajornartorsiuteqarnerup ilaqutariinni ataatsimut ajornartorsiutaagajunnera takussutissiani ersarippoq.

2024-mi katsorsartissimasuni katillugit 72 %-it minnerpaamik angajoqqaamik arlaat imigassamik ajornartorsiuteqarsimanerarpaat, 29 %-it minnerpaamik angajoqqaamik arlaat ikiaroorartumik ajornartorsiuteqarsimaneraraat (Takussutissiat 5.11 - 5.12, 37-nit aamma 72-iniit akissuteqarfigineqanngillat). Aanaakkuu aanngajaarniutininik ajornartorsiuteqartuni innuttaasut 47 %-ii akissuteqarput aanaakkut arlaat marluullutilluunniit imigassamik ajornartorsiuteqartut, tamanna 2022-imi kisitsinit qaffasinnerularpoq, kisianni 2023-mi appasinnerularluni, taamani siullerpaamik affai sinnerlugit taama atugaqarsimanerarmata. Innuttaasut aanakkuuni aanaasoq imaluunniit aataasoq hashimik ajornartorsiuteqartut suli ikipput (Takussutissiaq 5.13 aamma 5.14, taakkunani akissuteqanngitsut 132 aamma 141-pput)

Peroriartornerup pingaaruteqarnera katsorsartittuni aanngajaanniummik ajornartorsiuteqarsimasunik qatanngutilinni takuneqarsinnaavortaaq, tassani 2024-mi katsorsartittuni 62 %-it minnerpaamik qatanngutimik arlaat imigassamik ajornartorsiuteqarsimanerarpaat, 46 %-illu minnerpaamik qatanngutimik arlaat ikiaroorartumik ajornartorsiuteqarsimanerarpaat (Takussutissiat 5.15 - 5.16, taakkunani 54-it aamma 71-it akissuteqanngillat).

Meeraanermi timikkut, tarnikkut imlt. kinguaassiuutitigut atornerlugaanermik misigisaqarsimaneq

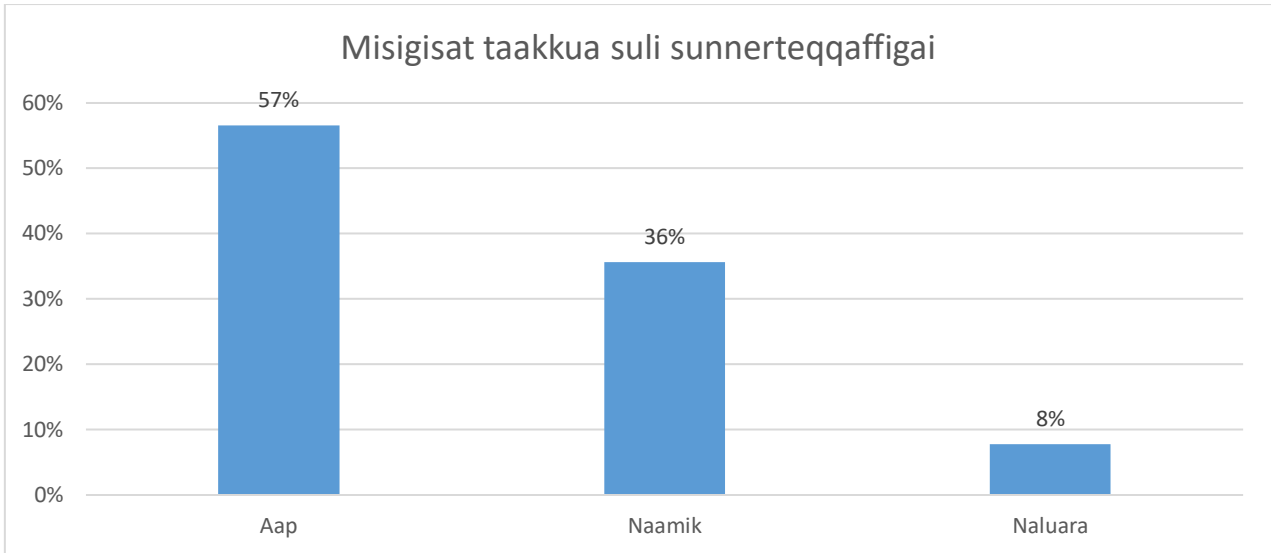
Meeraanermi timikkut, tarnikkut imlt. kinguaassiuutitigut kannguttaatsuliorfigineqarsimaneq peroriartornermi atukkat inersimalernermi kingunerluuteqarnerusartut ilagaat. Innuttaasuni qassit meeraanermi, tassalu suli 18-iliinatik timikkut, tarnikkut imlt. kinguaassiuutitigut atornerlunneqarneq misigisimaneraat, ataani takussutissiami takutinneqarpoq.

Takussutissiaq 5.17

Meeraanermi timikkut, tarnikkut imlt. kinguaassiuutitigut atornerlugaanermik misigisaqarsimaneq (N=454)

Takussutissiami 5.17-imi takuneqarsinnaasutut innuttaasunit 2024-mi katsorsartittunit 19 %-iinnaat meeraanermi timikkut, tarnikkut imlt. kinguaassiuutitigut atornerlugaanermik misigisaqarsimannigillat. 21 %-it ajornartorsiummik ataatsimik misigisaqarsimallutik, 26 %-it ajornartorsiutit assigiinngitsut marluk misigisimavaat, kiisalu 33 %-it ajornartorsiutit assigiinngitsut tamakkerlugit misigisimallugit. Takussutissiamut qulingluat akissuteqarsimannigillat.

Takussutissiaq 5.18

Innuttaasut aanngajaarniummik ajornartorsiuteqarnermik misigisaqarsimasut sulilu tamatuminnga sunnerneqartut (N=449)

Innuttaasut katsorsartilersut meeraanermi atonerlunneqarnerup kingunerluutaanik atuigajupputaaq. Innuttaasut aanngajaarniummik ajornartorsiuteqarnermik misigisaqarsimasut katsorsartilernerminni tamatuma kingunerinik misigisaqarnerartut takussutissiami 5.18-imi takuneqarsinnaapput. 57 %-it kannguttaatsuliorfigineqarnermit suli sunnigaasutut misigisimapput, 36 %-it taama misiginngitsut, 8%-it akissuteqarput 'naluara'. Takussutissiamut 14-it akissuteqanngillat.

6. Ukioq manna sammisaq: 2020-imiit 2024-imut naartusut katsorsartittut

Naartuneq meeqqallu inunngornerminiit ukua siulleq tassaapput siunissaq qaninneq ungasinnerusorlu isigalugit, meeqqap ineriartorneranut nalerisimaarneranullu annertuumik sunniuteqarfigisinnaasat. Naartulernermit meeqqap ukioqalereernissaata tungaanut angajoqqaajunermik nukittorsaaniissaq sumiginnaanermillu pitsaaliuinissaq siunertaralugit, "Ilaqutariinnut naartusunut siusissukkuq iliuuseqarneq", 2007-imi nunatsinni suliniutaalerpoq. Arnat naartusut sanngiiffeqartut paasilertorumaatsunik ajornartorsiuteqarajunnerat kiisalu tapersorsorneqarnissamik malitseqartitsinissamillu immikkut pisariaqartitsinnaasarnerat, 2021-imi suliniutip naliliivigineqarnerani erseqqissarneqarpoq⁴.

Naartusooq aangajaarniummik imal. aningaasanoornermik ajornartorsiuteqarpat, ikiorneqartariaqarneq annertunerujussuusinnaavoq. Naartuneq anaananngorlaajunerlu tassaapput siusissukkuq katsorsartinnikkut, arnap nammineq nalerisimaarneranut iluaqutaaginratik, aammali meeqqap pitsaanerumik ineriartornissaanut periarfissiisinaaffiit. Taamaammatt arnat taakku, piffissaagallartillugu ass. Allorfimmi katsorsartinnissamik neqeroorfigineqarnissaat, pingaaruteqarpoq. Naartusut katsorsartinnissamut innersuussat tamarmik, ullut 14-it qaangiutsinnagit neqeroorfigineqarnissaat, Allorfimmit anguniagaavoq.

Ilaqutariit naartusut qassit, suliniummi siusissukkuq iliuuseqarnermi ilaanersut, imal. naartusuni qassit aangajaarniummik ajornartorsiuteqarnerisut, maanna kisitsisaatigineqanngillat, innuttaasuniilli innersuussanit ikittuinnaat naartusuusut, Allorfimmit paasissutissat takutippaat. 2020-imiit 2024-imut innersuussanit tamanit, naartusut 1,6 %-it 3,2 %-illu akornanniipput. 2020-mi amerlassusaat: 3,2 %, 2021-im 1,6%, 2022-imi 1,7 %, 2023-imi 2,2 % 2024-imilu 2,0%.

Kapitalimi matumani 2020-imiit 2024-imut naartusuni aangajaarniummik aningaasanoornermilluunniit ajornartorsiuteqarluq katsorsartittuni ilisarnaataasut misissorneqarput. Misissueqqisaarneq- paasissutissamik innersuussinermi immersugassameersunik, nuna tamakkerlugu aangajaarniutit pillugit paasissutissiivimmeersunik (KN-ASI) kiisalu katsorsartittut pillugit paasissutissiivimmeersunik tunngaveqarpoq.

Naartusut immikkut ittunik sunik pisariaqartitsinnaanerannik, sukullu immikkut imal. annertusisamik iliuuseqarnissamik pisariaqartitsisoqarsinnaanerannik, katsorsartittuni naartusunik naartunngitsunillu assersuussinikkut annertunerusunik paasisaqarsinnaavugut.

Innuttaasut naartunersut aamma/imal. naartusumik ineqateqarnerisut, innersuussinermi immersugassami aperineqarneranni, naartusut pissarsiarineqarput. Misissueqqissaarnermi peqataasinnaanissamut, arnat naartunermut angersimassapput tamatumalu kingorna katsorsartinnerminni nuna tamakkerlugu aangajaarniutit pillugit paasissutissiivimmik (KN-ASI) immersuisimassallutik. Taama killiliineq, naartusut pillugit paasissutissat, katsorsartinnerup aallaartinnerata nalaani qanoq inissisimanerannik takutitsivoq.

2020-imiit 2024-imut arnat katillugit 92-it innersuunneqarnerminni naartupput. Taakkunaannga 31-it innersuunneqareernerminni KN-ASI imersorsimavaat taamaammallu misissueqqissaarnermi ilaallutik. Sinneri 61-it innersuunneqareernerminni, ass. katsorsartinneq aallartissimannginamikku imal. siusissukkuq katsorsartinneq unitsissimagamikku, KN-ASI immersorsimanngilaat.

Naartusut, misissuinermi innersuunneqarnermi katsorsartittunut naartunngitsunut imal. naartusumik ineqateqanngitsunut, assersuunneqarput. Arnat naartusumik ineqateqarnermit sunnerneqarsinnaasut pineqannginnerat qulakkeerniarlugu, kingulleq toqqarneqarpoq.

⁴ https://www.sdu.dk/da/sif/rappporter/2022/tidlig_indsats

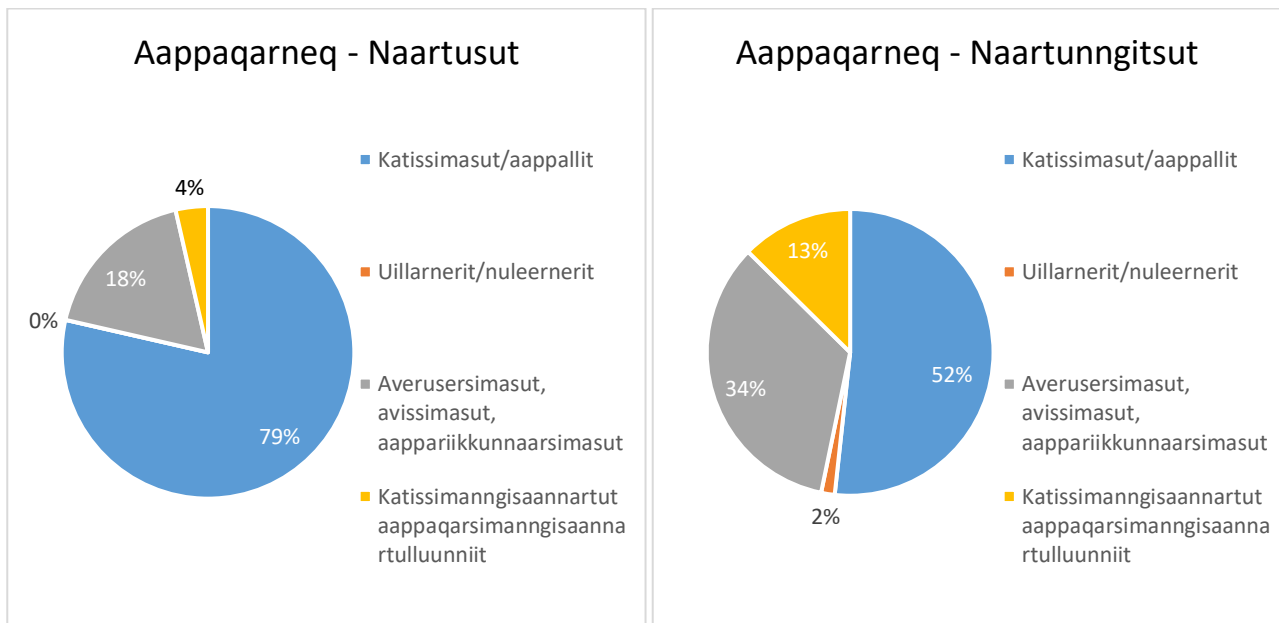
Taamaalillutik assersuussassat tassaalerput arnat katsorsartittut 2020-imiit 2024-imut KN-ASI-immersugassamik immersuisimasut, taakkulu 824-iusut 19-it 43-illu akornanni ukioqarput. Naartusut agguaqatigiissillugit 30,4-nik ukioqarput, naartunngitsullu agguaqatigiissillugit 33,3-nik ukioqarlutik.

Tulliuttuni sammisat arlallit, katsorsartittut naartusut naartunngitsunut sanilliullugit inuunerminni atugaannik ersersitsisut misissorneqassapput. Sammisat, nalerisimaarnermut, peroriartornermut, inuttut atukkanut katsorsartinnermillu attassinermut pingaaruteqarnerat pissutigalugu, toqqarneqarput.

Sammisat ilaat, arnat inuttut atugaannut, aappaqarnermut, atuarnermut, qaffasinnerusumik ilinniagaqarnermut suliffeqarnermullu tunngassuteqarpoq. Sammisat alla peroriartornermi pissutsinik, tamatumunngalu atatillugu angerlarsimaffiup aalajaanneranik angajoqqaallu imigassamik, ikiaroorartunik, aningaasanoornermik imal. tarnikkut nappaateqarnermik ajornartorsiuteqarsimanerannik, naliliinermit tunngassuteqarpoq. Tamatuma kingorna nammineq tarnikkut nappaateqarneq, meeraanermi timikkut, tarnikkut imal. kinguaassiuutitigut innarligaanermik misigisaqarsimaneq, kiisalu katsorsartinnermi killiffik misissoqissaarneqarput.

Sammisat misissoqissaakkat, arnat sionratigut maannalu inuunerminni atugaannik, ataatsimut atituumik takussutissiipput.

Aappaqarneq

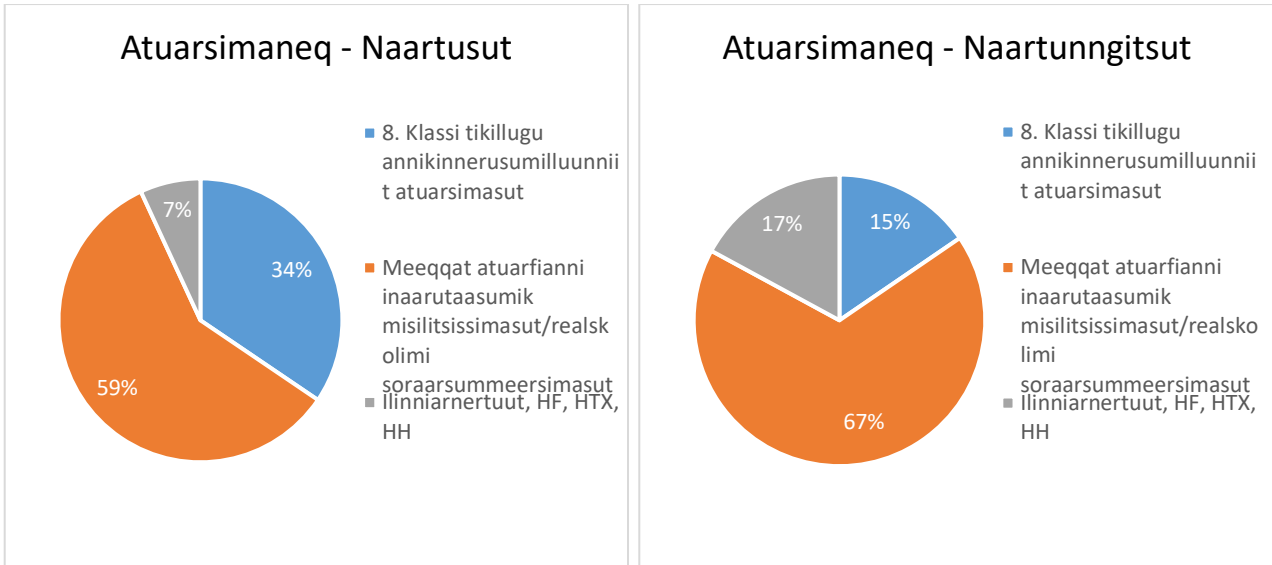

Takussutissiaq 6.1 aamma 6.2 Naartusuni aappaqarneq (N=28) naartunngitsunilu aappaqarneq (N=785)

Takussutissiani 6.1-imi 6.2-milu takuneqarsinnaasutut, naartusut amerlanersaat katissimanngitsunut (52 %) sanilliullugit katissimasut imal. inooqateqartut amerlanerupput (79 %). Taamaalillutik naartusut averusersimasut, avissimasut/qimassimasut (18 %) naartunngitsuniit (34 %) ikinnerupput. Naartusuni taamaallaat 4%-it katissimanngisaaannartut aappaqarsimanatilluunniit, naartunngitsunili 1%-iullutik. Naartusuni akissutit pingasut amigaataapput naartunngitsunilu 39-it amigaataallutik.

Ataatsimut isigalugit innersuunneqarnermi naartusut amerlanerusut aappaqarput.

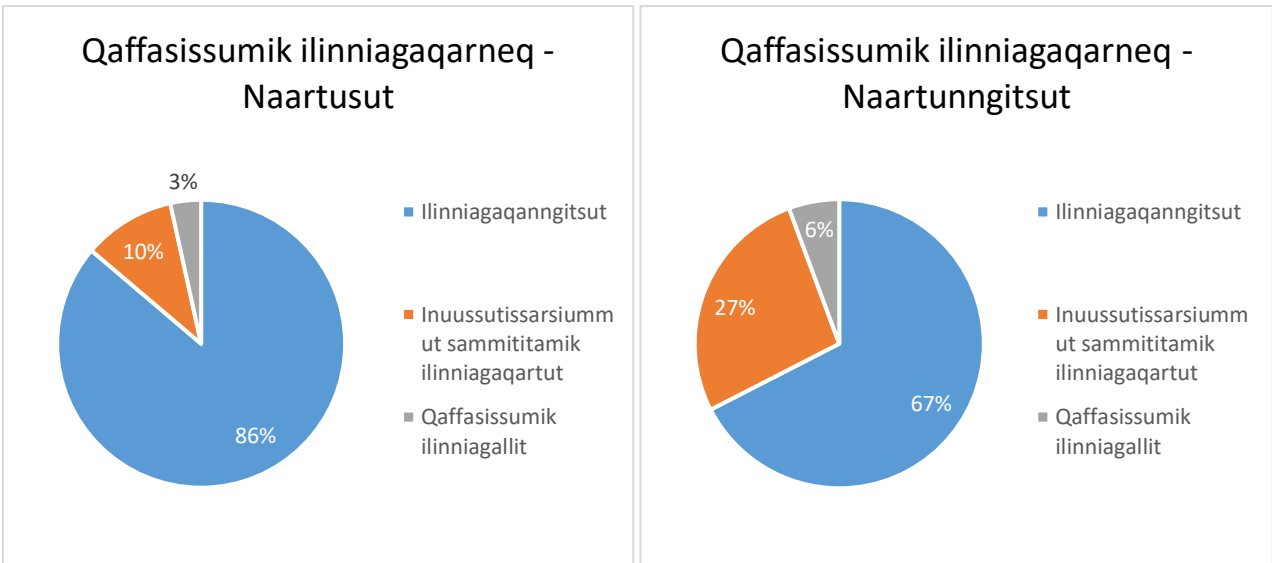
Atuarsimaneq, inuussutissarsiummut sammititamik ilinniagaqarneq suliffeqarnerlu

Takussutissiaq 6.3 aamma 6.4

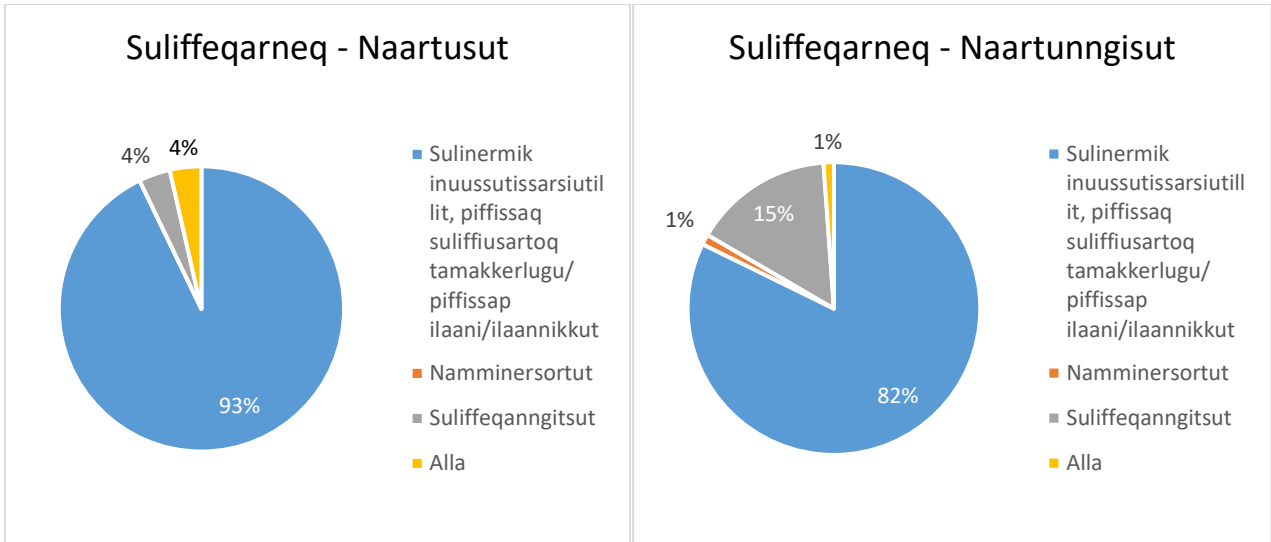
Atuarsimaneq naartusut akornanni (N=29) Atuarsimaneq naartunngitsut akornanni (N=796)

Naartusut katsorsartittut, naartunngitsunut sanilliullugit nalinginnaasumik sivikinnerusumik atuarsimapput. Naartusut 7 %-ii, naartunngitsullu 17 %-ii ilinniarnertuunngorniarfimmi qaffasinnerusumiluunniit atuarsimaneq, takussutissiami 6.3-mi 6.4-milu takutinneqarpoq. Naartusut 93 %-iisa - taamaalillutillu naartunngitsunit 83 %-init amerlanerungaartut meeqqat atuarfiat naammassisimavaat ingerlariaqqinnatillu. Naartusuni akissutit marluk amigaataapput naartunngitsunilu 28-it amigaataallutik.

Takussutissiaq 6.5 aamma 6.6 Naartusuni qaffasissumik ilinniagaqarneq (N=29) naartunngitsunilu qaffasissumik ilinniagaqarneq (N=796)

Naartusut naartunngitsullu akornanni ilinniagaqassutsikkut assigiinngissutsit, qaffasinnerusumik ilinniagaqarsimaneqanni takuneqarsinnaapputtaaq (Takussutissiaq 6.5 aamma 6.6) ataatsimullu isigalugit, naartusut katsorsartittut naartunngitsunut sanilliullugit ilinniagaqassusaat appasinneruvoq. Naartusut akornanni 86 %-it qaffasinnerusumik ilinniagaqarsimangillat, naartunngitsunilu 67 %-iullutik. Naartusuni taamaallaat 10 %-it inuussutissarsiummut sammititamik ilinniagaqarsimapput, naartunngitsuni 27 %-iullutik. Qaffasissumik ilinniagallit, naartusuni naartunngitsunilu amerlanngillat, naartusunulli (3%) sanilliullugit naartunngitsuni (6 %) marloriaammik amerlanerullutik. Naartusuni akissutit marluk amigaataapput naartunngitsunilu 28-it amigaataallutik.

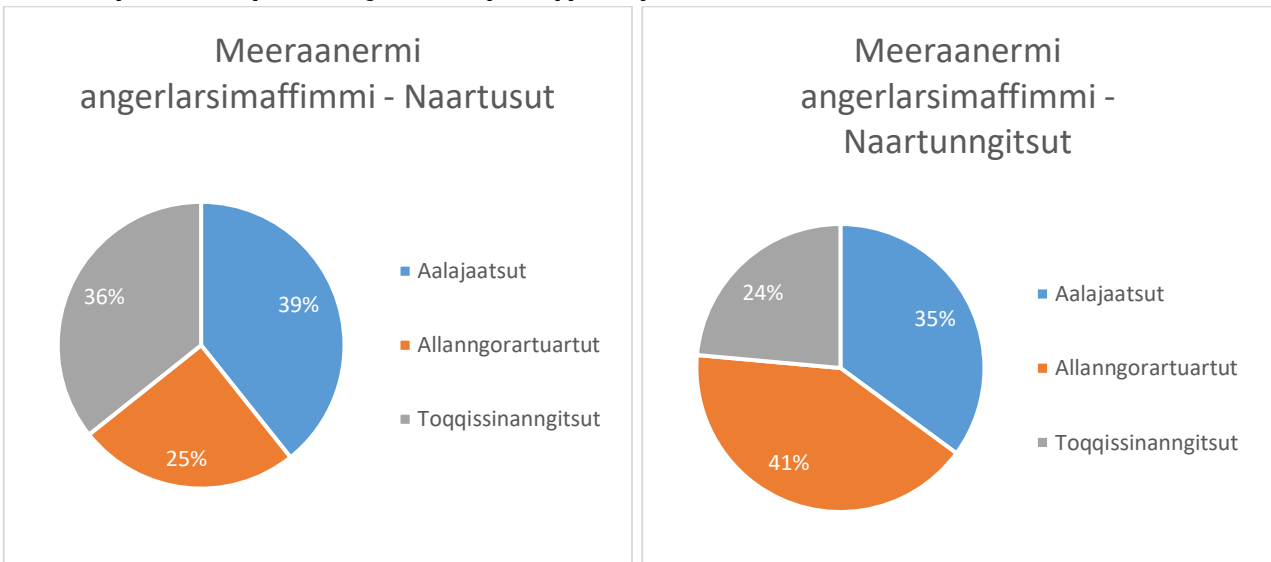

Takussutissiaq 6.7 aamma 6.8 Naartusuni suliffeqarneq (N=28) naartunngitsunilu suliffeqarneq (N=789)

Naartusuni naartunngitsunilu suliffeqarneq, takussutissiani 6.7 -imi aamma 6.8-mi takutinneqarput. Nalinginnaasumik naartusut suliffeqanngitsut naartunngitsunut sanilliullugit ikinnerupput. Katillugit naartusut 93 %-ii naartunngitsullu 83 %-ii suliffeqarput. Naartusuni taamaallaat 4 %-it, naartunngitsunilu 15% suliffeqanngillat. Akerlianik naartusut amerlanerit sulinermik inuussutissarsiuteqarput namminersortuullutilluunniit. Naartusut ilaat 4 %-it naartunngitsullu 1 %-it 'alla' akissutitut toqqarsimammasuk, suliffeqarnersut suliffeqannginnersulluunniit ilisimaneqanngilaq. Naartusuni akissutit pingasut amigaataapput naartunngitsunilu 35-it amigaataallutik.

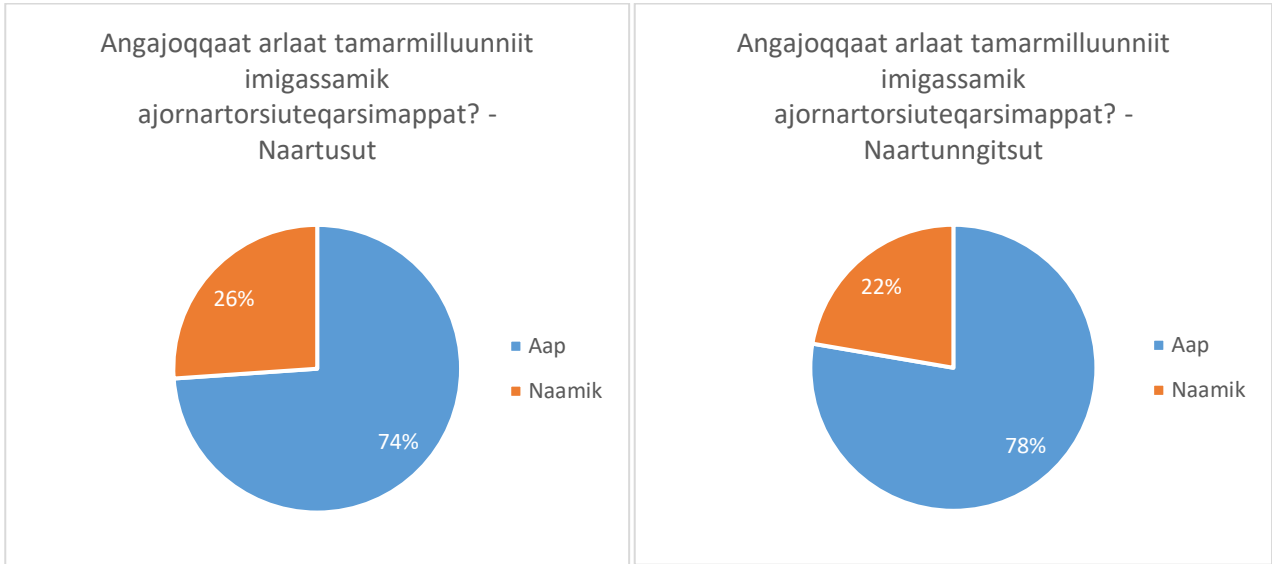
Meeraanermi angerlarsimaffimmi pissutsit

Kapitalit tallimaanni nassuianeqartutut, meeraanermi pissutsit kingusinnerusukkut aanngajaarniutunik ajornartorsiuteqaler-nissamut annertuumik sunniuteqarput. Taamaammat naartusut naartunngitsullu katsorsartittut peroriartorminnik qanoq namminneq naliliinerisa paasiniaaviginissaa naapertuupportaaq.

Takussutissiaq 6.9 aamma 6.10 Meeraanermi angerlarsimaffimmi pissutsit naartusuni (N=28) naartunngitsunilu meeraanermi angerlarsimaffimmi pissutsit (N=781)

Arnat meeraanermi angerlarsimaffiminni pissutsinik aalajaanneraasut, naartusuni 39 %-iullutik naartunngitsunilu 35 %-iullutik assigiikannertut, pissutsini allanngorartuni toqqissinangitsunilu peroriartorsimasut agguataarnerat immikkoorteqarpoq. Naartunngitsuni 41 %-it naartusunilu 25 %-it peroriartornertik allanngorartuarterpaat. Akerlianik naartusuni amerlanerusut (36 %) naartunngitsunilu (24 %-it) pissutsit toqqissinangitsutut nassuiarpaat. Naartusuni akissutit pingasut amigaataapput naartunngitsunilu 43-it amigaataallutik. Naartusut amerlanerulaartut angerlarsimaffimmi pissutsit aalajaatsugaluit, tamatuma peqatigisaanik peroriartornerminni pissutsit toqqissinanginnerat annertunerusumik misigisimarpasip paat (Takussutissiaq 6.9 aamma 6.10).

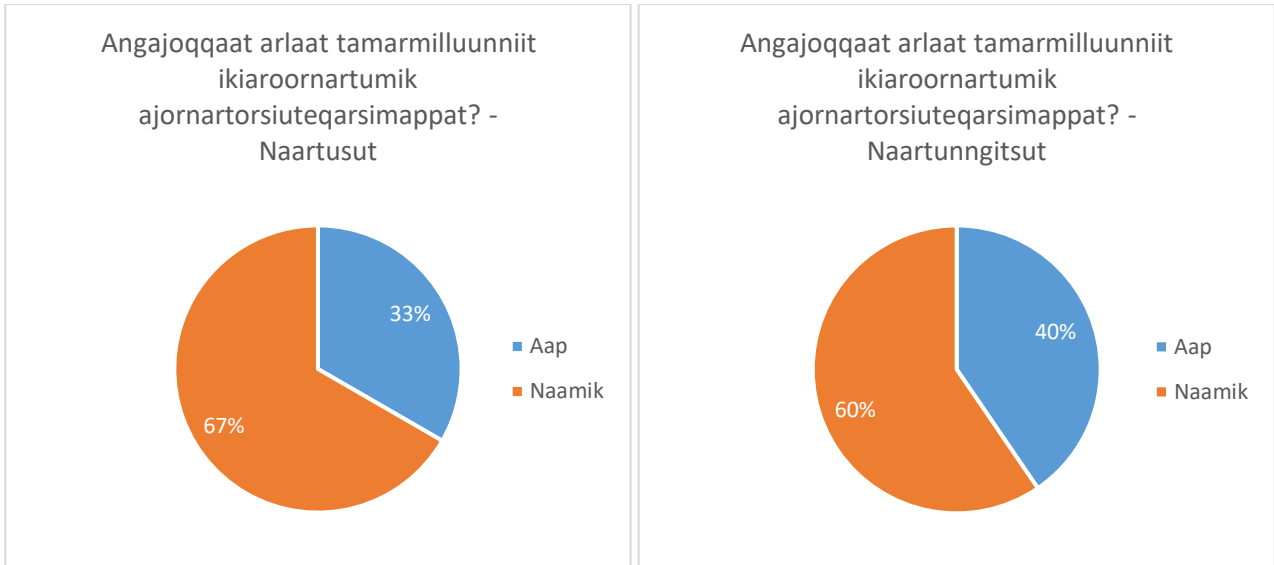

Takussutissiaq 6.11 aamma 6.12

Naartusut angajoqqaat arlaannik tamanilluunniit imigassamik ajornartorsiuteqarsimanageraasut (N=23) naartunngitsullu angajoqqaat arlaannik tamanilluunniit imigassamik ajornartorsiuteqarsimanageraasut (N=740)

Ataatsimut isigalugu naartunngitsut amerlanerulaartut angajoqqaavi imigassamut, ikiaroorartunut imal. aningaasanoornermut attuumassutilimmik ajornartorsiuteqarsimanagerat, takussutissiami 6.11-imiit 6.16-imut takutinneqarpoq. Assigiinngissutaasut ersarinngillat, ajornartorsiutit taakku pingasut akimorlugit taamaaqataanik tikkuussillutik.

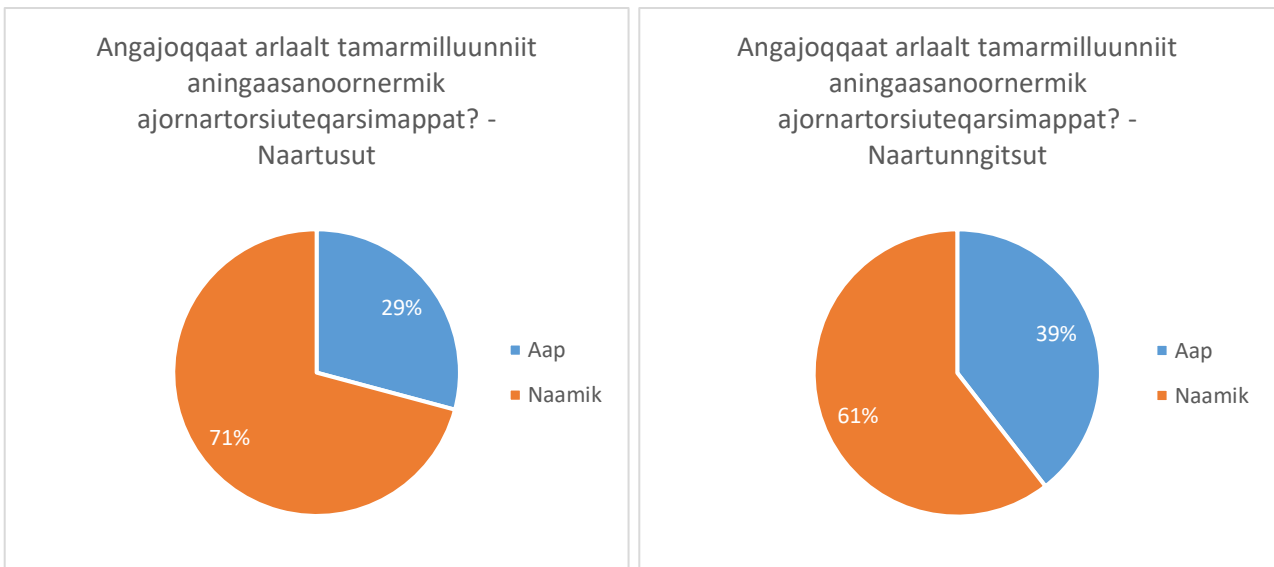
Naartusuni naartunngitsunilu, angerlarsimaffimmi imigassamik ajornartorsiorfiusumi peroriartortuni, assigiinngissutaasoq annikeqaaq. Naartusuni 74 %-it angajoqqaat arlaata tamarmilluunniit imigassamik ajornartorsiuteqarsimanagerat misigisimavaat. Naartunngitsuni taama misigisaqarsimasut amerlanerulaarput (78 %). (Takussutissiaq 6.11 aamma 6.12). Naartusuni akissutit arfineq pingasut amigaataapput naartunngitsunilu akissutit 84-it amigaataallutik.

Takussutissiaq 6.13 aamma 6.14

Naartusut (N=21) naartunngitsullu (N=687), angajoqqaat arlaannik tamanilluunniit ikiaroonartumik ajornartorsiuteqarsimaneraasut amerlassusaat

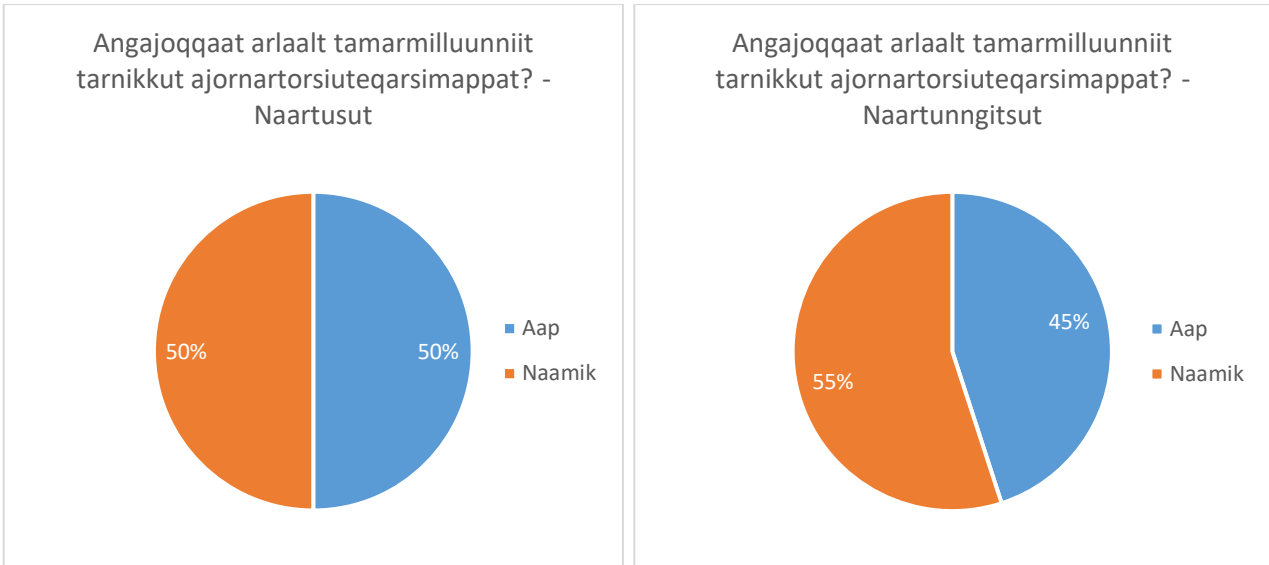
Angajoqqaat angajoqqaalluunniit tamarmik ikiaroonartumik ajornartorsiuteqarsimasut naartunngitsuni amerlanerupput. Naartusuni katillugit 33 %-it angajoqqaat/angajoqqaat ikiaroonartumik ajornartorsiuteqarsimanerarpaat, naartunngitsuni 40 %-iullutik. (Takussutissiaq 6.13 aamma 6.14). Naartusuni akissutit qulit amigaataapput naartunngitsunilu akissutit 137 -it amigaataallutik.

Takussutissiaq 6.15 aamma 6.16

Naartusut (N=24) naartunngitsullu (N=651), angajoqqaat arlaannik tamanilluunniit aningaasanoormik ajornartorsiuteqarsimane raasut amerlassusaat

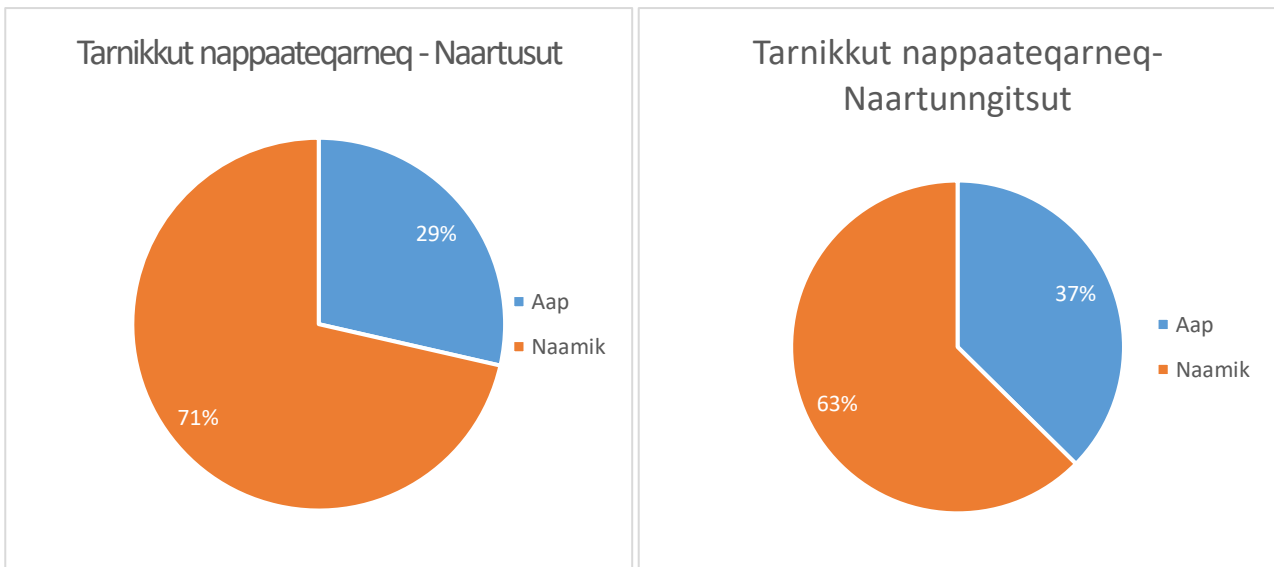
Naartusuni ikinnerulaartut (29 %) angajoqqaat/angajoqqaat aningaasanoormik ajornartorsiuteqarsimanerat misigisimavaat, naartunngitsuni 39 %-iullutik. (Takussutissiaq 6.15 aamma 6.16). Naartusuni akissutit arfineq marluk amigaataapput naartunngitsunilu akissutit 173-it amigaataallutik.

Takussutissiaq 6.17 aamma 6.18

Naartusut (N=22) naartunngitsullu (N=620), angajoqqaat arlaannik tamanilluunniit tarnikkut ajornartorsiuteqarsimaneraasut amerlassusaat

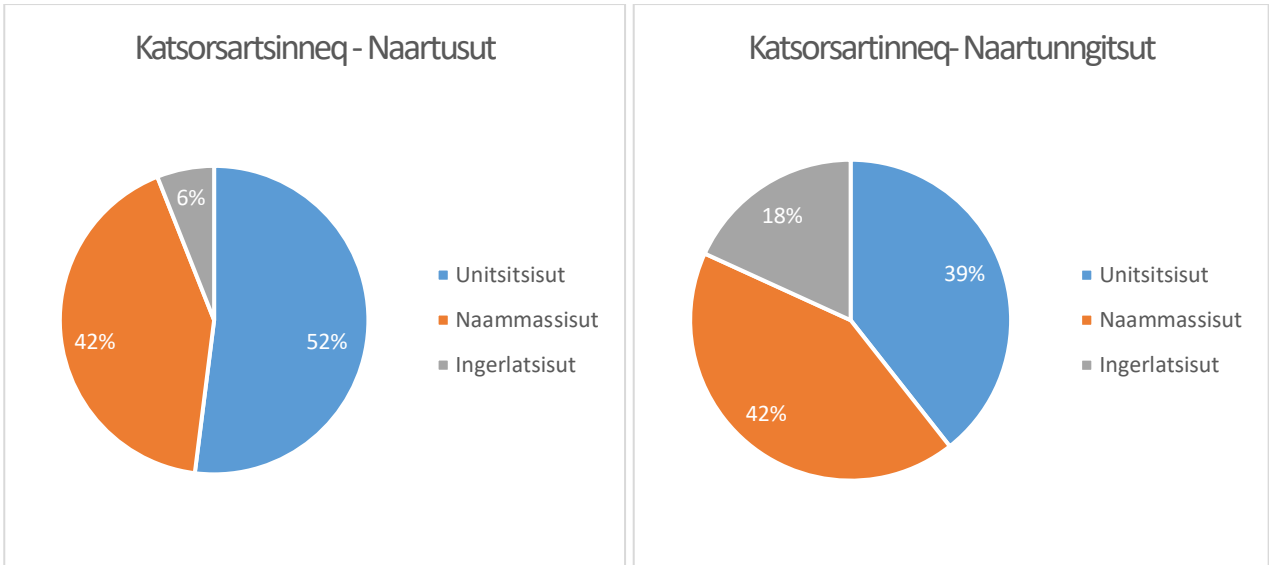
Naartusuni naartunngitsunilu amerlasuut, angajoqqaat arlaannik tamanilluunniit tarnikkut ajornartorsiuteqarsimaneraapput, naartusunilu amerlanerulaartut (50 %) naartunngitsunilu 45 %-it tamanna misigisimavaat. Taamaammat angajoqqaani tarnikkut ajornartorsiutit imigassamik, ikiaroorartumik aningaasanoormillu ajornartorsiuteqarnermit allaanerulaarput (Takussutissiaq 6.17 aamma 6.18). Naartusuni akissutit qulaaluaat amigaataapput, naartunngitsunilu akissutit 204-it amigaataallutik.

Takussutissiaq 6.19 aamma 6.20

Naartusut (N=28) naartunngitsullu (N=778), tarnikkut nappaateqarsimasut (uninngassutigisaminnik imal. nakorsiussaminnik)

Arnani amerlaqisut tarnikkut nappaateqarsimasunik angajoqqaaqarmata, namminneq tarnikkut nappaateqarsimanerisa paasi-niarnissaa naapertuuppoq. Naartusut naartunngitsunit amerlanerusut tarnikkut ajornartorsiuteqartunik angajoqqaarnerat, takussutissiami 6.17-imi aamma 6.18-imi takuneqarsinnaavoq. Nammineq tarnikkut nappaateqarnermut tunngatillugu paarlattuanik inissisimavoq. Tamatumani naartusuni 29 %-it tarnikkut nappaateqarneranngikkunik tarnikkut nappaateqarsimanerarput, naartunngitsunilu 37 %-iullutik (Takussutissiaq 6.21 aamma 6.22). Takussutissiani taakkunani marlunni akissutit - naartusuni pingasut naartunngitsunilu 46-it amigaataapput.

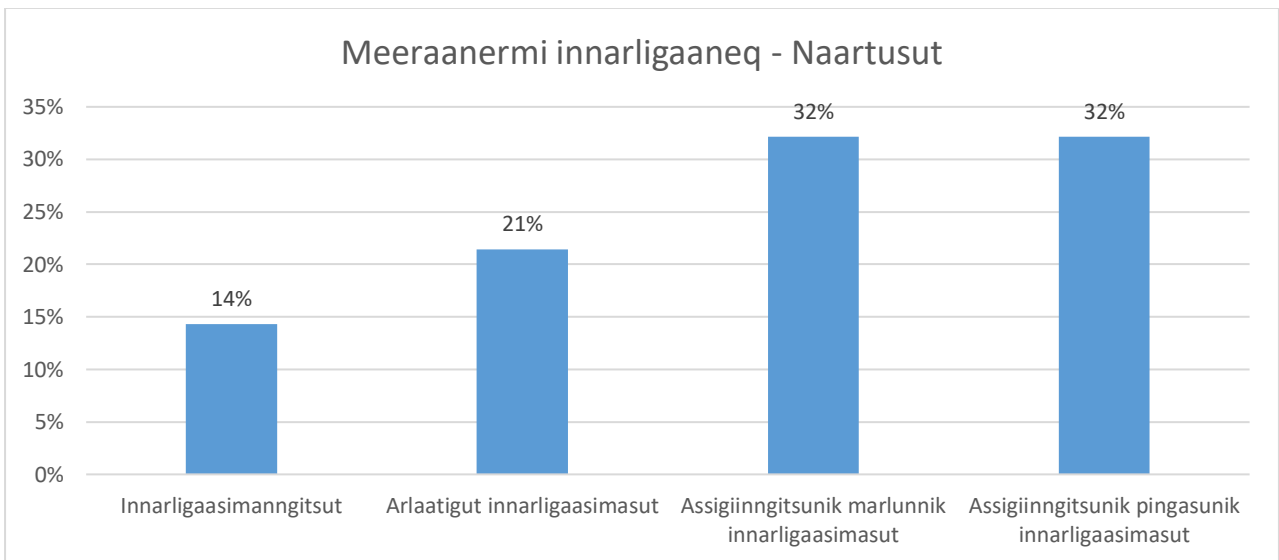

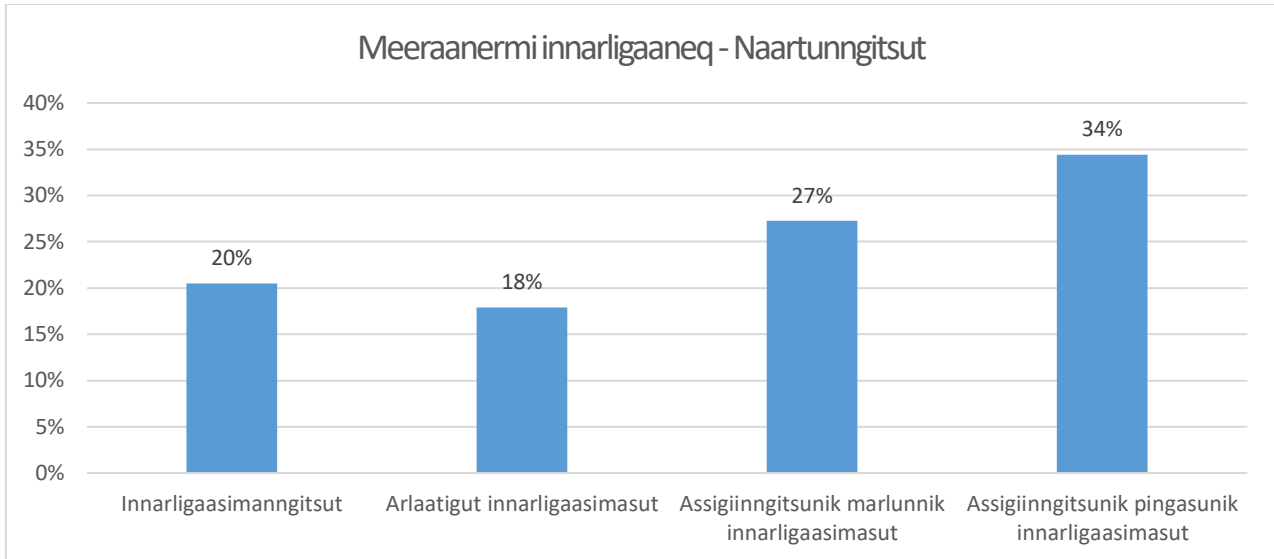
Takussutissiaq 6.21 aamma 6.22

Naartusut katsorsartittut (N=31) naartunngitsullu katsorsartittut (N=1245)

(Paasisutissat kapitalit arfernata sinnerani atorneqartunit; nuna tamakkerlugu aanngajaarniutit pillugit paasisutissiivimeernatik (KN-ASI) katsorsartittut pillugit paasisutissiivimmit pissarsiarineqarput. KN-ASI-imut apeqquit katsorsartinnerup ulluni 14-ini ingerlanneqareernerani aatsaat akineqartarmata, innuttaasut katsorsartinnissamut innersuussat akissuteqarnissaq nallertinnagu taamaattarmata katsorsartinnermi killiffik N annertuneruvoq).

Katsorsartinnerup killiffia naartunngitsunut sanilliullugu naartusuni allaaneruvoq. Naartusuni 52 %-it katsorsartinnertik unitsissimavaat, 42 %-it naammassisimavaat, 6 %-illu katsorsartinnertik sulii ingerlallugu (Takussutissiaq 6.21). Naartunngitsuni katsorsartinnerminnik naammassinnittut aamma 42%-iupput, katsorsartinnerminnilli unitsitsisut ikinnerullutik (39 %), taamaallutik katsorsartinnerminnik sulii ingerlatsisut amerlanerullutik (18 %) (Takussutissiaq 6.22).

Takussutissiaq 6.23 aamma 6.24

Naartusuni (N=28) naartunngitsunilu (N=782) meeraanermi timikkut, tarnikkut kinguaassiuutitigulluunniit innarligaaneq

Arnat qanoq amerlatigisut meeraanermi timikkut, tarnikkut imal. kinguaassiuutitsigut innarligaasimasut, takussutissiami 6.23-imi aamma 6.24-imi takutinneqarput. Naartunngitsunut (20 %) sanilliullugit naartusuni ikittuinaat innarligaasimanginnerarput (14 %). Innarliinerit arlaat ataaseq pineqarpat (naartusuni 21 %-iupput naartunngitsunilu 18 %-iullutik) innarliinerillu marluk pineqarpata, naartunngitsuni 27 -iullutik, naartusuni 32 %-iullutik nalinginnaasumik amerlanerulaarlutik. Akerlianik innarliinernik pineqartunik pingasuusunik tamanik misigisaqarsimasut naartunngitsuni amerlanerulaarput (34 %) naartusunilu 32 %-iullutik. Naartusuni akissutit pingasut amigaataapput naartunngitsunilu 42-it amigaataallutik.

Inerniliineq

Naartusut amerlaqisut KN-ASI-immersugassamik immersuisimangimmata, paasissutissanik miamersortumik inerniliisoqassaaq.

Taamaattorli naartusut naartunngitsullu Allorfimmi katsorsartittut akornanni arlalinnik assigiinngissuteqarpassipqoq. Tamanna pingaartumik aappaqarnermut, ilinniagaqarnermut suliffeqarnermullu tunngavoq; innersuunneqarnermimi naartusut atuarsimanerat sivikinnerugajuppoq, annikinnerusumik ilinniagaqarajupput, aappaqarajunnerullutilli suliffeqarajupput. Paasissutissat allat aqutigalugit, naartusut suliffeqarnerannut tunngasut sukumiinerusumik itisilernissaat soqutiginarsinnaavoq, ass. qaammammusiallit akunnermusiallillu immikkoortillugit, taamaaliornikkut suliffissaarutinnginnis-sap qulakkeerneqarsinnaanerata annertussusaa sulisitsisumiillu akilikkanik ajunngitsorsiasaqsinnaaneq- soorlu erniner-mut atatillugu sulinngiffeqarnermi napparsimanermilu akissarsiaqarneq, kiisalu akiliunneqarluni feeriansinnaatitaaneq, ilaatigut oqaatigineqarsinnaammata.

Peroriartornermi atukkat assigiinngitsunik takutitsipput. Naartunngitsunut sanilliullugit, naartusut meeraanermi angerlarsimaffimmi pissutsit toqqissinanginnerat misigisimavaat, meeraanerminnilu assigiinngitsunik marlunnik innarligaasarsimanerugajullutik. Illuatungaani naartunngitsuni amerlanerusut assigiinngitsuni pingasuni tamani innarligaasimapput (timikkut, tarnikkut kinguaassiuutitigullu) tarnikkullu nappaammik nalaanneqarajunnerusimallutik.

Pingaartumik paasisat meeraanermi angerlarsimaffimmi pissutsinut meeraanermilu innarligaasimanermit misillitakkanut tunngasut, ACE (Adverse Childhood Experiences) taaneqarajuttut, innuttaasut taama tunuliaqutaasa katsorsaanermit atatillugu eqqarsaatiginissaasa pingaaruteqassusaa erseqqissarpaat. Aangajaarniutitik atuinernaangitsoq, aammali inuunermi atukkat innuttaasut nassatarisaat, katsorsartinnermi pisariaqartitanut attassinnaasamillu allannguissamat periarfissiinissamat pingaaruteqartut.

Assigiingissutaasutut paasineqartut, naartusup katsorsartittup nammineq meerassallu nalerisimaarnissaannut siunnerfilimmik assigiingisitaakkamillu suliniuteqarnissap eqqumaffigineqarnissaanik pisariaqartitsinermik ikorfartuipput.

7. 2024-mi Allorfimmi iliuusissat pilersaarutit

2025-mi iliuusissat pingaarnertit makkununga tunngapput:

- Odense Center for Ludomani suleqatigalugu aningaasanoormik ajornartorsiutilinnut kalaallisut oqaatsit atorlugit katsorsaasoqartalernissaata sulissutigineqarnera nanginneqassaaq.
- Allorfimmi tamani katsorsaaviit avataani suliart annertusineqarnissaat ukiumut pilersaarutinut suli ilaavoq
- Videokkut; innuttaasut namminneq oqarasuaataat, qarasaasiat il.il. atorlugit ataatsimiinnissamut appi Puisa atorlugu oqaloqatigiinnissamik neqeroorutip suli nukittorsarneqarnissaa.
- Ataatsimut katsorsartittut saniatigut katsorsartinnissamik neqeroorutip inuusuttunut aangajaarniutinik atuffiuisumi peroriartortunut annertusartuarnissaa.
- Inersimasunut katsorsartinnissamik neqeroorut suli pitsaanerulersillugu aappariinnut ilaqutariinnullu ineriartortinnissaa.
- Illoqarfimmi tamani ukiumut marloriarluni – Qaanaami, Ittoqqortoormiini Kangaatsiamilu ukiumut ataasiarluni - katsorsaasarnissamik pilersaarutit ingerlanneqarnissaat, innuttaasullu amerlanerusut kajumissaarlugit, najukkani katsorsaasarnissamut neqeroorummik atuutilersitsinissamik nukittorsaanissaaq.
- Ukiumut marloriarluni atuisut iluarisimaarinninnerannik misissuisarnissaaq.
- Ilaqutariinnut naartusunut siusissukkut iliuuseqartarnermut juumuunik aamma meeraaqqerisunik suleqateqarnerup nukittorsarnissaa.
- Innuttaasunut, imminut toqoriarsimasunut, neqerooruteqartarnerup tarnikkut nappaatillit pillugit suliaqartut peqatigalugit nukittorsarnissaa.
- Innersuussusisarnerit Sullissivik aqqutigalugu innersuussisalernikkut nukittorsarnissaaat.

Suliniutit/iliuuserisat 2025-mi nanginneqartussat:

- Oqaatsit illugiit atorlugit meeqqat atuarianni atuartunut angajullernut, ilinniartinnullu allanut, pitsaaliuinermit suliniummik PAS / IKA-mik neqeroorneq.
- Oqaatsit illugiit atorlugit paaqqinniffimmi sulisunut kommuninilu ajornartorsiutillit pingaarnertut attavissaattut ilinniartitaanermik, ullunik pingasunik sivisussusilimmik, neqeroorneq.
- Katsorsartinnissamut neqeroorut katsorsartinnerullu aningaasaqarnikkut, inuttut atukkatigut, timikkut tarnikkullu innuttaasunut ataasiakkaanut imminut akilersinnaanera pillugu, innuttaasut ilisimasaannik annertusaanissaaq siunertaralugu paasititsiniaaneq.
- Suliffeqarfimmi paaqqinniffimmi ilinniartitsinikkut katsorsartinnissamut neqeroorutit pillugit ilisimasamik annertusaaneq.
- Imigassamik ajornartorsiuteqartunut nakorsaattit atorlugit katsorsaaneq annertusinissaa.
- Allorfimmi imigassamik katsorsaaneq ukiumut marloriarluni pitsaassutsimik misissuinerit.
- Aangajaarniutit pillugit pingaarnertut attavittut aamma aangajaarniutinut tunngatillugu katsorsaasutut ilinniartitaanertit nanginneri. Katsorsaasutut ilinniakkamut studieordningi akuerineqareerpoq, taannali aatsaat 2026-mi aallartissalluni. Nuna tamakkerlugu aangajaarniutit pillugu paasissutissiiviup, KN-ASI-p suli nukittorsarnissaa, matamani qaammatini 3-ni, 6-ini aamma 12-ini katsorsartereernerup kingorna nalunaarusiortarnerit pitsangorsarnissaaat.
- Innuttaasut Allorfimmi oqaloqateqarnissaminnut Peqqinnissaqarfimmit innersuunneqartartut Peqqinnissaqarfiup systemia Cosmic atorlugu amerlisarneqarnissaaat.